

NUMMER 2 NOV - DEC 2016

podiet

PRIS 60 KR

GÖTEBORGS SYMFONIKERS KONSERTMAGASIN

*Laurence
Equilbey i Bachs
Juloratorium*

EXKLUSIV INTERVJU MED JAZZBASISTEN STANLEY CLARKE • TIMO SJUNGER TED
BEETHOVENS "EROICA" MED AFKHAM • MITT INSTRUMENT: CHARLES DeRAMUS

VOLVO XC60

Kopplar upp dig mot
resten av världen.

"NÄR DU KÖR EN VOLVO XC60, TAR DU HELA LIVET MED DIG. Displayen i mitten av instrumentpanelen ser kanske ut som vilken display som helst. Men det är den inte. Den kopplar upp dig mot resten av världen. Den underhåller dig, talar om för dig vart du skall köra, kopplar upp sig mot din telefon, din musik, dina vänner och allt annat du är van att vara en del av. Och den gör det på ett sätt som faktiskt gör dig till en säkrare förare, i stället för tvärt om. Det är det som är hela tricket. Att göra kvalitetstid av tiden du spenderar i bilen, utan att säkerheten blir lidande."

Anna Rynvall från Sverige — User Experience & Connectivity Manager på Volvo

MADE BY SWEDEN

Volvo XC60 Modellår 2016 kostar från ca 350 000–422 000:- (D3–D5 AWD). Bränsleförbrukning vid blandad körning (D3 man–T5 AUT) 4,5–6,7 liter/100 km. Koldioxidutsläpp CO₂ (D3 man–T5 AUT) 117–157 g/km. Miljöklass Euro 6b. Bilen på bilden är extrautrustad. När du köper en ny Volvo ingår alltid Volvo Assistans samt vagnskade- och rostskyddsgaranti. Läs mer på volvocars.se

podiet

ANSVARIG UTGIVARE

Urban Ward

REDAKTÖR

Stefan Nävermyr

FORMGIVNING

Magdalena Nilsson

SKRIBENTER

Ulla M Andersson, Sten Cranner, Rolf Haglund, Ingemar von Heijne, Stig Jacobsson, Lei Feng Johansson, Esias Järnegard, Katarina A Karlsson, Sven Kruckenberg, Stefan Nävermyr, Gunilla Petersén, Janne Schaffer, Johan Scherwin, Orvar Säfström, och Per Stern

FOTO

Bengt Alm, Magnus Bergstrom, Bildbyrå, Julien Bourgeois, Marco Borggreve, Felix Broede, Linda Cusumano, Dea Picture Library Ruth Ehrmann, Marco Feklistoff, Måns Pär Fogelberg, Henrik Gustavsson, Harald Hoffmann, Dan Holmqvist, Anna Hult, incamera-stock/Alamy Stock Photo, Ingmar Jernberg, Jimmy Katz, Fran Kaufman, Ola Kjelbye, Per Kristiansen, Sebastian Lamotte, Peter Lloyd, Julian Luebbert, Francis Löfvenholm, Kikki Nilsson, Mark McNulty, Agnès Mellon, Jean-Baptiste Millot, Stefan Nävermyr, Marcel Pabst, Sebastian Philipp, Toshi Sakurai, Brett Schewitz, Per Stern, SF Studio Produktion, Ester Wikström, Aytekin Yalcin, Raffay Zsofia, Patrik C Österberg, John D. and Catherine T. MacArthur Foundation

OMSLAG

Laurence Equilbey. Foto Agnès Mellon.

ILLUSTRATIONER

Febe Jacobsson, Folke Patron

Vi har eftersträvat att tillgodose alla upphovsrättsliga innehavare. Vi ber om överseende vid eventuella förbiseenden.

TRYCKERI

Billes Tryckeri AB

PRENUMERATION

Säsongens fyra nummer 200 kr, kontakta biljettkontoret.

Prenumeration ingår för konsertabonnenter. podiet@gso.se 031-726 53 45

Biljettkontoret 031-726 53 00

gso.se

gsoplay.se

facebook.com/GothenburgSymphony

twitter.com/gbsymfoniker

youtube.com/nationalorkestern

Göteborgs Konserthus
412 56 Göteborg

Kära publik!

Jag blir ofta stolt när jag ser det utbud vi kan erbjuda publiken i Göteborgs Konserthus. Självklart de varierade konserterna med Göteborgs Symfoniker – från barnproduktioner och populärkonserter till prestigeproduktioner med några av vår tids främsta solister och dirigenter. Men den här perioden är mångfalden verkligen slående. Världsmusik under Planetafestivalen och Decemberfestivalen, Bartóks violinkonsert med hyllade solisten Frank Peter Zimmermann, en ny barnföreställning med texter av Kristina Lugn, jazz med prisbelönta saxofonisten Rudresh Mahanthappa, Timo Räisänen som sjunger Ted Gärdestad i Popical samt Bachs Juloratorium med franska dirigenten Laurence Equilbey och internationella sångsolister. Dessutom lyfter vi fram unga musiker när European Union Youth Orchestra kommer på gästspel, och när tre av Sveriges främsta ungdomsorkestrar samlas vid en och samma konsert. Jag skulle kunna räkna upp många, många fler. Men med den här samlingen artister tror jag verkligen att vi kan erbjuda något för de flesta, från nyfikna unga till erfarna finsmakare. Det är så vi vill ha det – Göteborgs Konserthus ska vara en mötesplats för alla.

I det här numret av Podiet kan du också läsa om två filmprojekt som är aktuella i början av nästa år: Bamse och häxans dotter och Victor Sjöströms stumfilmsklassiker Körkarlen. Göteborgs Symfoniker spelar live till båda filmerna och den senare ingår också i Göteborgs filmfestival. Till Körkarlen har vi beställt helt ny filmmusik av Mats Larsson Gothe, så passa på att vara med om ett mycket ovanligt uruppförande.

Varmt välkommen!

Sten Cranner,

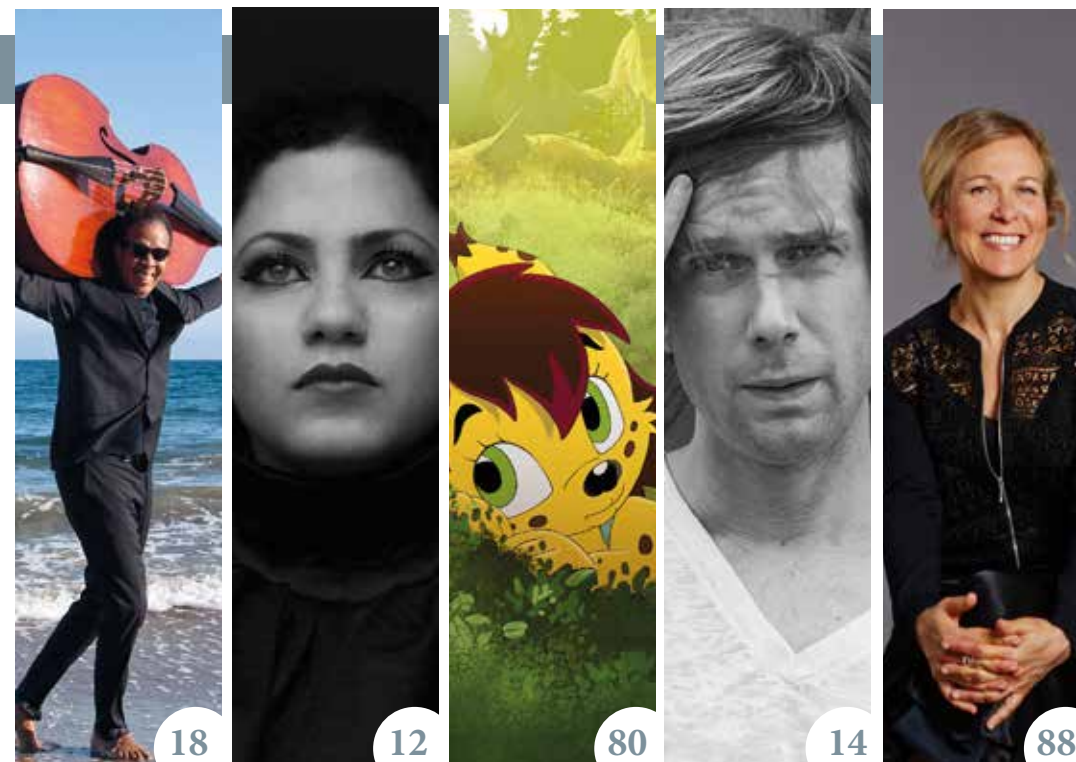
vd och konstnärlig chef

I detta nummer

Periodens
konserter
presenteras på
sid 22-65

- 6 Möt Laurence Equilbey
Fransk dirigent tar sig an Bach
- 12 Planetafestivalen
Musik från olika delar av världen
- 14 Popical: Timo Räisänen
Timo sjunger Ted med Göteborgs Symfoniker
- 17 Polstjärnepriset 10 år
Kurs och tävling för unga musiker
- 18 The Stanley Clarke Band
Legendariske basisten kommer till Göteborg
- 66 Stolsinvigning och säsongsöppning
Publiken testar de nya stolarna
- 69 Kristina Lugns Tant Blomma
Ny uppföljare med Mirja Burlin
- 72 We come in peace
Konserter med Science fiction-tema
- 75 Tre ungdomsorkestrar möts
Från Norrbotten, Stockholm och Västra Götaland
- 78 Pretalk: Körkarlen
Filmvetaren Bo Florin berättar om klassikern
- 80 Bamse och häxans dotter
Ny film där Göteborgs Symfoniker står för musiken
- 92 Ny sponsoransvarig
Vincent Hashmi tar över efter Marie-Louise Ljung
- 97 Symfonikerna åker till Danmark
Gästspel i nytt konserthus
- 98 Musikalisk läsning
Två nya böcker för musikälskare
- 102 Appen som slog
Nominerad i stor tävling
- 103 Symfonikerna på lp
Ny utgåva av En alpsymfoni
- 104 Stenhammarsällskapet
Rapport från invigningen
- 105 En taktpinne utöver det vanliga
Klenoden kom till användning igen

Alltid i Podiet

- 8 Mitt instrument: Charles DeRamus
Kontrabasist i Göteborgs Symfoniker
- 70 Hallå där Marco Feklistoff
Planeringschef hos Göteborgs Symfoniker
- 76 Min starkaste konsertupplevelse
Lei Feng Johansson, kompositör
- 85 Vännerna på Konserthuset
Berits julkappstips
- 86 7 frågor
Rudresh Mahanthappa, jazzmusiker
- 88 Året var 1996
Fotboll, flygkrasch och GP-intervju
- 94 Krönika
Janne Schaffer berättar om Ted Gärdestad
- 100 Symfonikryssset
Kryssa och vinn en helkväll på Konserthuset
- 106 Nytt och blandat
Aktuella notiser från musikvärldens alla hörn
- 108 Göteborgs Symfoniker
Presentation av orkestrens musiker

” Bach och jag
själv komponerar
med tanke på
den person som
ska framföra
musiken.

Duke Ellington

Laurence Equilbey dirigerar Bach

TEXT STEFAN NÄVERMYR FOTO JULIEN MIGNOT

Franska Laurence Equilbey har stor erfarenhet både av kör- och orkesterdirigering. Hon grundade kören Accentus 1992 och är sedan 2012 chefsdirigent för Insula-orkestern som med tidstroga instrument kommer att husera i ett alldeles nytt och flott konserthus som byggs på ön Île Sequin i Seine i västra Paris. Hon har en bred repertoar och samarbetar med traditionella symfoniorkestrar men den äldre musiken är hennes specialitet. I december kommer hon till Göteborg.

Vad har du för relation till Bachs juloratorium?

– Min anknytning till Bach växte sig starkare under mina studieår i Wien, framförallt när jag sjöng under Nikolaus Harnoncourts ledning. Sedan dess har jag utforskat Bachs verk i många år, h-mollmässan, kantaterna, passionerna, jul- och påskoratorierna... Förra året dirigerade jag julkonserten i Gewandhaus i Leipzig, och under min vistelse där var jag också på ett framförande av Thomaner-kören i kyrkan där juloratoriet första gången framfördes. Det var då jag bestämde mig för att dirigera verket.

Några favoritdelar i oratoriet, någon utmaning?

– Jag blir väldigt rörd av den glädje som utstrålas i den inledande tuttkören, med alla trumpeter och pukor. Den är oemotståndlig. Jag tycker också mycket om den milda Sinfonia pastorale för endast orkester: musiken är väldigt djupsinnig. Utmaningen är att skapa något slags dramatisk spänning i ett stycke som är relativt homogent i sin helhet. I Göteborg kommer jag att dirigera och framföra de tre första kantaterna. Det är ett bra, balanserat val. Ariorna i dessa delar är mycket tilltalande. Dessutom kommer konserterna att textas med textmaskin, vilket är viktigt för att publiken ska förstå den andliga resan Bach tar oss med på.

Du arbetar med orkestrar som spelar på tidstroga instrument, och här är ett framförande med en traditionell symfoniorkester. Vad är skillnaden?

– Jag tror att research-processen är densamma för de

två typerna av orkestrar: man måste vara särskilt noggrann med den musikaliska stilen, utsmyckningarna, balansen mellan sångarna. Denna noggrannhet är till och med ännu viktigare för "moderna" instrument: stråkarna får inte klinga för starkt, horn och trumpeter får inte överrösta den övriga orkestern men ska samtidigt bevara sitt distinkta ljud. Jag måste också välja hur continuo ska fördelas mellan orgel, luta, cello och fagott för varje del i verket. Det kommer jag att göra i samråd med Göteborgs Symfoniker.

Du har studerat för Eric Ericson, kan du berätta något om det?

– Eric Ericsons slagteknik var utmärkt för kören. Han inspirerade många dirigenter i detta slags musik. Han var också mycket mångsidig, lika bra på jazz och folkmusik som samtida musik. Han ägde en stor palett av klangfärger vilket var ypperligt för romantisk musik. Dessutom var han en fulländad Bach-dirigent, med en utomordentlig känsla för rytm och fraserings.

Har du arbetat i Sverige tidigare?

– Ja, vid flera tillfällen. Jag tycker mycket om landet och språket. Jag kom första gången till Stockholm när jag var student, och sedan återvände jag för att dirigera vid konserter i Stockholm och Uppsala. Jag råkar ha en svensk morbror, och besökte faktiskt Göteborg när jag var fyra år!

STORA SALEN
TORSdag 8 DEC KL 19:30
FREDag 9 DEC KL 18.00
LÖRDag 10 DEC KL 15.00

Charles DeRamus

I artikelserien Mitt instrument presenterar vi i detta nummer Charles DeRamus, basist i Göteborgs Symfoniker och även aktuell med föreställningen Snöflingan.

TEXT ULLA M ANDERSSON FOTO OLA KJELBYE

Charles DeRamus är minimalist, han gillar saker som är små. I sitt arbete som basist går han i gång på detaljer som formar helheten. Och så gillar han att skriva musik för små människor.

Charles DeRamus håller upp dörren till basrummet på Konserthuset. Kontrabasarna står upp-
radade i ett väggfast ställ längst in i rummet och de mest värdefulla är inlåsta i skåp.

Just hemkommen från Japan bjuder han på en chokladbit gjord av grönt te formad som ett traditionellt japanskt hus. Han är en lång och stor man; associationerna går direkt till en björn, men snarare en vänlig panda än en grizzly. Trots sin storlek har han en faiblesse för mindre kontrabasar.

– Även helbasar kan variera i storlek och man behöver inte vara massiv för att spela kontrabas. Det viktigaste är att använda kroppen och vikten på rätt sätt. För mig passar mindre instrument och mindre stråkar bättre, jag kommer liksom närmare instrumentet, berättar han med en röstklang som kunde tillhöra en operabaryton.

Charles DeRamus har spelat i Göteborgs Symfoniker sedan 2003 och den bas han spelar mest på är en Testore från Milano. Vackert sliten på särskilt utsatta ställen och umbrabrun till färgen. Den lär vara från 1695 och har en häpnadsväckande historia.

– En basist på La Scala-teatern gick i pension på 1970-talet och ställde basen i sin sons klädaffär.

Efter att ha stått i ett hörn i många år bestämde sonen att den skulle säljas. En uppköpare anmälde intresse för att reparera och sälja den. När ryktet går om ett sådant instrument kommer många rusande. Jag åkte till London och satte mig att vänta på att den var färdigreparerad. Folk stod i kö, men jag var först. Jag spelade på den i 20 minuter och bestämde mig, berättar han på svenska.

Vokalerna formas långt fram i munnen och r:en och t:na är mjukt rundade på amerikanskt vis.

Det är vanligt med förfälskningar och det spekuleras kring Testorebasen. Basbyggarens namn är förmodligen rätt, men födelseåret kan vara ett annat. Kontrabasar har inte samma ekonomiska värde som andra stråkinstrument.

– Varför ska man bygga en kontrabas när man kan få ut flera fioler för samma material, funderar Charles DeRamus högt, fast egentligen tycker han förstås tvärtom.

Hans mindre italienska bas var tidigare hemma-
hörande i en kyrka i staden Brescia i norra Italien. Den är namnlös, men med hjälp av kvitton kan han följa den bak till 1700-talet. Det visar att den inte är ett plagiat.

Det nyaste förvärvet är ett mellanting mellan en cello och en kontrabas. När han tar fram den ur fodralet syns det hur liten den är. Han sätter sig på en vanlig stol och det ser ut som om han omfamnar den när han spelar.

Han undervisar gärna på sommarkurser och master classes i Japan, Norge, Sverige, USA och på Royal College of Music och Yehudi Menuhin School i Storbritannien. Han tycker själv att det ibland ser ut som om han leder tai chi när han undervisar. För honom är det viktigt att kroppen fungerar harmoniskt ihop med instrumentet.

Hemma i Atlanta i amerikanska delstaten Georgia, drog mamma Anne med sin lille son på teater, balett, konserter och utställningar. Den öppna synen på konst var en god mylla för den kompositör och textförfattare som Charles DeRamus senare skulle bli. Den inställningen och glädjen i att skapa kontakt med ungar gör att det blir naturligt att skriva för barn.

– Gretas dröm handlar om en flodhäst som berättar för sin kompis att hon vill flyga. De söker hjälp hos trollkarlar, men alla skrattar åt dem. Det slutar med att Greta känner att hon kan flyga, inuti. Den är skriven för kontrabaskvartett och en berättare, säger han.

När fyra kontrabasar spelar alla stämmorna blir det en speciell klang; som en mörkare och mer beslöjad stråkkvartett. De enkla, glada och sång-

bara melodierna rör sig ovanpå pigga valser, udda taktarter och kluriga modulationer. Baskvartetten från Göteborgs Symfoniker har framfört Greta's Dream (eller Gretas dröm) i Kina och USA, men det mest minnesvärda var nog ändå inför en publik med döva barn i Göteborg.

– Vi satt på ett träpodium i ett litet rum där de döva barnen kunde känna av musikens vibrationer genom att hålla händerna på podiet. Det var så häftigt! berättar han entusiastiskt.

I slutet av oktober framför han stycket på Konserthuset i Stockholm tillsammans med bas-kolleger ur Kungliga filharmonikerna.

Snöflingan heter ett nytt stycke som är på gång. Det har funnits i bakhuvudet länge och handlar om att våga testa gränser. Sättningen är nu fiol, viola, cello, kontrabas och en skådespelare.

– Jag använder mamma som respons, jag skickar första versionen till henne. Hon är extremt ärlig, det är väldigt skönt. Hon har varit musiklärare i många år för små barn i public school och är själv en mycket fin cellist, berättar Charles DeRamus. Det var som suzuki-lev på fiol för mamma som musikbanan började. Men i tonåren bytte han till

Charles DeRamus med sin Testorebas.

bas och spelade i Atlanta Symphony Youth Orchestra. Pappa Lyn var klassisk basist och farfar jazzbasist i Washington under swingeran på 1930- och 40-talen.

– Vi har en inspelning på stenkaka kvar, men det är mycket dåligt ljud. Farfar dog när min far var liten, han fick inte uppleva någon av oss som basister, berättar han.

På 16-årsdagen fick han en av pappa Lyns kontrabasar i present. Den följde honom genom de grundläggande bas-studierna vid Indiana University och när han tog sin master vid Rice university och samtidigt arbetade i Houston Symphony. Det var en smärtsam process att sälja den, när han insåg att de hade växt ifrån varandra.

Under fyra år därefter var han vän, men samtidigt konkurrent, med stämkamraterna i New World Symphony i Florida. Där tränas nyutbildade musiker inför det kommande yrkeslivet med prestationsångest inför provspelningar.

Slag i slag följde engagemang vid orkestrar i USA. En dag fick han ett meddelande från en lärare på telefonsvararen, om ett ettårigt vikariat. Allt gick mycket snabbt och plötsligt satt han och repeterade Beethovens sjätte symfoni med Norrlandsoperans orkester i Umeå.

– Jag tänkte: gillar jag det inte så åker jag tillbaka. Det var tur att musikspråket är italienska, för mig lät svenskan mer som ett mummel. Jag spelade, räknade takter och log åt dirigenten. Men det var där jag lärde mig svenska, minns Charles DeRamus.

Efter turnén i norrländska små träkyrkor och sporthallar, stannade han i tre år i Umeå. Vid provspelningar hos Göteborgs Symfoniker och Sveriges Radios Symfoniorkester vann två amerikaner provspelningarna, han och Jennifer Downing Olsson. Det kommande halvåret spelade de i var sin orkester, och efter jul bytte de. I dag är de stämkamrater i Göteborg.

Charles DeRamus flyttade aldrig hem igen från det kalla Norden. Ett DNA-test hos ett släktforskningsföretag visar att han har en fjärdedel av sina rötter i Skandinavien.

– Det blev jag glatt överraskad över! Kanske är det därför jag omedvetet känner mig så hemma här, säger han och ler stort.

SNÖFLINGAN

En stråkkvartett tar oss med på en snöflingas virvlande färd mot den gnistrande snön. Men hur är det att falla? Och vad händer när man landar?

STENHAMMARSALEN
LÖRDAG 10 DEC KL 15.00

GES ÄVEN SOM SKOLKONserter 6-9 DEC

Erbjudande!

Som abonnent i familjeserien betalar du för vuxna 135 kr/biljett till konserten (ord pris 180 kr). Bokas i biljettkontoret.

STEWART SUKUMA & BANDA NKHUVU
4 NOV

GROUPA MED LENA WILLEMARK
5 NOV

EMEL MATHLOUTHI
6 NOV

ELDA
6 NOV

GÖKSEL
15 DEC

PAVLI ORKESTAR
18 DEC

VÄRLDEN I KONSERTHUSET

Mozambique, Sverige, Tunisien, Brasilien, Bosnien
och Hercegovina, Turkiet och Slovenien

Med sitt oemotståndliga funksväng och afrikanska driv har Stewart Sukuma & Banda Nkhuvu från Mozambique blivit en garant för härlig musikglädje i stora delar av världen. En stark akt med förföriska rytmer och medryckande sång som får publiken med på noterna från första stund (4 nov). Det gör också Lena Willemark när hon förenas med spelmännen i Groupa. Lena Willemark, Mats Edén, Jonas Simonsson & Co har spridit spelglädje från svenska spelmanskretsar till prestigefyllda konserthus och festivaler på flera kontinenter i många år (5 nov). Trion Elda med den svenska sångerskan Emilia Mårtensson, slovenska dragspelaren Janez Dovc och brasilianska

slagverkaren Adriano Adewale använder sig både av traditionella instrument från sina hemländer samt elektronik. Deras fascinerande musik står med en fot i traditionen och den andra stadigt i framtiden (6 nov). Tradition och nytänkande kännetecknar också tunisiska Emel Mathlouthi – en kraftfull sångerska med ett lika kraftfullt budskap. Hennes låt Kelmti Horra (Mitt ord är fritt) blev en kampsång för Jasminrevolutionen och den egyptiska revolutionen 2011. Den sjöng hon också i samband med utdelningen av Nobels Fredspris 2015. Hon har turnerat i 40 länder med sin unika blandning av nordafrikanska rytmer och moderna elektroniska beats (6 nov).

Vid Decemberfestivalen framträder flera starka artistprofiler. Först ut är Göksel som kallas för de smärtsamma kärlekssångernas drottning i hemlandet Turkiet. Till journalister brukar Göksel förklara att hon bara sjunger om sitt liv. Att hjärtat är hennes vägvisare och kärleken hennes drog är tydligt i hennes låttexter (15 dec). Plavi Orkestar är något av den bosniska folkrockens kungar. I forna Jugoslavien var Sarajevo centrum för den

jugoslaviska rockmusiken och i denna kulturstad bildades Plavi Orkestar (Den blå orkestern) 1983. Åtta album, 3500 konserter och 33 år

senare fyller kulturförklarade Plavi Orkestar arenor och får publiken att uppleva oförglömliga konserter (18 dec).

Vid Decemberfestivalen framträder också Kiosk, den iranska undergroundscenens rockpionjärer, på Stora Teatern (18 dec).

POPICAL

Timo Räisänen

TEXT PER STERN FOTO KIKKI NILSSON

Jag träffar Timo Räisänen en solig dag i början av september över en kopp kaffe i anrika hotell Eggers restaurang. Jag berättar för honom att jag tog in här efter en Frank Zappa-konsert i mars 1979 på Scandinavium. Tre kompisar och jag, lantisar, drog omkring på stan för att hitta någonstans att övernatta och rätt som det var stod vi framför Eggers. Nattportieren stuvade in oss i ett vindsrum där vi sov alldeles utmärkt för tjugo eller om det var trettio spänn per man.

Den här gången är jag här för att prata Ted Gärdestad inför Timo Räisänens Popical-konsert den 3 december på Göteborgs Konserthus då han tillsammans med Symfonikerna och i arrangemang av Martin Schaub gör sina tolkningar av Teds låtar.

Under de senaste åren har det varit mycket Ted i Timos liv med massor av konserter. Tidigare i år släppte han också albumet Timo sjunger Ted. Sedan Ted Gärdestad gick bort för snart 20 år sedan är Timo Räisänen den förste som på skiva egentligen tar ett samlat grepp på den folkkäre Gärdestads produktion.

– Jag hade inte den här dyrkande respekten som många har. Det mesta som gjorts tidigare är därför rätt tråkigt. Det ska vara så fint som möjligt av respekt för legenden, säger han.

Om jag själv nu var på Zappa 1979 förstår de flesta att jag också var med när Ted Gärdestad som musikaliskt brådmogen 16-åring slog igenom stort 1972 med debutalbumet Undringar. Jag var 15 och drabbades av hans ljusa, androgyna röst i första hitlåten Jag vill ha en egen måne, och av Teds bror Kenneths texttrader om olycklig kärlek som kändes så äkta och så annorlunda.

Timo Räisänen var inte ens född 1972 (han föddes några månader efter nämnda Zappa-konsert) och har inga ungdomsminnen förknippade med Teds musik. Och att han överhuvudtaget, tio år in i en framgångsrik solokarriär, skulle ge sig på en enda cover av Ted tedde sig tämligen långsökt. Åtminstone för honom själv. Det var Martin Schaub, som tidigare arbetat med både honom och Göteborgs Symfoniker, som kom med förslaget att göra en konsert med Ted-låtar.

– Jag tyckte att det var det dummaste jag hört. För mig var Ted Gärdestad tontigt sommarskval, en massa solar och blått, fåglar och blommor, insmickrande sörja. Jag var ju indierockare, skulle jag sjunga om sol, vind och vatten, det kändes ju märkligt, säger Timo Räisänen.

Han betonar att han inte känner så längre för Teds musik, han vill bara förklara hur främmande hela grejen var för honom. Schaub och han bestämde i alla fall att han skulle tänka på saken och senare gick han in på Spotify, tryckte på "Random" och fick låten Viking.

– Det var kärlek vid andra ögonkastet. Jag fick en aha-upplevelse trots att det är en skittöntig låt där jaget funderar på hur det skulle kännas att vara viking utan att komma fram till något överhuvudtaget. Men den musikaliska framtoningen är så otroligt livsbejakande, svängig och härlig. Sedan gick jag på en månads upptäcktsfärd i Teds musik och blev väldigt tagen, närmast besatt.

Resultatet i första vändan blev fem utsålda konserter där han tillsammans med Göteborg Wind Orchestra gjorde Ted-låtar. Men han tyckte inte att han var riktigt färdig med Ted, dessutom var ►

det ju en succé, och våren därpå gjorde han en konsert på Göteborgsoperan samt några gig i trio-format på olika visfestivaler.

– Efter det trodde jag att det skulle vara avslutat, att nu är jag klar. Men det blev tvärtom, det kändes som jag inte ens hade börjat. Och då bestämde vi oss för att spela in en skiva.

På albumet Timo sjunger Ted finns exempelvis Jag ska fånga en ängel, Helena, Jag vill ha en egen måne och Eiffeltornet från Teds tidiga period.

– Favoritlåtar som jag kände att jag kunde kommunicera något genom. Jag har gjort många covers innan och det viktiga är att låtarna säger något som jag vill säga. Det gäller här också.

Från 90-talet, då Ted var märkt av psykisk sjukdom och bara hade några få år kvar att leva, har han valt smärtsamma och sköra låtar som Himlen är oskyldigt blå, För kärlekens skull och I den stora sorgens famn. Även om det finns en större öppenhet idag kring psykisk ohälsa än på 90-talet då Ted blev sjuk menar Timo Räisänen att ämnet fortfarande är stigmatiserat. Genom att spela Teds musik gör vi hans minne ljusare samtidigt som vi ofrånkomligen kommer in på hans liv och sjukdom.

– Vi behöver prata om psykisk ohälsa. Det är ett otroligt stort problem som kostar samhället så mycket pengar och så mycket begävnings gård till spillo för att ämnet inte är uppe på bordet.

Vid det här laget vet han hur mycket Ted Gärdestads musik betyder, både för gamla Ted-fans och yngre Timo-fans som upptäckt den på senare tid. Han har varit flitigt uppbokad med spelningar och bara haft två helger lediga sedan början av året. Hans Ted-period är tre år vid det här laget.

– Nu blir det la grande finale och det känns väldigt rätt att det blir på Konserthuset. Jag är väldigt förtjust i Göteborgs Symfoniker.

Och sedan då? Jo, han har börjat spela in en skiva. Hans åttonde totalt och första, förutom Ted-skivan, på svenska. Genom Ted har han hittat sin svenska röst.

– Det är en av de största grejerna med det här projektet. Jag har hittat min svenska röst och ett sätt att sjunga så att jag kommunicerar istället för att bara sjunga ord. Det är anledningen till att jag inte har sjungit på svenska tidigare, trots att jag har skrivit helt okej låtar.

Läs mer om Ted Gärdestad på sid 53 och 94.

Per Stern och Timo Räisänen.

STORA SALEN
FREDAG 2 DEC KL 20
LÖRDAG 3 DEC KL 20

Polstjärnepriset 10 år

TEXT STEFAN NÄVERMYR FOTO SEBASTIAN LAMOTTE

I år firar Polstjärnepriset 10-årsjubileum och det kommer att märkas i verksamhet och aktiviteter där målet är att både ungdomarna och publiken ska känna att just denna omgång är extra festlig och utvecklande. Polstjärnepriset är lika med kurs och tävling i musik. Under höstlovet samlas omkring 50 kursdeltagare och 22 tävlande i Vänersborg för att spela ihop sig i ensembler och orkestrar samt att finslipa sin teknik med coacher från Göteborgs Symfoniker, Sveriges Radios symfoniorkester och Kungliga filharmonikerna. Samt en rad andra artister och pedagoger med omfattande internationell erfarenhet.

Musikerna kommer från hela landet och är i åldern 14-18 år. Efter samlingen på höstlovet återkommer de i början av januari till Vänersborg. Då arrangeras dels mästarklasser och dels uttagningar till tävlingen Polstjärnepriset. Först väljs åtta kandidater ut och i en andra omgång får fyra finalister spela var sitt stycke med Göteborgs Symfoniker lördag den 7 januari kl 15 i Göteborgs Konserthus. Efter tävlingsomgången koras vinnarna och därefter får merparten av deltagarna

spela tillsammans med Göteborgs Symfoniker då är det den unge Andreas Patrik Hansson som håller i taktpinnen.

Det är andra gången som de tävlande i Polstjärnepriset spelar tillsammans med Symfonikerna – premiären förra året blev mycket lyckad. Då var det cellisten Daniel Thorell från Åkersberga som vann, utbildad ovan med Sten Cranner och Ulrich Kaatz. Motiveringen lød:

”Förutom en självklar behärskning av sitt instrument, visar vinnaren på en stor musikalisk mognad, närvaro och scenisk utstrålning. Ett självfullt musicerande.”

Vinnaren av Polstjärnepriset har också chansen att representera Sverige i den stora europeiska tävlingen European Young Musicians. Polstjärnepriset arrangeras av Vänersborgs kommun i samarbete med Göteborgs Symfoniker och flera lokala, regionala och nationella samarbetspartners.

STORA SALEN
LÖRDAG 7 JAN KL 15
FRI ENTRÉ

JAZZ

The Stanley Clarke Band

TEXT JOHAN SCHERWIN FOTO TOSHI SAKURAI

Han är en av världens mest framgångsrika musiker och sticker inte under stol med det. Med en mix av allvar och glimten i ögat presenterar han sig själv som ”The man. The myth. The legend.” på den egna webbplatsen. Den 21 november angör denne superbasist Göteborgs konserthus med en ny upplaga av The Stanley Clarke Band.

Vid sin sida har han pianisten Beka Gochiashvili, keyboardspelaren Cameron Graves och trumslagaren Michael Mitchell, tre unga musiker som kan ”spela vad som helst”.

– De är virtuoser. Otroligt mångsidiga. Extremt musikaliska. Det gör att musiken vi spelar knappt går att knyta till någon genre, säger Stanley Clarke i telefon från hemmet strax utanför Los Angeles. – Jag kan skriva i vilken stil som helst och de förvandlar genast låten till något annat, jazz, funk, rock... Fantastiskt! Det vi gör är verkligen fritt och ingen kväll är den andra lik.

Frågan är om någon kväll i Stanley Clarkes liv varit den andra lik. Bakom den skojsigt cowboykaxiga självbilden döljer sig utan tvivel en av den moderna jazzens och fusionmusikens viktigaste musiker, eller som han stilenligt uttrycker saken – ”Liberator of the electric and acoustic basses”.

Och visst, tillsammans med Jaco Pastorius är han en av de mest inflytelserika basisterna någonsin, därtill en extremt framgångsrik och grammisbelönad skivartist, kompositör, arrangör, producent och filmmusikkompositör.

Denna exempellösa karriär inleddes i början av 1970-talet när den 20-årige Stanley just lämnat the Philadelphia Academy of Music och precis landat i

New York. Där knep detta ”underbarn” omedelbart jobb på jobb med kända bandleadare som Horace Silver, Art Blakey, Dexter Gordon, Joe Henderson och Gil Evans.

Det alla hörde var Clarkes fulländade musikalitet och extrema fingerfärdighet. Det få kunde missa var att Clarke såg basen som ett kraftfullt, självständigt, melodiskt soloinstrument med plats i förgrunden snarare än i bakgrunden – och att han hade förmågan att driva utvecklingen.

– Men i ärlighetens namn, såna som Jaco och jag kom inte ur tomma intet. Charles Mingus hade till exempel utvecklat basistens roll redan på 50-talet. Men han fick aldrig samma uppmärksamhet. På 70-talet nådde jazz och fusion en långt större publik, blev en del av underhållningsindustrin. Vi hade bättre instrument och kraftfullare PA-system. Publiken kunde höra vad vi gjorde.

Stanley Clarke var också en av de första, om inte den förste, basisten som spelade både akustisk och elektrisk bas med samma virtuositet, kraft och passion.

– Min största kärlek är och förblir kontrabasen, även om jag är mest känd för att spela elbas. Jag började först och främst med elbas för att komma in i nya sammanhang, spela annat än jazz. Och jag måste säga att jag har haft otroligt kul tack vare den! Det verkligt roliga nuförtiden är att de är rätt jämbördiga och befruktar varandra. Jag kan göra en typisk elbasgrej på kontratan och vice versa.

65 år fyllda har inte Stanley Clarke slagit ner nämnvärt på tempot, och intresset för att gå vidare är intakt. ►

Erbjudande!

Som abonnent i Nefertiti på Konserthuset betalar du 300 kr/biljett till konserten (ord pris 420 kr). Bokas i biljettkontoret.

– Det finns ständigt nya musikaliska områden att erövra och lära sig något av. Det jag önskar allra mest nu är att någon utvecklar en verkligt bra digital bas. Hittills har det inte fungerat. Strängarnas tjocklek gör att våglängderna blir för långa och det blir mest kaos av allt. Och med tunnare strängar går liksom grejen förlorad.

Genom åren har Stanley Clarkes bredd och nyfikenhet gjort att han, bland mycket annat, spelat funk med George Duke, sniffat på rockens arenaliv i New Barbarians med Stonesmedlemmarna Keith Richards och Ron Wood och lånat sina studiotjänster till Paul McCartney, Aretha Franklin och Michael Jackson.

1974 gav han ut det självbetitlade albumet Stanley Clarke med hiten Lopsy Lu. Ett par år senare kom School Days med en titellåt som har vuxit till ett måste-lära-sig för i stort sett varje ung aspirerande basist. Därefter har han givit mer än dussinet album i eget namn och medverkat på hundratalas andra.

– Vi håller just på med ett nytt album. Och det blir en riktigt bandplatta – alla musiker spelar på alla låtar. Det har jag inte gjort sedan tiden med Return To Forever.

Trots sitt exempellösa cv är Stanley Clarke kanske mest förknippad med just Return To Forever, Chick Coreas nyskapande elektrisk jazz- och fusion-band som regerade oinskränkt under större delen av 1970-talet. Gruppen var som en välkrattad manège för de fyra medlemmarna att visa upp sina musikaliska personligheter på.

– Jag vill bjuda på samma sak i dag med The Stanley Clarke Band, säger han med förtroendeingivande röst.

STORA SALEN
MÅNDAG 21 NOV KL 19:30

Sköt dina bankärenden när och där du vill

Med appen för privatpersoner får du enklare koll på din ekonomi.

Läs mer och ladda ner på seb.se/privatapp

SEB

ONS 2 NOV KL 18.00

HÖSTLOVSKÖREN
VÄGUS – VÄSTRA GÖTALANDS UNGDOMS-
SYMFONIKER
DIRIGENT SIMON PHIPPS
I samarbete med Kultur i Väst och
Riksförbundet Unga Musikanter

TORS 3 NOV KL 19.30

JILL JOHNSON: FOR YOU I'LL WAIT
arr Capitol Music Group och Jill Johnson

FRE 4 NOV KL 19.00 Stenhammarsalen

VÄRLDEN I KONSERTHUSET:
STEWART SUKUMA & BANDA NKHUVU

LÖR 5 NOV KL 14.00 & 17.00

SUNE – KAOS I FREDAGSMYSET
arr Lifeline

LÖR 5 NOV KL 19.00 Stenhammarsalen

VÄRLDEN I KONSERTHUSET:
GROUPA OCH LENA WILLEMARCK

SÖN 6 NOV KL 18.00 Stenhammarsalen

KAMMARKONSERT & SPÄNNANDE BERÄTTELSE
MED MUSIKER UR GÖTEBORGS SYMFONIKER

SÖN 6 NOV KL 20.00

VÄRLDEN I KONSERTHUSET:
ELDA & EMEL MATHLOUTHI

MÅN 7 NOV KL 19.30 Stenhammarsalen

NEFERTITI PÅ KONSERTHUSET:
RUDRESH MAHANTHAPPA QUARTET

TIS 8 NOV KL 18.00 Stenhammarsalen

SIXTENS SEXA
Violinkonserter från skilda sekel
Föreläsning med Sixten Nordström

ONS 9 NOV KL 19.30

TORS 10 NOV KL 19.30
GÖTEBORGS SYMFONIKER & DAVID AFKHAM
FRANK PETER ZIMMERMANN violin

FRE 11 NOV KL 19.30 Stenhammarsalen

LÖR 12 NOV KL 19.30
THE FULL MONTY – ALLT ELLER INGET
arr Stage Fantasy Production

LÖR 12 NOV KL 18.00

GÄSTSPEL:
EUROPEAN UNION YOUTH ORCHESTRA
& VASILIJ PETRENKO

SÖN 13 NOV KL 14.00

GÄSTSPEL:
TRE UNGDOMSORKESTRAR – VÄGUS,
NUS OCH SUSO

TORS 17 NOV KL 19.00

VÄSTSVENSKA MUSIKER MOT CANCER
arr Stage Fantasy Production

TORS 17 NOV KL 19.30 Stenhammarsalen

FRE 18 NOV KL 19.30

LÖR 19 NOV KL 19.30

THE FULL MONTY – ALLT ELLER INGET
arr Stage Fantasy Production

LÖR 19 NOV KL 15.00

FAMILJEKONSERT:
TANT BLOMMA RYMMER UR SIN KRUKA
GÖTEBORGS SYMFONIKER & ANNA-MARIA HELSING
MIRLA BURLIN skådespelare

SÖN 20 NOV KL 18.00 Stenhammarsalen

KAMMARKONSERT MED GAGEEGO!

MÅN 21 NOV KL 19.30

JAZZ: THE STANLEY CLARKE BAND

ONS 23 NOV KL 18.30

FRAMGÅNG – EN FÖRESTÄLLNING OM
MÄNNISKORS OLIKHETER OCH DRIVKRAFTER
arr Mameluck

ONS 23 NOV KL 19.30

TORS 24 NOV KL 19.30
GÖTEBORGS SYMFONIKER & JOANA CARNEIRO
PHILIPPE GRAFFIN violin

FRE 25 NOV KL 19.30

SOWETO GOSPEL CHOIR
arr Julius Production

LÖR 26 NOV KL 11.00 Götaplatsfoajén

FIKASTRÅKET
Kammarkonsert med musiker ur Göteborgs Symfoniker
i samarbete med Göteborgs Symfonikers Vänner

LÖR 26 NOV KL 19.00

GOBAUW – SEE YOU, BE YOU, SHOW YOU
arr Coach Petra

SÖN 27 NOV KL 18.00 Stenhammarsalen

KAMMARKONSERT:
HÅVARD LYSEBO, URBAN CLAEISSON,
OLE KRISTIAN DAHL & JONAS OLSSON

SÖN 27 NOV KL 15.00 & 19.00

MESSIAS AV HÄNDEL
Dirigent Finn Rosengren
200-mannakör, solister, symfoniorkester
arr Göteborgs Konserthör

MÅN 28 NOV KL 18.00

RELAXED PERFORMANCE
HÅVARD LYSEBO, URBAN CLAEISSON,
OLE KRISTIAN DAHL & JONAS OLSSON
PRESENTATÖR RICKARD SÖDERBERG

MÅN 28 NOV KL 19.30

ST PETERSBURG FESTIVAL BALLET:
NÖTKNÄPPAREN
arr Julius Production AB

TIS 29 NOV KL 19.00

PRETALK: KÖRKARLEN
Förhandsträff om filmklassikern Körkarlen

LÖR 3 DEC KL 19.30 Stenhammarsalen

THE FULL MONTY – ALLT ELLER INGET
arr Stage Fantasy Production

FRE 2 DEC KL 20.00

LÖR 3 DEC KL 20.00

POPICAL: TIMO SJUNGER TED

forts ►

JILL JOHNSON
3 NOV

SUNE
5 NOV

THE FULL MOUNTY
17-19 NOV, 3 & 4 DEC

MUSIKER MOT CANCER
17 NOV

FRAMGÅNG
23 NOV

SOWETO GOSPEL CHOIR
25 NOV

GOBAUW
26 NOV

MESSIAS
27 NOV

NÖTKNÄPPAREN
28 NOV

SÖN 4 DEC KL 16.00 Stenhammarsalen
THE FULL MONTY – ALLT ELLER INGET
arr Stage Fantasy Production

SÖN 4 DEC KL 19.00
CHRISTMAS NIGHT
MAGNUS CARLSSON & JESSICA ANDERSSON
arr Krall Entertainment & Sangré Event

TIS 6 DEC KL 18.00 Stenhammarsalen
SIXTENS SEXA
Bach med fokus på Juloratoriet
Föreläsning med Sixten Nordström

TORS 8 DEC KL 19.30
FRE 9 DEC KL 18.00
LÖR 10 DEC KL 15.00
GÖTEBORGS SYMFONIKER
GÖTEBORGS SYMFONISKA KÖR
LAURENCE EQUILBEY
SÅNGSOLISTER

LÖR 19 NOV KL 15.00
FAMILJEKONSERT: SNÖFLINGAN
MUSIKER UR GÖTEBORGS SYMFONIKER

LÖR 10 DEC KL 20.00
TACK FÖR KAFFET PODCAST #300
Humorpodden firar jubileumsavsnittet live i Konserthuset
arr Kam/Kant Production

SÖN 11 DEC KL 19.30
CAROLA – DRÖMMEN OM EN JUL
arr Live Nation & Nöjet AB

ONS 14 DEC KL 19.30
TORS 15 DEC KL 19.30
GÖTEBORGS SYMFONIKER & MANFRED HONECK

TORS 15 DEC KL 19.00 Stenhammarsalen
VÄRLDEN I KONSERTHUSET:
GÖKSEL

FRE 16 DEC KL 19.00
JUL I FOLKTON
arr Programbolaget, Monarch Music & MTA

LÖR 17 DEC KL 11.00 Götaplatsfoajén
FIKASTRÅKET
Kammarkonsert med musiker ur Göteborgs Symfoniker
i samarbete med Göteborgs Symfonikers Vänner

SÖN 18 DEC KL 19.00
VÄRLDEN I KONSERTHUSET:
PAVLI ORKESTAR

Relaxed Performance

Upplev Relaxed Performance – en konsertform som utforskar och tillgängliggör. Här är både medverkande och publik med på noterna och alla, oavsett temperament och funktion, är välkomna att ta till sig musiken på sitt eget sätt. Dörrarna står öppna så att man kan lyssna framför scenen eller utanför.

Konserten leds av en konferencier som guidar konsertbesökarna under resans gång. Musiken består av utvalda stycken och satser ur den klassiska musikens rika repertoar spelad av musiker ur Symfonikerna.

MÅNDAG 28 NOVEMBER KL 18
Stenhammarsalen

MUSIKER UR GÖTEBORGS SYMFONIKER
HÅVARD LYSEBO flöjt
URBAN CLAEISSON klarinett
OLE KRISTIAN DAHL fagott
JONAS OLSSON piano

MÅNDAG 27 MARS KL 18
Stenhammarsalen

GÖTEBORGS SYMFONIKERS
BRASSESEMBLE

CHRISTMAS NIGHT
4 DEC

TACK FÖR KAFFET
10 DEC

CAROLA
11 DEC

JUL I FOLKTON
16 DEC

Juloratoriet

ERBJUDANDE FRÅN RESTAURANGEN I SAMBAND MED KONserterna 8-10 DEC

Konserthusets restaurang och barer gör ditt konsertbesök till någonting alldeles extra.
Förbeställ i samband med biljettköpet på webben eller i biljettkontoret 031-726 53 00.

GLÖGG OCH PEPPARKAKOR FÖRE KONsertEN.

Serveras torsdag-lördag.
85 kr starkglögg/65 kr lättglögg

JULTALLRIK MED DELIKATESSER FRÅN HAV OCH SKOG, ETT GLAS VIN/ÖL SAMT KAFFE/TE OCH CHOKLADPRALIN.

Serveras i vinbaren torsdag-fredag.
795 kr för två personer

TRERÄTTSMIDDAG OCH GLÖGG.

Serveras i restaurangen torsdag-fredag.
495 kr

JULINSPIRERAD LUNCH INKLUSIVE GLÖGG, KAFFE/TE OCH CHOKLADPRALIN.

Serveras i restaurangen lördag.
325 kr

ABONNEMANGSKONserter

6 NOVEMBER - 15 DECEMBER

TONSÄTTARPORTRÄTTET	28	Johann Sebastian Bach
6 NOV	32	Kammarkonsert med musiker ur Göteborgs Symfoniker
9 & 10 NOV	34	Göteborgs Symfoniker, David Afkham & Frank Peter Zimmermann
12 NOV	38	Gästspel: European Union Youth Orchestra & Vasilj Petrenko
20 NOV	42	Kammarkonsert: Gageego!
23 & 24 NOV	46	Göteborgs Symfoniker, Joana Carneiro & Philippe Graffin
27 NOV	50	Kammarkonsert med musiker ur Göteborgs Symfoniker
2 & 3 DEC	53	Popical: Timo sjunger Ted
8, 9 & 10 DEC	54	Göteborgs Symfoniker, Göteborgs Symfoniska Kör Laurence Equilbey & solister
14 & 15 DEC	60	Göteborgs Symfoniker & Manfred Honeck

Kammarkonsert
6 nov

David Afkham
9 & 10 nov

Vasilj Petrenko
12 nov

Joana Carneiro
23 & 24 nov

Laurence Equilbey
8-10 dec

65 ÅR MED BACH

LITEN TIDSGALOPP AV INGEMAR VON HEIJNE

Den börjar i Eisenachs dopregister för 23 mars 1685. Där står det:

Herrn Johann Ambrosio Baachen, Haussman, ein Sohn. Alltså: en till av sex dussin bachmusiker. Sjätte generationen. (Haussmann innebär att pappa Ambrosius är chef för de kommunalt anställda musikerna på orten.) Sebastian får hans åttonde barn heta – utöver det närmast obligatoriska Johann. Ett alldeles nytt namn i släkten.

Faderns lägenhet är musiköversvämmad. Utöver familjen och repeterande stadsmusikanter har Ambrosius sina inneboende elever. ”Små grytor har också öron” heter det. Sebastian sätts i skola, den som enligt tidens sed även skulle utbilda små sångare till gudstjänsterna.

Han förlorar båda föräldrarna innan han fyllt tio år. Han får flytta in hos äldste brodern, Johann Christoph, som är organist i Ohrdruf några mil nordost ut. Plats för nästa musiköversvämning i hemmiljö. Han kommer in på skolan som gratiselev. Gossen har ett utomordentligt läshuvud att döma av skolans papper. Jag ser framför mig en brådmogen, nyfiken och målmedveten yngling.

Vid sekelskiftet 1700 förlorar han sin friplats. Han kunde ha sökt organist-jobb – anställda 15-åringar var inte så ovanliga. Men nej: han vill ha mer bildning. Hans otroliga musikalitet har redan observerats av flera fixande personer. Strax före sin 15-årsdag kan han resa iväg ett 30-tal mil norröver, långt bort från bacharnas

land, Thüringen. Helt symboliskt får han ny tideräkning med sig på färden; den gregorianska kalendern har just proklamerats.

Målet är Lüneburg där det finns kvalificerad skolgång och en synnerligen kvalificerad musikmiljö som hör ihop med skolan. Han lär sig mycket och träffar antagligen intressanta tonsättare – även i grannstaden Hamburg.

Sommaren 1702 söker han förgäves en organistjänst i Sangerhausen, på gränsen till Thüringen. Våren 1703 dyker ”lakejen Baach” upp i Weimarhovets räkenskaper. Han spelar i hovkapellet, framgår det. Sommaren samma år blir han anställd som organist i Arnstadt efter att ha godkänt den splitt nya orgeln där. Man lyssnar sannerligen på en 18-åring! Han är förvisso inte den förste Bachorganisten i stan. Där finns en bronsstaty av honom, rest jubileumsåret 1985. Den visar en spotsk och nonchalant ung man; det är nästan som om han räckte ut tungan åt gamla rådhuset. Statyn anspelar på den unge mannens nogsamt dokumenterade tvister med överheten: han spelar för konstigt till psalmsången, han vägrar att arbeta med skolkören, han råkar i slagsmål på öppen plats med en musiker. Och – framför allt: han får fyra veckor ledigt men kommer tillbaka efter fyra matnyttiga månader, som han tillbringat i Lübeck för att studera gamle Buxtehudes verksamhet.

Han stannar i fyra år vid den präktiga orgeln i Arnstadt och komponerar mycket musik för den. Där finns ett greveslott att musicera i också. ►

Bach-statyn i Arnstadt.

Men Bach blir uppköpt av Mühlhausen, en större stad – med många kyrkor – en liten bit norrut. Han får mycket högre lön och helt andra resurser. Där samarbetar han gladeligen med kyrkornas körer och levererar gärna kantater för gudstjänsterna.

Just i skarven mellan Arnstadt och Mühlhausen ingår han äktenskap med en syssling, Maria Barbara Bach, organistdotter. De stannar ett enda år i Mühlhausen. Han blir nämligen uppköpt en gång till: hovet i Weimar hör av sig. Ännu mycket högre lön och en musikengagerad överhet lockar honom.

Han stannar hela nio år, 1708-1717. Här gäller det att spela till en liten hovförsamlings gudstjänster. Kapellet är inbyggt i slottet. En särdeles arbetsplats. Mycket högt till trätak. Det kan man dra undan – då och då med hjälp av såpa. Ovanför finns ett slags kupolvind med skyddsräcken för musikanterna. Däruppe står också orgeln. Kappellet är döpt till "Himmelsburg" – och visst kommer musiken från himlen. Hur det klinga? Inget svar för eftervärlden: hela slottet brann 1774.

Kurfursten heter Ernst. Han lever upp till sitt allvarliga namn. En sann ordningens man som inte levde loppa med pengar på övligt vis. Han sätter värde på sin

ovanliga musikanter, som visst inte var kedjad vid orgeln: hov kräver ju musik i många sammanhang. Enligt gamla statuter måste Ernst dela makten med sin brorson August. Det klarar de inte alls. August är ett stycke musiker, så Bach är nog hellre i hans mindre slott alldeles intill, trots att Ernst försöker förbjuda "sina" musikanter att promenera över dit. Problemen bidrar kanske till slutkraschen 1717, när Bach får en månads arrest för att ha krävt sin avgång.

Musikglade August förmedlar kontakt med hovet i lilleputtriket Köthen, sju mil norr om Leipzig. Den välutbildade kurfursten Leopold är nio år yngre än Bach. Han sjunger, han spelar fiol, cello och cembalo. Han har lyckats få ihop ett hovkapell om hela 18 man. Det musiceras intensivt på slottet. Musik för gudstjänst behövs bara till furstens födelsedag och nyår, eftersom hovet är reformert. Maria Barbara dör och Bach äktar hovets unga sångerska, Anna Magdalena. Mycket notpapper köps till Köthen, det ser man: för mycket för den lilla bachmusik som finns kvar från de fem åren där.

Till 1723 nu: 27 år kvar av de 65. På våren tillträder han jobbet som kyrkomusikledare i storstaden Leipzig. Han massproducerar söndagskantater under de fyra

första åren. (Hur många har kommit bort?) Han extra-knacker flitigt och bedriver viss konsertverksamhet i Zimmermans kafé. Han trotsar överheten. Han under-visar många i den stora lägenheten. Han djupdyker i kontrapunkten; en kuf, tycker somliga. Ett par misslyckade ögonoperationer knäcker honom i juli 1750. Så står det i minnesrunan över Johann Sebastian Bach.

Hur gick det sedan? 1894 öppnade man en omarkerad grav på Johannes kyrkogård, möjligen hans. En expert fick jämföra kraniet med gammelmansbilden. Han är nöjd. Sebastian släpps in i kyrkan, som 50 år senare rasar ihop över honom under en bombnatt. Inför 200 årsminnet 1950 fick han flytta igen, till Thomas-kyrkan. Nuförtiden ligger det alltid en ros på hällen framför altaret. Är det säkert att det är rätt person där under?

Och musiken då? Bach tycks ha delat upp den på sina fyra tonsättarsöner. Den äldste förnillade nog en hel del. Nummer två blev en välorganiserad samlare av pappas manuskript: Carl Philipp Emmanuel. När han dog 1788 dök det upp några professionella samlare. Via dem hamnade till slut mycket på bibliotek. Hur mycket som fattas vet väl ingen. Bachgesellschaft har nu publicerat hans verk i 150 år.

I dag klingar Sebastians musik varenda sekund. Dygnet runt. Jorden runt.

INGEMAR VON HEIJNE

BACHS JULORATORIUM
STORA SALEN
TORSDAG 8 DEC KL 19.30
FREDAG 9 DEC KL 18.00
LÖRDAG 10 DEC KL 15.00

*Andra hustrun
Anna Magdalena Bach.*

Johann Sebastian Bach med sina söner. Målning av Balthasar Denner 1730.

K SÖNDAG 6 NOV KL 18.00

KAMMARKONSERT Stenhammarsalen

DEBUSSY DANSE SACRÉE ET DANSE PROFANE 10 min
STRÅKKVARTETT 26 min

PAUS

RENIÉ BALLADE FANTASTIQUE 13 min

CAPLET CONTE FANTASTIQUE 16 min

MUSIKER UR GÖTEBORGS SYMFONIKER

JUSTYNA JARA violin

SAMUEL RUNSTEEN violin

TUULA FLEIVIK NURMO viola

JUN SASAKI cello

CHARLES DeRAMUS kontrabas

ERIK GROENESTEIN-HENDRIKS harpa

RECITATÖR meddelas senare

CLAUDE DEBUSSY

STRÅKKVARTETT G-MOLL

Animé et très dédié

Assez vif et bien rythmé

Andantino, doucement expressif

Très modéré

CLAUDE DEBUSSY (1862-1918)

DANSE SACRÉE ET DANSE PROFANE

1902 skrev Debussy sin enda opera, den trolskt innerliga Pelléas och Mélisande och 1905 skrev han sitt mest spelade och mest omfattande orkesterverk, La mer. Dessa båda kompositioner utgör höjdpunkterna i hans produktion, och de är bevis på att han under dessa år var inne i en mycket fruktbar skaparperiod. Mellan dessa två storverk komponerade han också de båda älskliga danserna för harpa och stråkorkester; Danse sacrée et danse profane. Verket beställdes av instrumentfabrikören Pleyel som just konstruerat en ny kromatisk harpa utan pedaler och för det instrumentet hade man genast inrättat en studiegrupp vid konservatoriet i Bryssel. Danserna användes sedan som examensprov där, men fick sitt första offentliga framförande vid Concerts Colonne i Paris i november 1904. Alltsedan dess har dessa förtydligande kompositioner hört till harpisternas älsklingsstycken.

Musiken är synnerligen välskriven och här finns impressionistisk klangmagi. Men inflytandet från Erik Saties naivism är också tydligare här än kanske någon annanstans i Debussys produktion. Danse sacrée är en högstämd sarabande med arkaiserande modala harmonier, medan Danse profane är en livligare och mer modern dans med drag av trånande vals.

STIG JACOBSSON

Claude Debussy kom att bana väg för ett nytt sätt att se på musik. Han blev förgrundsgestalt inom den stilriktning som kallas impressionismen, och på ett sätt som påminner om de impressionistiska franska konstnärernas sätt att måla komponerade Debussy gärna i luftiga pastellfärger. Det blev musik där ackorden ofta går över i varandra utan skiljelinjer och där klangerna är viktigare än melodier.

1893 komponerade Debussy sin enda stråkkvartett i en tid då ärkeromantikern César Francks kammarmusik ännu var högsta mode och då Beethovens sista stråkkvartetter först långsamt började bli kända för publiken i Paris. Mot denna bakgrund är det kanske inte svårt att förstå att de ovana åhörarna blev förbryllade när den belgiska Ysaÿekvartetten urupförde det i alla avseenden nymodiga verket vid en konsert i Paris. "Mera en hallucination än en dröm. Ett verk? Det vet vi inte. Musik? Kanske." Så skrev kritikern i Guide Musicale efter premiären den 29 december 1893.

Melodierna behandlade Debussy efter nya regler och harmonierna skilde sig åtskilligt från romantikens kromatik. Klangfärgerna är rikare och mer mångfasetterade än i någon tidigare stråkkvartett i historien. Ett eggande rytmiskt spel binder ihop detta mysteriösa verk. Han har skapat en organisk och naturlig musik utan utbrott och kontraster. Tonsättarkollegan Paul Dukas, han med Trollkarlens lärling, hävdade utan att tveka att detta skimrande verk skulle bli en klassiker.

STIG JACOBSSON

Justyna Jara

Samuel Runsteen

Tuula Fleivik Nurmo

Jun Sasaki

Charles DeRamus

Erik Groenestein-Hendriks

HENRIETTE RENIÉ (1875-1956)

BALLADE FANTASTIQUE

Henriette Renié var en enastående fransk musiker som mycket tidigt började spela harpa och redan i tolvårsåldern undervisade hon elever som var äldre än hon själv. Hela livet tog hon emot privatelever, såg till att de fick bra instrument och undervisade dem gratis om de inte kunde betala. En av hennes många berömda elever var Harpo Marx. Det officiella musikalivet negligerade henne under större delen av hennes liv men mot slutet tilldelades hon hederslegionen. Hon ägnade sig mycket åt välgörenhet och levde själv på svältgränsen.

Henriette Renié studerade komposition för bland andra Jules Massenet och kom att komponera en hel del för sitt eget instrument, mest solostycken men också en uppskattad harpkonsert. Ballade fantastique komponerades 1912 och inspirerades av Edgar Allan Poes novell Det skvallrande hjärtat. Det blev ett av hennes mest omfattande harpverk, något av en symfonisk dikt för ett ensamt instrument. I novellen berättar en man att han absolut inte är galen, men att hans sinnen är oerhört känsliga, i synnerhet hörseln. Han bor med en gammal man vilket han inte har något emot, det är bara hans förskräckliga ljusblå öga han inte tål...

STIG JACOBSSON

ANDRÉ CAPLET (1878-1925)

CONTE FANTASTIQUE

André Caplet var en mångsidig gestalt i det parisiska musiklivet och han var tidigt ute. 1901 erövrade han det attraktiva Rompriset som Franska akademien årligen utlyste och som gav vinnaren ett års betalt uppehälle i den italienska huvudstaden. En annan som samma år förgäves lämnat in tävlingsbidrag var Maurice Ravel! Caplet var en mycket nära vän till Debussy och har orkestrerat flera av dennes pianoverk, men också hjälpt till med instrumenteringen av Debussys egna orkesterverk. Mellan 1910 och 1914 verkade Caplet som dirigent vid operahuset i Boston.

Conte fantastique har egentligen en mycket längre titel som fortsätter: "efter en av de otroliga berättelserna av Edgar Allan Poe". Denne amerikanske skräcknovellförfattare var mycket uppskattad i Frankrike vid 1900-talets början och han översattes av självaste Baudelaire. Debussy arbetade länge på en opera med historien från novellen Huset Ushers undergång och hans gode vän André Caplet skrev 1919 för harpa och stråkar musik som inspirerats av novellen Röda dödens mask. Här berättas om den rike fursten och hans många vänner som drabbas av något farligt och övernaturligt...

STIG JACOBSSON

M S ONSDAG 9 NOV KL 19.30
M S TORSdag 10 NOV KL 19.30

BEETHOVEN CORIOLANUS 8 min

BARTÓK VIOLINKONSERT NR 2 40 min

PAUS

BEETHOVEN SYMFONI NR 3 "EROICAN" 48 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER

DAVID AFKHAM DIRIGENT

FRANK PETER ZIMMERMANN violin

Konsertmästare Per Enoksson

Introduktioner onsdag och torsdag kl 18.30 med Jan Alm

Spelas in för GSÖplay

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827)
CORIOLANUS, UVERTYR OP 62

Coriolanus är ett sorgespel skrivet 1805 av Heinrich Joseph von Collin. Titelpersonen är en landsförvisad romersk krigare som i spetsen för en här nalkas sin födelsestad för att utkräva hämnd. När Roms ädlaste kvinnor, bland dem hans egen mor och maka, ber honom om barmhärtighet, väcks i hans inre motstridiga känslor mellan det oförsonliga hämndbegäret och kärleken. Beethoven skrev 1807 en uvertyr till dramat inför ett framförande i mars i furst Lobkovitz palats i Wien. Musikens karaktär är djupt tragisk och bottnar i Coriolanus känslomässiga konflikt. Redan det inledande unisona huvudmotivet präglas av mörk upprorisk lidelse, men det pessimistiskt utdöende slutet visar hur hjälten slutligen dukar under inför de olösliga motsättningarna.

STIG JACOBSSON

BÉLA BARTÓK (1881-1945)
VIOLINKONSERT NR 2
Allegro non troppo
Andante tranquillo
Allegro molto

Bartók skrev en violinkonsert redan 1907, dock opublicerad under hans livstid. 30 år därefter bad violinisten Zoltán Székely honom om en ny konsert. Den blev en av hans tyngst vägande kompositioner, präglad av några ord han skrev i en fransk musiktidskrift: "Med all vår förmåga måste vi söka något som kunde kallas genial enkelhet." Men målet var inte lätt

att nå. Det visades av det långa kompositionsarbetet – från augusti 1937 till nyårsafton 1938 – fast stycket planerats för Baden-Badenfestivalen 1937. Först var Bartók också ovillig att skriva en konsert. Själv tänkte han sig ett större variationsverk. Han hade dock börjat arbeta redan i maj 1937, innan han stack emellan med sonaten för två pianon och slagverk. Likaså avbröt han arbetet hösten 1938 för det av Benny Goodman beställda Contrasts för klarinett, violin och piano. Bartók var vid denna tid inte okontroversiell. Han förbjöd sina radiokonsorter att återutsändas i Italien och Tyskland. I privatbrev hävdade han att Ungern närmade sig dessa staters "rövar- och mördarsystem". Han planerade att utvandra, "bort från detta förpestade lands grannskap".

Musiken saknar dock alla spår av hans missmod. Som de stora klassikerna, Beethoven och Mozart, förmådde han höja sig över det alldagliga, som i de båda ungdomligt friska yttersatserna, i den tredje rentav i 3/4-takt med ett par folksångspräglade variationer. Variationerna präglar också den utsökta mellansatsen, i den första faktiskt med pukan som melodiinstrument, i nästa variation med desto större klangrikedom i harpa, träblås och celesta, varpå solisten får allt större plats – i slutet av fjärde variationen i kanon med stråkarna – och musiken blir till sist nästan dansant. Som så ofta i svåra tider fyllde musiken den större uppgiften att skänka motståndskraft, hopp och livsmod. Vid uruppförandet i Amsterdam 23 mars 1939 med Székely, Concertgebouwworkestern och Willem Mengelberg var Bartók redan på väg utomlands för att förbereda utvandringen till USA som skedde i oktober 1940.

ROLF HAGLUND

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827)
SYMFONI NR 3 ESS-DUR OP 55 "EROICAN"
Allegro con brio
Marcia funèbre: Adagio assai
Scherzo: Allegro vivace
Finale: Allegro molto

"Geschrieben auf Bonaparte" kan man med möda läsa, i blyerts, allra längst ner på det enda bevarade – avskrivna – partituret till Beethovens tredje symfoni. Originalet har gått förlorat. Lite längre upp på avskriften, omedelbart under "Sinfonia grande" har någon försökt radera ut "intitolata Bonaparte". "Skriven till och betitlad efter Bonaparte". En viss Napoleon var förvisso inblandad i denna symfoni från början. Republikanen Beethoven var en av många Bonapartesvärmare. En tid tänkte han resa över till Paris med denna hyllningssymfoni i bagaget. Men publiceringen dröjde ända till 1806. Då stod där något annat: "Sinfonia Eroica composta per festeggiare il sovvenire di un grand Uomo, e dedicata A Sua Altezza Serenissima il Principe di Lobkowitz." Vad hade hänt? Elva år efter Beethovens död berättade hans elev och sekreterare, tonsättaren och pianisten Ferdinand Ries, i en skrift att han och andra sett originalet med "Bonaparte" längst upp på bladet, men att Beethoven rivit sönder det när han fick höra att Napoleon låtit kröna sig till kejsare.

Furst Lobkowitz ovan var en av Beethovens ekonomiska stöttepelare, rik och närmast besatt av musik. Ett palats i Wien och ett i Böhmen. Han höll med en

egen liten orkester och det var den – förstärkt – som fick repetera och provspela den hiskeliga symfonin med de förryckta svårigheterna. Vilken service! Men vem var "den store mannen" vars minne skulle firas – han som tycks ha trängt ut Napoleon? (Eller var han kanske den forne, "rätte" Napoleon?) Eftervärlden har kommit med åtskilliga förslag. Ett av dem utpekar prins Louis Ferdinand av Preussen, brorson till Fredrik den store, en folkhjärte som just stupat i kamp mot Napoleon. Han kände Beethoven väl och hade hört Eroican tre gånger hemma hos Lobkowitz.

Men varför skulle han vara hemlig? Skulle alla förstå ändå? Eller var det för att inte reta upp fransmännen, som ju såg ut att lägga hela Europa under sig och kanske skulle blockera en "fiendesymfoni" överallt? Hade Beethoven blivit patriot i stället för republikan? Kunde den forne Napoleonsvärmaren över huvud taget inta någon annan position när nu fransmännen ryckt in i Wien? Första helt offentliga framförandet ledde Beethoven på Theater an der Wien den 7 april 1805. Förskräckelse kolliderade med hänförelse. Rädslan nöttes väl bort med tiden. Något annat växte till i stället: det politiska missbruket av "hjärten" Beethoven. Det nådde mardrömslika höjder i Tyskland. Redan 1927 skrev nazisternas chefsideolog Alfred Rosenberg: "Wir leben heute in der Eroica des deutschen Volkes!" – "Vi lever i dag i det tyska folkets hjältetid!"

INGEMAR VON HEIJNE

DAVID AFKHAM

Tyske David Afkham är chefsdirigent för Spanska Nationalorkestern och dess kör och dirigerade under första säsongen där Brahms fyra symfonier och Ein deutsches Requiem samt Wagners Den flygande holländaren. David Afkham är internationellt omtalad och en av de mest eftersökta dirigenterna som kommit fram i Tyskland under senare år. Bland aktuella höjdpunkter finns debuter med NHK-orkestern i Japan, Oslofilharmonin och Chicago Symphony Orchestra och samt återinbjudningar från Münchens filharmoniker, Wiens symfoniker, Sveriges Radios symfoniorkester, Rotterdams filharmoniker (inklusive en turné till Korea och Kina), Santa Cecilia-orkestern i Rom, Franska Nationalorkestern och Frankfurts radioorkester. I somras debuterade han med Boston

Symphony Orchestra i Tanglewood samt turnerade på festivaler med Bambergers symfoniker. Han har även dirigerat Concertgebouw-orkestern, London Symphony, City of Birmingham Symphony Orchestra, Deutsches Sinfonie-Orchester Berlin, Philharmonia Orchestra, Cleveland Orchestra och New York Philharmonic.

Sommaren 2014 dirigerade David Afkham framgångsrikt Verdis *La traviata* vid festspelen i Glyndebourne och turnerade även med samma opera under hösten. Han dirigerade första gången Göteborgs Symfoniker 2011 och har givit sammanlagt 18 konserter med orkestern, senast i maj då han dirigerade Beethovens femte symfoni och Bartóks första violin-konsert med Sergej Krylov som solist

FRANK PETER ZIMMERMANN

Tyske Frank Peter Zimmermann betraktas allmänt som en av de främsta violinisterna i sin generation. Han har hyllats för sin osjälviska musikalitet, skicklighet och intelligens och har framträtt med de ledande orkestrarna i världen i över tre decennier. Hans många konsertengagemang har fört honom till de viktigaste konsertscenerna och internationella musikfestivalerna i Europa, USA, Sydamerika och Australien. Förra säsongen turnerade han med sin egen stråktrio, Trio Zimmermann, som framträdde i Wien, München, Amsterdam, Madrid, Barcelona och Hamburg. Han uruppförde också Magnus Lindbergs andra violin-konsert med London Philharmonic Orchestra och Jaap van Zweden. Fler framföranden av konserten stod också på schemat, med Berlins filharmoniker och Sveriges Radios symfoniorkester under ledning av Daniel Harding, samt med New York Philharmonic och Franska Radios filharmoniker under ledning av Alan

Gilbert. Bland andra höjdpunkter finns framträdanden med Concertgebouw-orkestern och Jakub Hrusa, Clevelandorkestern och Franz Welser-Möst, Bayerska statsorkestern och Kirill Petrenko samt Tjeckiska filharmonin och Jaap van Zweden.

Som kammarmusiker ger Frank Peter Zimmermann ett flertal konserter, främst i Europa. Han har också uruppfört violinkonserter av Pintscher, Eötvös och Brett Dean. Under åren har Frank Peter Zimmermann gjort ett stort antal inspelningar för Warner Classics, Sony Classical, BIS, Ondine, Teldec och ECM. Han har spelat in praktiskt taget alla de viktiga violinkonserterna, från Bach till Ligeti, och flera av utgåvorna har erhållit prestigefyllda utmärkelser. Bland hans senare inspelningar finns Dvoráks violinkonsert (Decca), Mozarts violinkonserter (Hänssler Classics) samt Hindemiths violinkonsert och Brett Deans violin-konsert *The Lost Art of Letter Writing* (BIS).

GÄSTSPEL: EUROPEAN UNION YOUTH ORCHESTRA

HAYDN SINFONIA CONCERTANTE 23 min

PAUS

MAHLER SYMFONI NR 1 54 min

EUROPEAN YOUTH ORCHESTRA
DIRIGENT VASILIJ PETRENKO

Konsertmästare Emily Davis

Introduktion kl 14.00

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

JOSEPH HAYDN (1732-1809)
SINFONIA CONCERTANTE B-DUR HOB 1:105
Allegro
Andante
Allegro con spirito

Under 30 år verkade Joseph Haydn som kapellmästare och musikleverantör hos furstehuset Esterhazy som residerade omväxlande i Wien och på eget slott i Eisenstadt vid ungerska gränsen. Mot slutet av perioden började han bli efterfrågad även i andra länder men kunde på grund av sin tjänst inte resa utomlands. Efter Nikolaus Esterhazys död 1790 upplöstes hovorkestern och Haydn fick möjlighet att själv bestämma över sitt liv. Beställningar från utlandet hade kommit förr, men nu erbjöds han både gästspel och anställningar.

Sedan tidigare hade violinisten och impressarion Johann Peter Salomon försökt intressera honom för London. Genom den nyunna friheten behövdes nu ingen övertalning. På nyåret 1791 anlände Haydn till världsstaden vars musikliv hörde till Europas mest livaktiga. Han fick till sitt förfogande en mängd framstående musiker och lade med sina konserter 1791-

1792 (liksom vid ett andra besök några år senare) den brittiska musikpubliken för sina fötter.

Den mest kända Haydnmusiken från de här åren är symfonierna nr 93-104, de tolv Londonsymfonierna. Under samma period tillkom också Sinfonia concertante, ett av hans förvånansvärt få verk av konserttyp men ett av de främsta. Att det över huvud taget blev skrivet kan vi tacka de skickliga engelska musikerna för, särskilt blåsarna imponerade mycket på Haydn. De fick framträdande soloinpass i flera av symfonierna men det var endast i kvällens Sinfonia concertante använde han sig av den konsertanta stilen fullt ut.

Stilistiskt kan man associera till Johann Sebastian Bachs yngste son Johann Christian som komponerat flera verk i samma genre. Denne hade varit högt firad i London så det var säkert ingen tillfällighet att Haydn följde samma modell.

SVEN KRUCKENBERG

GUSTAV MAHLER (1860-1911)

SYMFONI NR 1 D-DUR "TITAN"

Langsam. Schleppend. Im Anfang sehr gemächlich
Kräftig bewegt, doch nicht zu schnell. Trio. Recht gemächlich
Feierlich und gemessen, ohne zu schleppen
Stürmisch bewegt

När den 27-årige Gustav Mahler 1887 ombads fullborda Carl Maria von Webers efterlämnade komiska opera Die drei Pintos befruktade det hans eget skapande. Inspirerad började han omedelbart skissa på en egen symfoni som fullbordades i sin femsatsiga version i mars 1888. Den 20 november året därpå uruppfördes den första symfonin i Budapest med tonsättaren själv som dirigent. Musiken väckte våldsam kritik, för det här var något man inte hade väntat sig. Mahler hade gjort sig känd som en lysande opera-dirigent men som tonsättare var han praktiskt taget okänd, och nu kom han med en ambitiös, stilistiskt brokig och märkligt personlig symfoni. Visst handlar den om honom själv, som allt annat han skrivit. "Så länge min erfarenhet kan sammanfattas i ord, skriver jag ingen musik om den. Mitt behov av att uttrycka mig själv musikaliskt – symfoniskt – börjar där de musikaliska känslorna vacklar vid den dörr som leder till den andra världen – den värld där saker och ting inte längre skiljs åt av tid och rum."

Från början var symfonin femsatsig och det fanns ett utförligt program till varje sats, men Mahler har senare förnekat allt ickemusikaliskt innehåll i symfonin, trots att den ofta fått behålla namnet "Titan", hämtat från en roman av Jean Paul som antydde en hjältestämning. Vid kommande framföranden uteslöt Mahler en av de fem satserna, Blumine. Få verk av Mahler har sedan genomgått så många revideringar – ända fram till 1898. När man på 1960-talet hittade första versionen kunde man konstatera att skillnaderna var stora.

Den första satsen kallades ursprungligen "Vår utan slut" och bygger på den pastorala sången Ging heut Morgen übers Feld ur den då ännu ouppförda sångsviten Lieder eines fahrenden Gesellen (1885). Inledningen är manande: det börjar med en oförlömlig känsla av rymd och stillhet. Kanske tänkte Mahler på när han lämnats ensam i skogen av sin far med tillsägningen att inte flytta på sig förrän fadern kom tillbaka – och det dröjde många timmar. Efterhand bryter tematiska fragment fram: hornsignaler, trumpetfanfarer, fågelsång. Det blir snabbare och ljusare och musiken når en första klimax innan allt kollapsar och vi är tillbaka i inledningens stillhet. Därpå upprepas hela denna process med nya teman och förvandlingar av de gamla, och en ännu mer överväldigande höjdpunkt. Andra satsen gick först under namnet "Fulla segel" och speglar en längtan till naturen och livliga, österrikiskt inspirerade bonddanser. "Sorgmarsch à la Callot" kallade han den tredje satsen, och konstnärens åsyftade etsning visar hur den döde jägaren bärs på bår av skogens djur. Det är en parodisk bild och en i högsta grad parodisk musik, som bygger på den kända barnvisan Broder Jakob i en ironisk, grotesk och bitter mollversion. I triodelen förekommer ytterligare ett citat ur Lieder eines fahrenden Gesellen. Finalen är ett sårat hjärtas förtvivlan. Rubriken på satsen lånade han från Dante: "Från inferno till paradiset". Nog kan musiken tyckas börja i helvetet, och nog var Mahler i alla fall en bra bit på väg till paradiset. Men ända fram nådde han inte ännu, det gjorde han först i andra symfonin – och den påbörjades omedelbart efter den första.

STIG JACOBSSON

EUROPEAN UNION YOUTH ORCHESTRA

The Guardian har hyllat European Union Youth Orchestra för sitt "fängslande och upprymda orkesterspel, fullt av energi, med knivskarpt fokus och utbredd djärvhets... och en teknisk kapacitet som är rent av skrämmande". Orkestern bildades 1976 och har allt sedan dess fungerat som en bro mellan musikhögskolorna och den professionella musikvärlden för generationer av Europas finaste musiker. European Union Youth Orchestra har samarbetat med flera av världens främsta dirigenter och musiker, bland dem Daniel Barenboim, Leonard Bernstein, Sir Colin Davis, Herbert von Karajan och Svjatoslav Richter, samt framförallt med sina tre tidigare chefsdirigenter Claudio Abbado, Vladimir Ashkenazy och Bernard Haitink (chefsdirigent laureate) samt den nuvarande Vasilij Petrenko.

Orkestern har framträtt i flera av världens ledande konserthus: Royal Albert Hall, Musikverein, Carnegie Hall och Boston Symphony Hall samt besökt fyra kontinenter och 43 länder. Hittills har 3000 musiker passerat i orkesterns historia och många av dem är nu kända dirigenter, solister, lärare och instrumentalisterna verksamma i orkestrar som Berlins filharmoniker, London Symphony Orchestra, Concertgebouw-orkestern och Boston Symphony Orchestra. European Union Youth Orchestra har sitt sommarviste i Grafenegg som också är orkesterns konserthuspartner. Orkestern grundades av Joy och Lionel Bryer 1976 och har i 40 år varit EU:s kulturambassadör. Statscheferna i EU:s alla medlemsstater är European Union Youth Orchestras hedersbeskyddare, liksom Europakommissionens och Europaparlamentets presidenter.

VASILIJ PETRENKO

Den ryske dirigenten Vasilij Petrenko är sedan 2009 chefsdirigent för Royal Liverpool Philharmonic Orchestra och sedan 2013 för Oslo filharmoniska orkester. Förra året utsågs han till chefsdirigent för European Union Youth Orchestra och från och med i år är han förste gästdirigent för Rysslands statliga akademiorkester. Vasilij Petrenko är också en regelbunden gästdirigent hos orkestrar som London Symphony Orchestra, London Philharmonic Orchestra, Philharmonia Orchestra, Ryska Nationalorkestern, Franska Nationalorkestern, Tjeckiska filharmonin, Philadelphia Orchestra, Los Angeles Philharmonic, Boston Symphony Orchestra, Chicago Symphony Orchestra och NHK-orkestern i Tokyo. Bland prestigefyllda festivaler han bjudits in till finns Edinburghs festspel, Grafenegg-festivalen och BBC Proms.

Bland höjdpunkterna säsongen 2016-2017 kan nämnas turnéer med European Union Youth Orchestra, gästspel i Europa och Asien med Oslofilharmonin samt Beethovens samtliga symfonier med orkestrarna i Liverpool och Oslo.

Vasilij Petrenko framträder också i Europas stora operahus och har ett 30-tal operor på sin repertoar. Han är flitig i inspelningsstudio och har hyllats för utgåvan av Sjostakovitjs samtliga symfonier med Liverpool-orkestern (Naxos), liksom inspelningarna av Rachmaninovs symfonier och pianokonsorter med Simon Trpcski (Avie). 2016 ges Tjajkovskijs samtliga symfonier ut (Onyx). Tillsammans med Oslofilharmonin har han spelat in Sjostakovitjs båda cellokonserter med Truls Mørk (Ondine) samt musik av Skrjabin i en planerad utgåva av samtliga symfonierna (Lawo).

GAGEEGO! Stenhammarsalen

GRISÉY STÈLE 7 min

TANAKA LILAS 7 min

MÅRTENSSON TRIO 8 min

ROMITELLI DOMENICHE ALLA PERIFERIA DELL'IMPERO.

SECONDA DOMENICA: HOMMAGE À GÉRARD GRISÉY 8 min

PAUS

CHIHARA REDWOOD 8 min

KURTÁG HOMMAGE À R. SCH. 10 min

TORSTENSSON PARIS 1993 (uruppförande P2s beställningsverk) 9 min

GERARD GRISÉY (1946-1998)

STÈLE (1995) FÖR TVÅ SLAGVERKARE

Gerard Grisély gick bort blott 52 år gammal. Det korta levet till trots efterlämnade han en diger verklista med flera verk som kommit att definiera en hel skolbildning inom den sena 1900- talsmusiken: spektralismen. En metod där musikens fundament analyserades fram med hjälp av sonogram och matematiska analyser av inspelade klanger. Grisély står som dess portalfigur, men ville aldrig kännas vid dess skolbildning. I hans musik är spektralismen snarast en kort fas. Kvällens verk, Stèle, är skrivet för två bas-trummor och komponerades till minne av tonsättaren Dominique Troncin som hastigt gick bort 32 år gammal. Det är en begravningsmarsch. Ett verk där bas-trummorna på avstånd från varandra svarar som

i tunga, långsamma ekon. Likt en ritual stegras intensiteten allteftersom och förtätas i rytmer för att slutligen nå en dramatisk nivå. De två bas-trummorna skiljer sig i storlek samt i preparering. Den större trumman är behängd med träpärlor. Skinnen på bas-trummorna delas in i ytor med olika klangliga egenskaper, som med hjälp av en rik uppsättning klubbor och redskap bildar en mångfacetterad och färggrann ljuduppsättning. En ljudvärld fjärran från bas-trummans ensidiga vanliga användning i orkesterdiket. Istället för bara "boom" hörs här såväl ett "sch", ett "sss", ett "rrrrr", ett gny...

KAREN TANAKA (f 1961)

LILAS (1988) FÖR SOLOCELLO

Paris som studieort förenar så många av, ja, flera århundranden av tonsättare. Det är en plats många passerar igenom, vissa stannar, andra lämnar, men förenande för denna konsert är att den kommit att vara en språngbräda in i en stor tonsättargärning. Japanskan Karen Tanaka kom till Paris 1986 för att studera vid det berömda musikteknologiska institutet IRCAM, strax därefter mottog hon det prestigefyllda Gaudeamuspriset i Amsterdam, ett pris som resulterade i kvällens soloverk för cello, Lilas ("syren"). I verkkommentaren till Lilas står det "att stycket framförs bäst en vacker dag i maj". Troligen, får vi anta, i skuggan av en syren i blom. Musiken är omsorgsfull och fylld av patos, där dess nav utgörs av en underliggande skala minnande om Tanakas hemland, Japan. Yo-skalan, som ofta hörs i den traditionella Gagaku-musiken, mejslas ut och varieras, inte minst intensifieras skalan harmoniskt genom en andra stämma som växlar mellan att fungera som orgelpunkt och att melodiskt svara.

PER MÅRTENSSON (f 1967)

TRIO (1999) FÖR KLARINETT, VIOLA OCH PIANO

Med sin violinkonsert, diplomverket från musikhögskolan i Stockholm, etablerade sig Per Mårtensson som ett av de mest profilerade namnen på den svenska musikhimlen. Under kommande år skrev han flera stort upplagda verk, bland dem flöjtkonserten som uruppfördes av Gageegols Anders Jonhäll och Göteborgs Symfoniker. Under de senare åren har verken kommit att alltmer utforska det kammarmusikaliska – den hemvist som han själv ofta beskriver som den mest väsentliga i att förnya den egna poetiken. För Gageegol-abonnenten kommer det i april att uruppföras ett nytt verk i anslutning till konsertseriens nedslag i Berlin.

I kväll klingar kort och gott verket Trio från 1999. Musiken tar avstamp i en till synes dunkel fråga: möjligheten att taktillt förnimma tid? Själva frågan handlar i hög utsträckning om att utforska lyssnandet och inkludera i själva skaparakten flera olika nivåer av tidsliga och perceptuella tekniker. Å ena sidan utforska en upplevelse av tiden där vi snarast förnimmar musiken som ett objekt som rusar eller stilla svävar framför oss, å andra sidan en upplevelse där

vi som åhörare kastas in i klangen, följer varje linje, hör varje dynamiskt skifte – där vi nästan vibrerar själva i takt med musiken.

FAUSTO ROMITELLI (1963-2004)

DOMENICHE ALLA PERIFERIA DELL'IMPERO. SECONDA DOMENICA: HOMMAGE À GÉRARD GRISÉY (2000) FÖR BASFLÖJT, BASKLARINETT, VIOLIN OCH CELLO

Italienaren Fausto Romitelli förlorade en lång kamp mot cancer när han var 41 år, men hans musik har kommit att växa markant i rykte. Verk som Professor Bad Trip- trilogin, videooperan An Index of Metals eller det redan nästan ikoniska el-gitarrsolot Trash TV trance. Kvällens kvartett är skriven i åminnelse av Romitellis lärare i Paris, Gerard Grisély, och knyter kvällens program an. Grisélys musik karaktäriseras ofta av hur ton blir till klang, som blir till distorsion och vänder åter, något som bottnar även i Romitellis musik. Instrumenten transformerar, i drivna loopade segment, vad som börjar likt en uppåtgående skalrörelse, eller inledningens glissandiekon till täta, skorrande fras-avslut, interfolierade av tunga, markerade slag. Verket rymmer även flera till synes lekfulla inslag, som i den samlade klangen ändå understryker det tematiska: plötsligt hör man invävt en barnkalasets kazoo, eller ett gäckande munspel i ett kromatiskt spel mellan e och f (som kan sägas utgöra verkets centraltoner) till en speciell gitarrstämmare. Romitellis egna ord speglar i hög utsträckning såväl detta som hans livsverk: "Sedan jag föddes, har jag översköljts av digitaliserade bilder, syntetiska ljud och objekt. Det artificiella, det skitiga, det filtrerade – det är det som i dag är människans natur".

PAUL CHIHARA (f 1938)

REDWOOD (1968) FÖR VIOLA OCH SLAGVERK

Paul Chiharas namn må klinga obekant, men för den med filmvana är hans musik troligen något som farit förbi. Det är i den genren hans största framgångar skördats, men hans kammarmusik och orkesterverk framförs även de kontinuerligt, inte minst i USA. Till Paris letade han sig under 1960-talet för att studera för den legendariska Nadia Boulanger som hållit sin hand över en oöverskådlig mängd av 1900-talets stora tonsättare. Paul Chiharas musik karaktäriseras av en rik användning av material och stilar. I kvällens Redwood växlar musiken mellan lugnare, klangliga

Gageegols resa i Europa fortsätter: denna gång till Paris.

På plats möter vi forna studenter och alltför tidigt avlidna mästare från när och fjärran. Konserten avslutas med ett uruppförande, Klas Torstenssons Paris 1993!

passager till rytmiska, repetitiva ostinat. Det melodiska paras med det rytmiska i mindre celler, som upprepas, varieras och roterar mellan de två instrumenten i ett spel mellan förgrund och bakgrund.

GYÖRGY KURTÁG (f 1926)

HOMMAGE À R. SCH. (1990) OP 15D FÖR KLARINETT, VIOLA OCH PIANO

György Kurtág flydde Ungern 1956 och tog sin tillflykt till Paris. Hans sejour där blev inte lång men kom att bli avgörande för hans framtida musik inte minst genom studier för såväl Darius Milhaud som Olivier Messiaen, samt upptäckten av Weberns musik och Samuel Becketts strama språkdirakt. Möten och valfrändskap som kom att peka ut riktningen för hans kommande tonsättargärning. I Paris tillkom det han kom att kalla opus 1 och på den vägen är det. Under framförallt 1980-talet spred sig musiken med vinden och Kurtág är i dag en av de mest spelade tonsättarna världen över med en verkkatalog som sträcker sig över alla möjliga (och omöjliga) ensemblerkonstellationer.

Kvällens verk är som titeln antyder en hommage till Schumann, men även den medeltida tonsättaren Guillaume De Machaut ses som dunkla hänvisningar på partitursidorna. Det är en intrikat väv där Schumann och vissa vagt antydda medeltida körtekniker filtreras genom Kurtágs strama, klangliga precision. Verkets fem relativt korta satser blir till ett kalejdoskop av Kurtágs poetiska universum. Den halvt citerade musiken blir till olika narrativ som speglar Kurtágs egen relation till musiken och dess historia, inte minst iscensatt i en berättande gestik. Teknikerna och stilarna som den som gräver djupt i partituret kan upptäcka blir aldrig till pastisch, för den lyssnande knappt ens hörbara, istället slås man av en genomskinlighet i hanteringen av materialet och instrumenten. Hur musiken lyser fram i korta, koncentrade sjok – det är en hommage, men likaså ett panorama av Kurtág själv.

KLAS TORSTENSSON (f 1951)

PARIS 1993 FÖR FLÖJT, KLARINETT, TVÅ SLAGVERKARE,

PIANO, VIOLA OCH CELLO
P2s beställningsverk, uruppförande

Klas Torstensson bor sedan många år i Nederländerna – även om hela världen är hans arbetsfält. Hans musik – opera, musikteater, orkesterverk, kamarmusik och solostycken – beställs av orkestrar, konserthus, radiostationer, ensembler och solister, och har framförts i USA, Europa, Asien och Australien. Av Torstenssons priser kan nämnas det Stora Christ Johnson-priset och dess Nederländska motsvarighet Matthijs Vermeulenpriset, i Sverige har han bland annat fått Rosenbergpriset och Järnåkerstipendiet. Om kvällens uruppförande säger tonsättaren följande: "Paris 1993 har sin upprinnelse i en halvårslång vistelse vid Ircam (Institut de Recherche et Coordination Acoustique/Musique) i Paris i början på 1990-talet.

I Ircams katakomber (ingång ned till höger vid Centre Pompidou, bakom Niki de Saint-Phalles färgglada skulpturer i Stravinskyfontänen) arbetade jag på mitt beställningsverk för sångerskan Charlotte Riedijk och Ensemble Intercontemporain, Urban Songs.

I studion samplade jag och min assistent (whizzkid från Kalifornien) slagverk och rappare så att det kom rök ur datorerna. Om man så önskade, kunde man även koppla in sig på högtalarna från grannstudion, där en ung fransk kollega jobbade. Efter en hel dags idogt arbete med stökiga ljudmassor hörde vi så ett försynt, men mycket elegant, syntetiskt altfiol-pizzicato komma ur grannens högtalare.

Kanske är det detta altfiol-pizzicato som inleder mitt stycke Paris 1993?

I verket skymtar vi även girlanger à la Boulez (salig i åminnelse) och kanske även reminiscenser från Radio Maximum – radiostationen som då var min favorit vad det gällde fransk disco.

Återbesök i Paris alltså."

ESAIAS JÄRNEGÅRD

M S ONSDAG 23 NOV KL 19.30
L S TORSDAG 24 NOV KL 19.30

FENG JOHANSSON SWEDISH FOREST
(SR/Göteborgs Symfonikers beställningsverk) 8 min

TJAJKOVSKIJ ROMEO OCH JULIA 21 min

PAUS

LALO SYMPHONIE ESPAGNOLE 33 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER
DIRIGENT JOANA CARNEIRO
PHILIPPE GRAFFIN violin

Konsertmästare Per Enoksson

Introduktioner onsdag och torsdag kl 18.30
och fredag kl 17 med Erik Risberg

LEI FENG JOHANSSON (f 1971)
SWEDISH FOREST

Den vackra svenska naturen har alltid hänfört mig, från fåglarnas morgonsång i skogen till skymningens stormar, ibland milda, ibland kraftfulla...

Varje gång jag tar en promenad i Konserthusets foajé dras jag till bysterna av de nordiska tonättarna... Carl Nielsen, Dobrowen, Grieg, Gösta Nystroem, Stenhammar, Sibelius, Aulin och Franz Berwald. I början av detta stycke har jag valt bokstäver från dessa tonsättarnamn och byggt upp den inledande harmoniken av dem. Swedish Forest är tillägnad min käre make Mattias Johansson.

LEI FENG JOHANSSON

Tonsättaren Lei Feng Johansson föddes och växte upp i Kina i en konstnärsfamilj och började spela piano vid 5 års ålder. Hon fick sin kompositionsutbildning vid Central Conservatory of Music i Beijing (1988-1993 och 1996-1997) och

Musikhögskolan i Göteborg (1999-2003) där hon tog sin Diplomexamen i komposition 2004. Sedan 1988 har Lei Feng Johansson komponerat runt 40 stycken för allt från soloinstrument till orkesterstycken, även en kammaropera och musik för barn. Hennes musik har framförts i Kina, Taiwan, Rumänien,

Thailand, Indonesien, Singapore, Tyskland, Norge, Finland och Sverige. Orkestrar som framfört hennes musik är Taiwan Symphony Orchestra, Göteborgs Symfoniker, Folkoperan i Stockholm, Musica Vitae i Växjö och Gothenburg Wind Orchestra. Ensembleer som framfört hennes musik är bland andra Gageegol, Göteborgs Kammarsolister och Ars Nova i Malmö. Lei Feng Johanssons musik har spelats på festivaler som Beijing Modern Music Festival (2010 och 2015), Opera Showroom i Stockholm (2013) och Nordiska musikdagarna i Helsingfors (2013) samt Sound of Stockholm (2016).

Lei Feng Johansson vann publikens pris för sin Cellokonsert The Mood At The End Of The Year vid den sjunde kompositionstävlingen i Taiwan 1998. 2013 tilldelades hon delat förstapris för sin musik-saga för barn Olle och Skatan, i en tävling under Nordiska musikdagarna i Helsingfors 2013.

Lei Feng Johansson s musik grundar sig i den västerländska samtidsmusiken med inslag av kinesisk folkmusik.

Med stöd av Statens Musikverk har Lei Feng Johansson arrangerat två samtida musikfestivaler i Göteborg. Hon har även tagit svenska ensembleer till Kina där de presenterat levande svenska kompositörers musik.

2016 tilldelades hon ett Composer in Residence från Konstnärsnämnden och ska komponera två stycken för Sinfonietta Riga som ska framföras under våren 2017 i Riga, Lettland.

Lei Feng Johansson är verksam som frilansande tonsättare och pianist och bor med sin familj i Nödinge norr om Göteborg.

PIOTR TJAJKOVSKIJ (1840-1893)
ROMEO OCH JULIA, FANTASIUVERTYR

Romeo och Julia. Ett av litteraturhistoriens mest älskade kärlekspar, vars tragiska öde nedtecknades gripande av William Shakespeare på 1590-talet i hans poetiska och fortfarande så allmängiltiga drama om förbjuden kärlek mellan ungdomar från två rivaliserande adelssläkter i italienska Verona. En kärlek

som inga andra gränser än döden kunde förhindra. I år är det 400 år sedan den store författaren avled och många av världens teatrar, operahus, balettkompanier, biografier och konsertinstitutioner ger bland annat olika versioner av Romeo och Julia till hans minne. Naturligtvis blev den 29-årige ryske tonsättaren Pjotr Tjajkovskij smickrad och inspirerad, när hans tonsättarvän och lärarkollega Balakirev föreslog Romeo och Julia som möjligt ämne för en komposition. Denne tillhörde den ungryska nationalistiska tonsättargruppen De fem tillsammans med Borodin, Cui, Musorgskij och Rimskij-Korsakov. Med tiden kom de att motsätta sig Tjajkovskijs alltför västerländskt influerade tonspråk. Och Balakirev blev så småningom nästan för nitisk i sina försök att hjälpa Tjajkovskij med goda råd och kritik vilket gjorde att tonsättaren måste om-arbeta sin uvertyr flera gånger innan han själv och publiken kunde ta den till sitt hjärta. Den första versionen från 1869 uruppfördes 1870 i Moskva och dirigerades av den kände Nikolaj Rubinstein, men blev ändå kallsinnigt mottagen liksom ett par försök till. Den slutgiltiga versionen kom tio år senare och allt arbete och all vända lönade sig. Tjajkovskijs Romeo och Julia var och förblir ett mästerverk. Han var också tacksam för Balakirevs inblandning i framför allt de första årens kompositionsprocess och tillägnade denne sitt omtyckta verk, som han oftast blev ombedd att ha med i sitt program när han senare i sitt liv turnerade som dirigent.

Tjajkovskij kallade Romeo och Julia fantasiuvertyr eftersom den var friare i sin blandning av den västeuropeiska klassiska sonat- och uvertyrformen och också hade den symfoniska tondiktens kännetecken, där musiken snarare skildrar dramats känslor och stämningar än rent programmusikaliska handlingsförlopp. Och visst finns Tjajkovskijs egna tolkningar av den ryska folksjälens musik med i den version som gäller än idag. Han gjorde försök att skriva en opera med samma titel men kom aldrig så långt med den.

Fantasiuvertyrens långsamt skridande, koralliknande inledning i träblåsare övertas av stråkar och man får redan en känsla av att någonting väntar, att det ljusa och positiva måste förändras. Häftiga rytmer och ett fanfarliknande tema accelererar i en kamp om liv och död, när engelskt horn och sordinerade altfioler leder över till ett av Tjajkovskijs så lyriska och mästerliga kärleksmotiv. Men kampen fortsätter mellan dramats olika stämningar. Till den smärtsamt sorgliga och oundvikliga avslutningen.

GUNILLA PETERSÉN

ÉDOUARD LALO (1823-1892)
SYMPHONIE ESPAGNOLE OP 21 FÖR VIOLIN OCH ORKESTER
Allegro non troppo
Scherzando: Allegro molto
Intermezzo: Allegretto non troppo
Andante
Rondo: Allegro

Pjotr Tjajkovskij reste gärna till Frankrike där han dirigerade egna verk och lyssnade till franska tonsättare. I mars 1878 skrev han till sin nyblivna brevväninna och ekonomiska välgörare, änkan Nadesjda von Meck, och frågade om hon kände till Symphonie espagnole: "Det är så friskt och välgörande lättsamt och innehåller pikanta rytmer och melodier som är underbart vackert harmoniserade... Liksom Delibes och Bizet är Lalo noga med att undvika allt som är rutinartat och söker nya former utan att vara för djupsinnig."

Édouard Lalo kom från en gammal spansk släkt som bött i Frankrike under flera generationer. Han studerade violin, viola, cello och komposition vid konservatoriet i Paris och betydde mycket för symfonins och kammarmusikens förnyelse i Frankrike under andra hälften av 1800-talet. Men han komponerade även sånger, operor, balett- och kyrkomusik och flera violinkonsert. Han blev känd när den store spanske violinisten Pablo Sarasate uruppförde hans Violinkonsert op 20 1874 och året därpå Symphonie espagnole, det verkliga lyckokastet för den 52-årige tonsättaren. Han kallar den "Spansk symfoni", men det är en violinkonsert där solisten både får briljera med teknik och känsla och ingå i den symfoniska klangbilden.

I första satsen presenteras en stramt rytmisk dans liknande den spanska fandangon. Ett lyriskt sidotema bryter dock dess stämning. Scherzandosatsen excellerar i snabba dansrytmer, framförallt den intrikata seguidillan. Även här bryter violinen med ett smäktande spanskt g-molltema. I intermezzot växlar först violinens breda sångtema med orkesterns habanerarytm men blir allt snabbare innan det vackra temat återkommer. Andantet inleds med dova bleckblåsare och en svärmodig violinmelodi på mest låga strängar, än i dialog med orkestern, än ensam och klagande. Rondosatsen är mest virtuos för solisten som utför halsbrytande passager över orkesterns upprepade rondoteman. Den spanska dansen blir allt vildare med hjälp av slagverk och stor orkester och slutar abrupt efter pizzicatostråkar, kraftfull soloviolin och orkesterackord.

GUNILLA PETERSÉN

JOANA CARNEIRO

Portugisiska Joana Carneiro är en av de mest intressanta unga dirigenter och hennes framträdanden har fått stor uppmärksamhet i USA, Europa och Asien. 2014 utsågs hon till chefsdirigent för Portugals symfoniorkester. 2009 efterträdde hon Kent Nagano som chefsdirigent för Berkeley Symphony i Kalifornien och hon blev även officiell gästdirigent för Gulbenkianorkestern i Portugal. Förra säsongen framförde hon med Berkeley-orkestern musik av en rad framstående, samtida tonsättare, bland dem John Adams, Esa-Pekka Salonen, Brett Dean, Kaija Saariaho och Gabriela Lena Frank. Hon samarbetar också regelbundet med artisten Rufus Wainwright, bland annat i Lissabon och Hong Kong.

Joana Carneiro började studera violin och senare orkesterdirigering vid Academia Nacional Superior de Orquestra i Lissabon, efter det tog hon magisterexamen vid Northwestern University och slutligen doktorerade hon vid University of Michigan. Bland aktuella engagemang finns gästuppdrag hos Kungliga

filharmonikerna, Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, Franska Radions filharmoniker, Ensemble Orchestral de Paris, Residentieorkestern i Haag, Norrköpings symfoniorkester, Spanska Nationalorkestern, Hong Kongs filharmoniska orkester. I Nordamerika har hon bland annat samarbetat med Los Angeles Philharmonic, Toronto Symphony, Detroit Symphony och New World Symphony.

Hon är även mycket efterfrågad som operadirigent och belönades 2010 med Helen M Thompson Award för sitt arbete med Berkeley Symphony. Joana Carneiro gjorde stor succé när hon debuterade med Göteborgs Symfoniker 2011, och i november 2012 skrev GP om "ett makalöst artisteri" efter hennes konserter. Hon dirigerade senast Göteborgs Symfoniker i augusti 2015. På programmet stod bland annat Beethovens femte symfoni samt operaarior och sånger med den sydafrikanska sopranen Pumeza Matshikiza som gjort kometkarriär och givit ut två cd på Decca.

PHILIPPE GRAFFIN

Violinisten Philippe Graffins tolkningar av den franska repertoaren har ett högt anseende och hans varma intresse för brittisk musik har också hyllats. Philippe Graffin var en av Josef Gingolds fåtaliga elever och Yehudi Menuhin inbjöd Philippe Graffin att göra sina första inspelningar. Hans diskografi omfattar fler än 30 konserter, bland dem flera uruppföranden. Hans inspelning av Saint-Saëns tre violinkonserter var den första utgåvan i skivbolaget Hyperions serie "Den romantiska violinen". Philippe Graffin har varit en förkämpe för violinkonserten av Samuel Coleridge-Taylor, engelsk tonsättare med afrikanskt ursprung, vilket resulterat i en inspelning samt flera framföranden, bland annat på BBC Proms. Hans senaste inspelning är Britzens och Delius violinkonserter (Dutton Epoch).

Philippe Graffin har framträtt med flera av Europas finaste orkestrar, exempelvis Philharmonia Orchestra, BBC Symphony Orchestra, Tjeckiska filharmonin och St Petersburgs filharmoniker. Bland tonsättare

som skrivit direkt för honom finns Vytautas Barkauskas, Philippe Hersant, David Matthews och Rodion Sjtjedrin.

Philippe Graffin grundade kammarmusikfestivalen Consonances i St Nazaire, Frankrike, och har varit dess konstnärlige ledare under de 25 år festivalen varit verksam. Han har också varit konstnärlig ledare för ett flertal projekt i Wigmore Hall, London, samt i Haag. Hösten 2014 medverkade han vid ett unikt musik- och poesievenemang i Bryssel med den hyllade skådespelaren Gérard Depardieu vilket också dokumenterades av belgisk tv. Philippe Graffin är också en efterfrågad pedagog. Han ger mästarklasser i stora delar av världen och är professor vid Paris-konservatoriet och vid Bryssels kungliga konservatorium. Han har besökt Göteborg en gång, år 2001, då han spelade Saint-Saëns tredje violinkonsert under Hans Grafs ledning.

K SÖNDAG 27 NOV KL 18.00

KAMMARKONSERT Stenhammarsalen

BEETHOVEN TRIO FÖR FLÖJT, FAGOTT OCH PIANO 21 min

L BOULANGER D'UN MATIN DE PRINTEMPS 5 min

PAUS

BACH FLÖJTSONAT BWV 1034 14 min

VILLA-LOBOS BACHIANAS BRASILEIRAS NR 6 10 min

BEETHOVEN TRIO FÖR KLARINETT, FAGOTT OCH PIANO 22 min

MUSIKER UR GÖTEBORGS SYMFONIKER

HÅVARD LYSEBO flöjt

URBAN CLAESSION klarinett

OLE KRISTIAN DAHL fagott

JONAS OLSSON piano

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827)

TRIO FÖR FLÖJT, FAGOTT OCH PIANO G-DUR WOO 37

Allegro

Adagio

Andante con variazioni

(Satserna två och tre spelas utan avbrott)

Ludwig van Beethoven började komponera tidigt och var bara 16 år när han skrev följande högtravande titel på ett nästan halvtimmeslångt verk: Trio Concertante a clavicembalo, flauto, fagotto, composto da Ludovico van Beethoven organista di S S Electeur de Cologne. Det vill säga Trio för piano, flöjt och fagott skriven av organisten hos valfurstens i Köln. Denna uppgift hjälper oss att datera stycket till 1786. Musiken komponerades för den mycket musikkunniga adelsfamiljen Westerholt-Gysenberg, vars dotter Maria Anna Wilhelmina var en mycket skicklig pianist, och för övrigt Beethovens elev.

Som så många andra ungdomsverk är även detta fyllt av influenser från olika håll. Aldrig har väl Beethoven klingat så mozartskt. Men samtidigt finns här också en del som blev typiskt för den senare så bistre nyskaparen. Att låta den långsamma satsen direkt gå över i ett tema med variationer utan paus, var något ovanligt vid denna tid. Manuskriptet låg länge bortglömt på ett bibliotek i Berlin och musiken trycktes inte förrän 1888, drygt 100 år efter dess tillkomst.

STIG JACOBSSON

LILI BOULANGER (1893-1918)

D'UN MATIN DE PRINTEMPS

Lili Boulanger växte upp i en synnerligen musikalisk miljö. Hennes far Ernest (1815-1900) var sånglärare och kompositör, främst av lättsamma operor. Redan som 20-åring hade han erövrat det attraktiva Rompriset med kantaten Akilles. Vid Pariskonservatoriet hade han den 43 år yngre ryska prinsessan Raisa Myshetskaya som sängelev, och de gifte sig 1877. 1887 fick de dottern Nadia som tilldelades andra pris i Rompristävlingen 1908 – hon kom att bli 92 år gammal och undervisade en lång rad av 1900-talets främsta tonsättare från hela världen i komposition. 1893 blev den 77-årige Ernest far till ytterligare en dotter, Lili, som först studerade för sin syster och därefter för Gabriel Fauré, och som 1913 tilldelades det årets Rompris! Hon blev den första kvinna som Franska akademien ansåg vara värdig det stora priset. Dessvärre var hon sjuklig och svag, och var bara 24 år när hon rycktes bort i Crohns sjukdom.

Lili Boulanger hann under sin alltför korta levnad komponera ett 40-tal verk. Redan som 14-åring hade hon bestämt sig för att bli tonsättare. Under sitt sista levnadsår komponerade Lili Boulanger "En vårmorgon", det sista hon skrev själv. Bönen Pie Jesu dikterade hon för sin syster tre veckor innan hon kraftlös gick ur tiden. D'un matin de printemps kan spelas för violin och piano eller flöjt och piano, och

Håvard Lysebo

Urban Claesson

Ole Kristian Dahl

Jonas Olsson

finns även i en orkesterversion. Med tanke på omständigheterna är det märkligt att lyssna på detta bekymmerslösa och positiva stycke, men hon hade just genomgått en operation som såg ut att bli lyckad...

Som kuriosas kan nämnas att asteoriden 1181 har uppkallats efter Lili Boulanger, och en krater på Venus efter Nadia Boulanger.

STIG JACOBSSON

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685-1750)

FLÖJTSONAT E-MOLL BWV 1034

Adagio ma tanto

Allegro

Andante

Allegro

Det har alltid varit svårt att med säkerhet datera Bachs instrumentalverk. De tidigaste dokumenten rörande den här flöjtsonaten härstammar från ungefär 1726. Det vill säga under de första av hans år i Leipzig, men högst sannolikt finns det en föregångare till verket från hans tid hos fursten av Anhalt-Köthen där han skrev merparten av sina instrumentala kompositioner. I Leipzig ägnade han mest tid åt kyrkomusik. Som ansvarig för stadens kammarmusik-

verksamhet såg han till att arrangera en hel del äldre musik för de musiker som stod till förfogande. Det är mycket möjligt att den här flöjtsonaten hör till dessa äldre verk då den också visar upp ett äldre formschema, den italienska sonata da chiesa. Kanske är detta den första av Bachs tre sonater för flöjt och generalbas.

Första satsen är långsam och presenterar en uttrycksfull melodi i ett enda svep, som inte repeteras. Den snabba andra satsen kräver mer av virtuositet med en typ av figurer som tonsättarna i Venedig föredrog. Det lyriska andantet visar i sin typiska basstämma också ett beroende av italienska förebilder. Finalen ställer åter stora krav på virtuositet.

STIG JACOBSSON

**RELAXED
PERFORMANCE**

Delar av musiken
framförs också
28 nov kl 18.00

HEITOR VILLA-LOBOS (1887 - 1959)
BACHIANAS BRASILEIRAS NR 6
Aria (Chôro): Largo
Fantasia: Allegro

Heitor Villa-Lobos är den mest uppmärksammade tonsättaren från Sydamerika och han är dessutom den kanske mest produktive tonsättaren under 1900-talet. Under en drygt 60 år lång karriär hann han komponera ett tusental verk, däribland tolv symfonier, fem pianokonserter och mängder av annan orkestermusik, kammarmusik, pianoverk, gitarrstycken, oratorier, baletter. Han var dessutom cellist och verksam som dirigent (kanske inte någon framstående sådan, för i Stockholm döpte musikerna snabbt om honom till Villa-Bort-oss när han gästspelade i filharmonin). Förutom några cellokonserter skrev han sitt mest kända verk för en grupp av det instrument han själv spelade: Bachianas brasileiras nr 5 för celloorkester och sopran.

För Villa-Lobos framstod Bach som den störste av alla tiders tonsättare, och för att hylla honom och samtidigt ge sitt eget hemland, Brasilien, en plats i ljuset komponerade han nio verk med den gemensamma titeln Bachianas brasileiras. De skilda verken har annars inget gemensamt. De är skrivna för mycket skiftande besättningar från duo till stor orkester och de komponerades sporadiskt mellan 1930 och 1945.

Han lade märke till att mycket av barockmusiken bygger på en fast basgång över vilken melodistämmer mer eller mindre tycks improviseras och precis så fungerade åtskilligt av den folkliga musiken på gatorna i Rio. Men medan satserna hos Bach bär namn efter tidens modedanser menuett, gigue och sarabande, hittar man i Villa-Lobos Bachianas brasileiras titlar som pontio, dasafio, modinha, vilka är latinamerikanska danser.

En annan stor grupp av kompositioner kallade han Chôro. Det blev 14 sådana verk för likaså mycket varierad besättning, och även denna gång är titeln lånad från en inhemsk folklig improvisationskonst. Just denna beteckning gav han även till den första satsen i Bachianas brasileiras nr 6, skriven 1938 för flöjt och fagott. Den andra satsen är en ganska fritt hållen fantasi.

STIG JACOBSSON

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827)
TRIO FÖR KLARINETT, FAGOTT OCH PIANO B-DUR OP 11
Allegro con brio
Adagio
Tema con variazioni

I sin ungdom komponerade Beethoven åtskilligt kammarmusik med blåsare, bland annat en trio för klarinett, cello och piano 1798. Troligen hade han klarinettisten Joseph Beer i tankarna. När trion publicerades i Wien i oktober samma år hade den försetts med en dedikation till grevinnan Maria Wilhelmina av Thun, en av de tidigaste av Beethovens adliga gynnare. Hon var släkting till den furst Lichnovsky som skulle bli en av Beethovens viktigaste mecenater. Att musikerna i kväll bytt ut cello mot fagott faller helt inom traditionens ramar.

1799 kunde man i Allgemeine musikalische Zeitung läsa en anmälan: "Denna trio är i inget avseende enkel, men den flyter fram naturligare än samme tonsättares övriga verk och skapar en härlig ensemble-känsla. Om tonsättaren med sitt ovanliga grepp om harmonin och sin kärlek till allvarliga satser skulle sikta mot det naturliga i stället för stränga och långsökta kompositioner, skulle han uppskattas av publiken..."

Kanske var anmälaren på dåligt humör för trion kunde knappast ha vållat samtidspubliken några större bekymmer. Första satsen är den som rymmer mest substans, men den är ändå musikantisk. För ovanlighets skull är även den långsamma andra satsen hållen i sonatform, medan finalen består av nio variationer och coda över arian Pria ch'io l'impegno ("Innan jag börjar arbetet måste jag få något att äta") ur Joseph Weigls opera L'amor marinaro ("Sjömannens kärlek") som gavs på Hovoperan i Wien i oktober 1797, och man kan väl utgå från att Beethoven såg den. Den här arian blev mycket populär och har även fungerat som tema till ett variationsverk av Paganini.

STIG JACOBSSON

FREDAG 2 DEC KL 20.00
L S LÖRDAG 3 DEC KL 20.00

POPICAL MED TIMO RÄISÄNEN

MUSIKER UR GÖTEBORGS SYMFONIKER
MARTIN SCHAUB kapellmästare, keyboard & gitarr
HENRIK CEDERBLOM gitarr & mandolin
MARTIN HOLMLUND bas
MAGNUS BOQVIST trummor

TIMO SJUNGER TED

En av Sveriges mest älskade popartister tolkar en av vår tids största svenska låtskrivare. I samband med att Ted Gärdestad i år skulle fyllt 60 år släppte Timo Räisänen ett uppmärksammat hyllningsalbum och under våren har föreställningen Timo sjunger Ted tagits ut på en turné som resulterat i fyllda konsert-hus runt om i Sverige sedan starten i februari. Efter den succén följde en fullbokad turné sommar för Timo sjunger Ted.

Publik och recensenter har uppskattat Timo Räisänens speciella tolkningar av dessa folkkära låtar. Så här skrev Lisa Appelqvist i Kristianstadsbladet:

"När andra sjunger Gärdestads låtskatt, till leda med fokus på det enkla och vackra, byter Timo skepnad och sjunger skiten ur Viking. Med snudd på hip-hoprörelser för att framhäva tyngden och desperationen i Helena skapar han en förtvivlad klagosång som bara ett besatt tonårshjärta kan förmå. Men aldrig i närheten av Teds väna stämma. Istället med en intensitet som nästan vänder ut och in på skinnet. Det är ett helgerån som pågår."

"En entertainer, en komiker som

lockar till massa skratt, och hinderslöst för publiken in i det sällsamma allvaret som också genomsyrar Kenneth Gärdestads texter. Timo passar första refrängen i Satellit till publiken som utan att tveka gör den till ett körverk. När de sista tonerna till Himlen är oskyldigt blå klingar ut på Martin Schaub's gitarr är helgerånet avklätt till ren och skär helgedom."

Cd:n har också fått fint mottagande. Malin Collin skrev i Expressen att "Räisänens indiepopröst, som nästan brister, ger en nervig och snygg kontrast till Gärdestads låtskatt" medan Jan Andersson i Göteborgs-Posten rörde: "Frågan är om Timo någonsin har sjungit finare än på För kärlekens skull?"

Nu får sångerna helt nya klingande kostymer när Timo Räisänen med kompband möter musiker ur Göteborgs Symfoniker – ett projekt i Popical-serien där ledande populärartister möter Göteborgs Symfoniker i musik som specialarrangerats för konserterna. Kapellmästare och arrangör är Martin Schaub som kläckte idén till Timo sjunger Ted och även har arbetat med flera tidigare Popical-produktioner.

MER LÄSNING:

Intervju med
Timo Räisänen på sid 14
Janne Schaffer skriver om
Ted Gärdestad på sid 94

TORS DAG 8 DEC KL 19.30

M S FREDAG 9 DEC KL 18.00

M S LÖRDAG 10 DEC KL 15.00

BACH JULORATORIET DEL 1-2 60 min

PAUS

BACH JULORATORIET DEL 3 26 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER

GÖTEBORGS SYMFONISKA KÖR

DIRIGENT LAURENCE EUILBEY

EMÖKE BARATH sopran

MICHAELA SELINGER alt

WERNER GÜRA tenor

ANDREAS WOLF bas

Konsertmästare Justyna Jara

Introduktion en timme före konserterna med Jenny Ryderberg

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685-1750)

JULORATORIET (BWV 248)

Kantat nr 1-3

1. Jauchzet, frohlocket!

2. Und es waren Hirten in der selben Gegen

3. Herrscher des Himmels

Det börjar med pukor och trumpeter! Men så ska det ju också vara glädje och fest i musik avsedd för julen. "Jublen, lovsjungen, giv ära åt Herren!" Jubelkören försätter genast åhöraren i den rätta stämningen.

Men fader Bach har inte glömt den nordeuropeiska adventstidens mörker och kyla och han skapar därför en vinterstämning vi kan identifiera oss med genom ensamma slag på pukan. Sedan kommer snabba löpningar i stråkarna: det är brådskan att komma fram till Betlehem i tid som illustreras så påtagligt! I den tredelade körsatsens andra avsnitt blir orkestern mindre, musiken mer lyrisk och stämningen kontemplativ.

Evangelisten presenterar sig med de kända orden: "Och vid denna tid begav det sig, att ifrån kejsar Augustus ett påbud utgick, att hela världen skulle beskattas... Och när de voro där, så kom den tiden, att hon skulle föda." Texterna till Bachs julatorium är, som man kan förstå, till största delen hämtade från Lukas 2:1-21 och Matteus 2:1-12, men sammanställda av Christian Friedrich Henrici, känd som Picander, vilken också bidragit med nya texter. Han skrev också texten till några andra av Bachs kantater och till Matteus-passionen. Vi behöver inte bekymra oss om olika översättningar för verket framförs på originalspråket, tyska.

Härpå kommer ett recitativ och en altaria som stannar upp för att betrakta det under som ska ske, och sångerskan ackompanjeras av en oboe d'amore. "Bered Dig, o Sion, med kärlekens längtan..." uppmanar hon, och kören (folket) svarar undrande "Hur skall mitt hjärtas längtan väl rätt välkomna dig?", och det märkliga är att de gör det till den kända koral-melodi vi oftare förknippar med texten "O huvud blodigt sårat". Naturligtvis var detta ett mycket medvetet melodival och Bach visste att hans åhörare mycket väl kände till denna originaltext. På detta vis gav han redan nu, när Jesusbarnet ännu låg i krubban, en liten antydning om hans kommande öde – törnekronan han fick bära på korset. I barockens stora verk hittar man ofta sådana finurliga, dolda budskap, inte alltid så lätta att klura ut.

Redan av detta kan man i alla fall förstå att Bachs julatorium egentligen är ett mycket lärt verk. Men Bach delade, med bland andra Shakespeare, det ovanliga genidrag som innebar att han kunde uttrycka det djupt tänkta på ett både folkligt och enkelt sätt. Här kunde såväl menigheten som akademikerna hitta något värdefullt. Detta har bidragit till att Juloratoriet blivit ett av de mest älskade kyrkomusikaliska verken från barocken.

Till skillnad från Bachs Johannes- och Matteus-passionerna är Juloratoriet däremot inte ett speciellt enhetligt verk. I själva verket består detta omfattande oratorium i sin fullständiga form av sex fristående kantater avsedda att framföras på juldagen, annandag jul, tredjedag jul, nyårsdagen, söndagen efter nyår respektive trettondagen. I dag är det emellertid praxis att man framför de tre första kantaterna vid ett och samma tillfälle. De tre avslutande kantaterna bildar tillsammans cirka sjuttio minuter av lika högkvalitativ musik som de tre första delarna, men gör detta mästerverk till en alltför omfattande manifesta-

Jesus och herdarna,
nålstick publicerat 1883.

tion för jäktade nutidsmänniskor, i synnerhet i juletid. Varje kantat står på egna ben och kan framföras separat, men de har en "handling" som löper genom alla sex kantater.

Det är också intressant att notera att Bach inte gjorde någon skillnad mellan profan och sakral musik, och att han inte alls drog sig för att använda ursprungligen världsligt tänkt musik ens i sitt julatorium. Redan den inledande jubelkören är exempel på detta. Bach lånade nämligen denna festligt majestätiska musik ur ett verk med världslig text: "Tönet ihr Pauken! Erschallet Trompeten!" avsett att hylla drottning Maria Josefa av Polen-Sachsen på hennes födelsedag. "Bered dig, o Sion ..." hämtade Bach ur sin världsliga kantat Herkules vid Skiljevägen.

Den första avdelningen (kantaten) avslutas med den ståtliga basarian Konung, Herre i det höga och en riktigt älsklig julkoral i vars tyska originaltext några diminutiver (Jesulein, Bettlein...) används för att visa hur obetydligt ett barns födelse kan vara ur jordiskt perspektiv – men i orkestermellanspelet är synsättet ett helt annat: där blir det åter pukor och trumpeter som får frammana bilden av en konung i krubban.

I den andra kantaten är orkesterklängen annorlunda, här framhålls träblåsarna medan pukor och trumpeter får vila. Den inledande orkestersinfonin anger stämningen: "Och där voro några herdor i den samma ängden ..." Flöjt och violiner spelar ett "änglamotiv", medan oboe d'amore och engelskt horn frammanar herdarnas musik.

Tenorian "Fromma herdor, skynden snarligt" är nästan extatisk i sin iver att egga herdarna att snabbt ta sig fram till Betlehem, och i koralen "Så märken nu det tecknet rätt!" betraktar de med häpenhet underverket i skyn.

Den stora körsatsen "Äraske Gud uti höjden" symboliserar den jublande änglakören, och i den avslutande koralen "Vi sjunger för dig i din här av all kraft lov, pris

och ära" anslöt sig på Bachs tid hela församlingen i lovsången.

Den tredje kantaten inleds på nytt festligt med körsatsen "Himlens härskare, hör mumlet", och i den glatt upprymda körsatsen "Låtom oss nu vandra till Betlehem" uppåddar Bach entusiastiskt all sin kompositionsfantasi för att illustrera allas vilja att skynda fram till krubban: ett målande tema dyker ständigt upp i alla stämmor, det kan spelas rättvänt eller spegelvänt, bara för att visa den förvirrade iver och brådskan. I basen finns ett typiskt promenadmotiv, medan violiner och flöjter bidrar med snabbare löpningar. Till slut kommer de fram till målet och Evangelisten berättar kantatens innerligaste ingivelse: "Och de gingo hastigt och funno båda, Maria och Josef, och barnet nederlagt i krubban". Den följande altarian "Slut, o mitt hjärta, det saliga undret uti tro och kärlek in!" är naturligtvis också en underbar melodisk skapelse. Så slutar tredje delen med att dess inledande körsats tas om på nytt.

Johann Sebastian Bach stod nu på höjden av sin karriär. Han var snart femtio år gammal och hade varit kantor vid Thomaskyrkan i Leipzig i elva år när juloratoriet framfördes för första gången julen och nyåret 1734-1735. Det blev en så stor framgång att man upprepade framföranden av det enorma verket 1739, 1744 och 1745.

STIG JACOBSSON

EMÖKE BARATH

Den ungerska sopranen Emöke Barath har haft framgångar i flera internationella tävlingar. Bland annat vann hon 2011 förstapris och publikens pris vid sångtävlingen för barockopera i Innsbruck, samt stora priset vid Verbiers festivalakademi samma år. Redan tidigt i karriären bjöds hon in till prestigefyllda festivaler, konserter och internationella scener, bland dem Konsthallen och Budapests statliga opera i Ungern, Theater an der Wien, festivalen i Aix-en-Provence, Concertgebouw i

Bach-sångerska har hon framträtt i h-mollmässan med Musiciens de Louvre och Marc Minkowski, Matteuspassionen med Royal Liverpool Philharmonic Orchestra och Nathalie Stutzmann samt Juloratoriet med Freiburgs barockorkester respektive Accentus-ensemblen. 2017 kommer hon att turnera med Magnificat tillsammans med Le Concert d'Astrée och Emmanuelle Haïm samt sjunga titelrollen i Cavallis opera Ipermestra vid festspelen i Glyndebourne. Emöke Barath har också medverkat i ett

flertal Mozart-operor, bland annat som Susanna i Figaros bröllop med Musiciens du Louvre och Mark Minkowski. Emöke Barath studerade vid Franz Liszt-akademien i Budapest och har även tagit mästarklasser för Barbara Bonney, Kiri Te Kanawa, Sylvia Sass, Laszlo Polgar, Nancy Argenta, Deborah York och Masaaki Suzuki.

flertal Mozart-operor, bland annat som Susanna i Figaros bröllop med Musiciens du Louvre och Mark Minkowski.

Emöke Barath studerade vid Franz Liszt-akademien i Budapest och har även tagit mästarklasser för Barbara Bonney, Kiri Te Kanawa, Sylvia Sass, Laszlo Polgar, Nancy Argenta, Deborah York och Masaaki Suzuki.

MICHAELA SELINGER

Alten Michaela Selinger inledde sin karriär 2004 vid operahuset i Klagenfurt och Innsbruck. Hon ingick i ensemblen vid Wiens statsopera 2005-2010 och har sedan dess gjort internationell karriär inklusive opera- och konsertframträdanden vid Zürichoperan, på Glyndebournefestivalen, operorna i Rhin och Lyon, Nya Nationaloperan i Tokyo, Wiens Musikverein och Salzburgs festspel.

Tidigare säsonger har Michaela Selinger gestaltat Cherubino vid Romoperan under ledning av Riccardo Muti och sjungit i Beethovens nionde symfoni med Georges Prêtre i Musikverein, Mozarts c-mollmässa med Louis Langrée samt Mozarts Requiem med Caballé Domenech och orkestern Camerata Accademica Salzburg. Michaela Selinger har också sjungit rollerna Sonietky i Sjostakovitjs Lady Macbeth från Mtsensk på operan i Lyon och Brangäne i Wagners Tristan och Isolde på Nationaloperan i Warszawa.

Bland hennes viktigaste roller finns Octavian i Rosenkavaljeren och Kompositören i Ariadne på Naxos (Richard Strauss) samt Cherubino i Figaros bröllop och Idamante i Idomeneo (Mozart).

zawa. Vid Salzburgs festspel har hon framträtt i Richard Strauss opera Die Liebe der Danae med Franz Welser-Möst som dirigent.

WERNER GÜRA

Tyske tenoren Werner Güra har varit knuten till Semperoperan i Dresden och Berlins statsopera med dess chef Daniel Barenboim. Werner Güras rollfack är främst Rossini och Mozart och han har gjort ett flertal stora roller i deras mest spelade operor, inklusive gästspel vid Teatro Carlo Felice i Genua, operan i Lille, La Monnaie-operan i Bryssel, Nationaloperan i Paris och festivalerna för gammal musik i Innsbruck och Baden-Baden.

Vid denna tid i sin karriär är Werner Güra till största delen verksam som solist i symfoniska verk och som oratoriesångare. Han har framträtt på viktiga europeiska scener som Konserthuset och Musikverein i Wien, Royal Festival Hall i London, Concertgebouw i Amsterdam, Berlins filharmonik och Paris filharmonik. Bland orkestrar han sam-

arbetat med finns Concertgebouw-orkestern, London Philharmonic Orchestra, Berlins filharmoniker, Wiens symfoniker och BBC Symphony Orchestra under ledning av dirigenter som Claudio Abbado, Riccardo Chailly, Sir Colin Davis, Bernard Haitink, Daniel Harding, Philippe Herreweghe, René Jacobs och David Zinman.

Bland Werner Güras många inspelningar finns Beethovens Fidelio med Daniel Barenboim (Decca), Schumanns Der Rose Pilgerfahrt, Telemanns Orpheus, Mozarts Così fan tutte och

Bachs Juloratorium (Harmonia Mundi). Det senare verket har han också spelat in för Sony Classical, vid sidan av Haydns Orlando Paladino och Årstiderna. Nyligen utgivna Matteuspassionen av Bach med Werner Güra som evangelisten har rosats av kritiker (Harmonia Mundi).

ANDREAS WOLF

Tyske sångaren Andreas Wolf, basbaryton, gjorde sin operadebut i Monteverdis Orfeo under René Jacobs ledning vid festivalen i Aix-en-Provence 2007. Hans gestaltning av Guglielmo i Michael Hanekes iscensättning av Mozarts Così fan tutte hyllades både i Teatro Real Madrid och La Monnaie-operan i Bryssel. Andreas Wolf medverkade också som Jupiter i den hyllade nyproduktionen av Rameaus Platée (regi Calixto Bieito) vid Stuttgarts statsopera. På senare tid har han sjungit Leporello i Mozarts Don Giovanni i Bryssel, titelrollen i Figaros bröllop i Madrid samt Papageno i Mozarts Trollflöjten i Genève.

Andreas Wolf har bland annat framträtt på Theater an der Wien, La Scala i Milano, Lincoln Center i New York, Mariinskiteatern i St Petersburg samt i Berlinfilharmonin, Concertgebouw i Amsterdam och Barbican Centre i London. Bland dirigenter han samarbetat med finns Bertrand de Billy, William Christie, Jordi Savall och Sylvain Cambreling. Bland aktuella engagemang finns konsertturnéer med Bayerska radiokören i Bachs h-mollmässa och RIAS kammarkör i Händels Belshazzar vid

Salzburgs festspel samt med Ensemble Accentus. Andreas Wolf är också aktuell i inspelningar från Deutsche Grammophon och Harmonia Mundi.

LAURENCE EQUILBEY

Som chefsdirigent för Insula-orkestern och kören Accentus har Laurence Equilbey fått erkännande för sin krävande men öppensinnade inställning till sin verksamhet. Hon har utforskat den symfoniska repertoaren i samarbete med orkestrarna i Lyon och Bukarest, Bryssels filharmoniker, Orchestra of the Age of Enlightenment, Akademie für alte Musik Berlin, Concerto Köln, Camerata Salzburg, Mozarteum-orkestern med flera.

Hon är knuten till Paris kammarorkester, Grand Théâtre de Provence i Aix-en-Provence, Opera de Rouen Haute Normandie Cité de la musique och Paris filharmoni samt konstnärlig ledare och utbildningschef för fakulteten för unga sångare vid Pariskonservatoriet.

2012 grundade hon Insula-orkestern som ägnar sig åt den klassiska och förromantiska repertoaren och spelar på tidstrogna instrument. Från 2017 kommer hon att vara konstnärlig ledare för säsongens klassiska konserter i Paris nya konstcenter La Cité Musicale de L'île Seguin som byggs där Renault-fabriken en gång var belägen på en ö i Seine i den sydöstra sidan av Paris.

Laurence Equilbeys omfattande inspelningsarbete för skivbolaget Naïve har fått mycket uppskattning. Förra året gavs hennes första inspelning för Deutsche Grammophon ut, Glucks opera Orfeo ed Euridice. I samband med releasen gjorde hon en serie videor på YouTube som fått över 80 000 tittare.

GÖTEBORGS SYMFONISKA KÖR

Göteborgs Symfoniska Kör grundades 1917 av kusinerna Elsa och Wilhelm Stenhammar. Elsa Stenhammar var en av de drivande krafterna i sekelskiftets körliv i Göteborg och blev körens första repetitör. Wilhelm Stenhammar hade skapat sig en position i Göteborgs musikliv genom tio års arbete med Göteborgs Symfoniker. Den 8 december 1917 debuterade kören i Beethovens Körfantasi med Wilhelm Stenhammar som solist vid flygeln.

En del körmedlemmar har gedigna musikutbildningar medan andra har tagit privata sånglektioner.

En sak har de dock gemensamt: stor körvana. Många har börjat sin körbana i kyrkokörer, student- och universitetskörer eller andra sångsammanhang.

Göteborgs Symfoniska Kör är en ideell förening som är knuten till Göteborgs Symfoniker. Kören medverkar i konserter och föreställningar i såväl orkestrernas som i egen regi. Musiken blir därför blandad och repertoaren omfattande. Kören repeterar regelbundet med kormästare Alexander Einarsson och Symfonikernas pianist Erik Risberg.

ALEXANDER EINARSSON

Sedan 2015 är Alexander Einarsson kormästare för Göteborgs Symfoniska Kör. Han är utbildad organist vid Musikhögskolan i Malmö och har solistexamen i kördirigering från det Kongelige Danske Musik-konservatorium med studier för professor Dan-Olof Stenlund. Alexander Einarsson har också ägnat sig åt studier i Paris för Laurence Equilbey och Denis Rouger samt deltagit i mästartklasser och kurser för dirigenter som Michael Gläser, Stefan Parkman, Stephen Cleobury och Helmut Rilling. Alexander Einarsson är sedan 2010 anställd som kördirigent och organist i S:t Petri kyrka i Malmö och är där konstnärlig ledare för ungdomskören SPUK och kammarkören Petri sångare, en ensemble han

konserterat och turnerat med både i Sverige och utomlands och som också medverkat i radio och tv.

Som dirigent har Alexander Einarsson bland annat arbetat med Uppsala akademiska kör, Lunds vokalenensemble, Ars Nova Copenhagen, Gächinger Kantorei Stuttgart och Malmö kammarkör. 2008 bildade han stråkorkestern Malmö kammarorkester, en professionell orkester med tolv musiker. Han har också dirigerat Malmö symfoniorkester, Malmö barockorkester och Malmö sinfonietta.

Vid de internationella Grand Prix-tävlingarna i körsång i maj 2015 i Tours, Frankrike, fick Alexander Einarsson festivalens dirigentpris till minne av Arthur Oldham.

M S ONSDAG 14 DEC KL 19.30
M S TORSDAG 15 DEC KL 19.30

SCHNITTKE (K)EIN SOMMERNACHTSTRAUM 10 min
MOZART SYMFONI NR 41
"JUPITERSYMFONIN" 30 min

PAUS

TJAJKOVSKIJ SYMFONI NR 6 "PATHÉTIQUE" 45 min

GÖTEBORGS SYMFONIKER
DIRIGENT MANFRED HONECK

Konsertmästare Sara Trobäck

Introduktioner onsdag och torsdag kl 18.30
med Jan Alm

ALFRED SCHNITTKE (1934 -1998)
(K)EIN SOMMERNACHTSTRAUM

Alfred Schnittke föddes i dåvarande Sovjetunionen men hade tyskt-judiskt påbrå. När han var mellan tolv och fjorton år studerade han musik i Wien eftersom hans far arbetade där. Detta kan vara det frö som gör att hans musik skiljer sig från andra ryska tonsättares. Han kallade sig polystilist, det vill säga han bekände sig inte till någon speciell genre. Istället är hans musik ofta en blandning av nytt och gammalt, och man kan höra likheter och till och med citat från enskilda tonsättare i hans musik: Nono, Stockhausen, Mahler, Mozart, Tjajkovskij, Bach, Chopin, likaväl som inslag av jazz, tango och andra genrer. Samtidigt skrev han sällan små pastischer, utan oftare i stora format. Nio långa symfonier, varav en numrerad 0, plus en ofullbordad. Symfoniernas längd påminner om Mahler, det vill säga över en timme. Långt från den historiskt korta musik som hans kollega Sofia Gubajdulina skrivit. En av hennes symfonier har en sats som är fem sekunder lång, det är nog rekord i den vägen.

Schnittke hade definitivt ett förhållande till religion. Även om hans tro gränsade till tvivel tog dessa funderingar mycket energi i anspråk och det kan man höra i hans körverk som påminner om kyrkomusik. Kvällens stycke, däremot, är något helt annat. Han skrev verket samma år som han fick sin första stroke. Trots detta är musiken en lång, humoristisk grimas, det handlar enbart om att ha roligt. I verket kan man ana Schnittkes ord: "Ett av mina mål i livet var att överbrygga gapet mellan allvarlig musik och underhållningsmusik, även om jag bryter nacken av mig när jag gör det"

Genren i (K)ein Sommernachtstraum beskrivs av den engelske journalisten Tom Service som "fusk-rokoko" med harmonisk dyslexi.

Tekniskt sett var Schnittke oerhört driven. Det är väl vad den blir som skriver musik till 66 filmer och samtidigt undervisar i instrumentation vid konservatoriet i Moskva. Som andra ryska tonsättare fann han livet som utövande konstnär svårt i en stat som kommanderade fram fosterländsk och folklig musik. Perestrojkan, uppmjukningen av det sovjetiska totalitära samhället, sammanföll tråkigt nog med att Schnittkes hälsa blev allt sämre. Schnittke bosatte sig i Tyskland på senare år och dog i Hamburg 1998 endast 63 år gammal.

KATARINA A KARLSSON

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756–1791)
SYMFONI NR 41 C-DUR "JUPITER" K 551
Allegro vivace
Andante cantabile
Menuetto: Allegretto
Finale: Molto allegro

Sommaren 1788 uppbådade Wolfgang Amadeus Mozart alla sina krafter för att under loppet av en och en halv månad fullborda sina tre sista symfonier: den leende nr 39 i Ess-dur (fullbordad den 26 juni), den vemodiga nr 40 i g-moll (25 juli) och den grandiosa nr 41 i C-dur (10 augusti). Varför skrev han sedan inga fler symfonier när han levde ytterligare tre år, och kunde komponera med otrolig snabbhet? Jupitersymfonin blev hans sista.

Kan det vara så att han i dessa tre mästerverk hade nått längre än i något tidigare verk, längre än någon tidigare symfoni över huvud taget! Kanske kände han att han gett sig ut på vägar som ledde längre än han kunde överblicka. Han var ute på svag is. Han levde ju trots allt under klassicismens tidevarv, då "lidelser, hur häftiga de än må vara, aldrig får uttryckas så att de blir osmakliga, och musiken inte ens i de hemskaste situationer får såra örat, utan även då måste behållas, det vill säga alltid förbli musik" – i dessa symfonier står han redan på gränsen till något nytt. Här håller klassicismen på att förvandlas till romantiken.

I sina brev uppehöll sig Mozart under denna tid mycket vid de svarta tankar som förföljde honom, och han led dessutom av ovanligt besvärande penningbrist. Men Mozart var ingen dagbokstonsättare och han lät sällan egna bekymmer spegla sig i den musik han skrev. Hade han varit bedrövad när han skrev symfonin i g-moll (nr 40) så hade han lyckats skriva av sig sina bekymmer, för när han omedelbart därefter kastade sig in i arbetet med nästa symfoni var hans tonspråk åter ljust och överväldigande. Han använde sig dessutom av den problemfriaste och ljusaste av alla tonarter, C-dur.

Symfoni nr 41 har uppkallats efter den romerska överguden Jupiter, men vem som hittade på namnet vet man inte med säkerhet. Tecken tyder på att det kan vara den impressarion Johann Peter Salomon, han som lockade Haydn till London, och som även förgäves försökte få Mozart att resa dit. Hur som helst är namnet ovanligt väl valt.

Första satsen är brett upplagd och majestätisk. Den långsamma andra satsen är däremot nästan genomskinlig och himmelskt vacker. Menuetten är en raffinerad kusin till Mozarts många bondska tyska danser. Finalen är ett oöverträffat mästerverk av kontrapunktisk skicklighet. Man har med all rätt här talat om andens seger över materien.

Numreringen av Mozarts symfonier är sentida och inkonsekvent. Några tidiga numrerade symfonier har fungerat som operauvertyrer, medan andra verk av samma slag inte har numrerats bland symfonierna. Flera sentida symfonifynd har inte heller fått några nummer, däribland den tidiga så kallade Odensesymfonin vars autenticitet ej gått att bevisa. Dr Köchel, som katalogiserade och numrerade Mozarts alla verk, gjorde också ett misstag när han som K444 noterade en G-dursymfoni som nr 37. Hade han studerat verket noggrannare hade han märkt att Mozart bara skrivit en långsam inledning till Michael Haydns symfoni nr 16.

STIG JACOBSSON

PIOTR TJAJKOVSKIJ (1840-1893)
SYMFONI NR 6 H-MOLL OP 74 "PATHÉTIQUE"
Adagio. Allegro non troppo
Allegro con grazia
Allegro molto vivace
Finale: Adagio lamentoso

Jag tror att Pjotr Tjajkovskij var lycklig när han stod på dirigentpulten i konsertsalen i S:t Petersburg den 28 oktober 1893. Han hade flera gånger under kompo-

nerandet av den sjätte symfonin skrivit till sina vänner och släktingar om hur nöjd han var med verket och hur stolt han var att han hade kunnat skriva något så bra. Visserligen hade orkestermusikerna haft synpunkter på form och innehåll – vilken symfoni slutade med en så plågsamt allvarlig och långsam sats med en galet uppsluppen marsch dessförinnan och en andra sats i ett slags haltande 5/4-delsvals och med en första sats som också andas ängslan och hot i sin inledning? Visserligen hade publiken inte applåderat så entusiastiskt som han önskat. Den verkade snarare konfunderad, och ändå tagen. Men jag tror att Tjajkovskij var lycklig. För i dag när vi hör hans sjätte symfoni med tidens facit i hand så kan vi uppleva ett slags komprimering av tonsättarens livsverk i musiken. Här finns hans dramatiska, ömsinta och lustiga musik i Svansjön och andra baletter, hans storslagna sorge- och kärleksmusik i Eugen Onegin och andra operor, hans ryska vemod i första pianokonserten och andra konserter, symfonier, sonater och sånger. I nya toner och melodier, men med samma känslor.

Då kan man kanske förstå varför han berättade för sin nära vän, den unge systersonen Vladimir Davidov, att den här symfonin verkligen innehöll ett program, men att han aldrig, aldrig ville avslöja det. Det var för personligt. Men han berättade att han grätit mycket när han skrev den.

Nio dagar efter uruppförandet var Tjajkovskij död, 53 år gammal, efter några dagars magsjukdom. Tro- ligen kolera som gick i staden. Man vet inte säkert. Spekulationernas vågor gick höga. Den sjätte symfonin har fått utstå det mesta vad gäller varför och hur och därför den låter som den låter. Men även om Tjajkovskij var deprimerad och rädd att hamna i fängelset för att han var homosexuell, inte hade lika lätt för att komponera längre eller var trött på att resa runt i världen och ta emot hyllningar och längtade till lugnet i Klin utanför Moskva, så har den sjätte symfonin gått sina egna vägar och är en av de mest älskade och spelade symfonierna över huvud taget.

När brodern Modest kom på namnet Pathétique dagen efter det första framförandet skrev Tjajkovskij genast ner det på partituret. Inte vårt svenska nedsättande ord "patetisk", utan dess franska och ryska betydelse: passionerad, fylld av känslor och lidande. Därför talar symfonin till oss alla. och därför tror jag att Tjajkovskij var lycklig när han stod där på dirigentpulten omsluten av den musik som är den ärligaste och mest smärtsamma han skrivit.

GUNILLA PETERSÉN

MANFRED HONECK

Den österrikiske dirigenten Manfred Honeck är sedan 2008 Music Director för Pittsburgh Symphony Orchestra. Dirigent och orkester hyllas genomgående för sina framträdanden både i hemstaden och utomlands. De framträder regelbundet på de stora internationella scenerna och festivalerna, bland dem BBC Proms, Musikfest Berlin, Luzerns festspel, musikfestivalen i Rheingau samt Lincoln Center och Carnegie Hall. 2012 framträdde de en vecka i Musikverein i Wien och gav även tre konserter där i år. Sommaren 2017 kommer de att besöka Europas ledande festivaler. Manfred Honeck och Pittsburgh Symphony Orchestra har gjort en rad framgångsrika inspelningar för skivbolagen Reference Recordings och Exton, bland annat symfonier av Bruckner (nr 4), Beethoven (nr 5 & 7) och senast Tjajkovskij (nr 6) som fått strålande recensioner.

Manfred Honeck var 2000-2006 chefsdirigent för Sveriges Radios symfoniorkester och har i två treåriga perioder varit förste gästdirigent för Tjeckiska filharmonin. 2007-2011 var han chefsdirigent vid Stuttgarts statsopera där han ledde premiärer av

ett flertal operor, bland dem Berlioz Trojanerna, Verdis Aida, Mozarts Idomeneo, Richard Strauss Rosenkavaljeren, Poulencs Karmelitsystrarna och Wagners Lohengrin. Som gästdirigent har han samarbetat med flera av världens ledande orkestrar: Bayerska Radions symfoniorkester, Gewandhausorkestern i Leipzig, Staatskapelle Dresden, Concertgebouwworkestern, London Symphony Orchestra, Wiens filharmoniker, Cleveland Orchestra, New York Philharmonic Orchestra, Chicago Symphony Orchestra, Boston Symphony Orchestra och Philadelphia Orchestra.

Manfred Honecks framgångsrika debut med Berlins filharmoniker resulterade i en Dvorák-inspelning med Anne-Sophie Mutter. Denna säsong fortsätter han sina regelbundna samarbeten med orkestrarna i Bamberg, Stockholm, Oslo, Prag och Rom. Manfred Honeck har tidigare dirigerat Göteborgs Symfoniker vid 24 konserter, inklusive gästspel med Griegs Peer Gynt i Salzburg och London år 2001, hans senaste konserter med orkestern.

TIDIGARE FRAMFÖRANDEN

Intresserad av att se vilka artister, dirigenter och verk som förekommit i Göteborgs Symfonikers historia?
Hela arkivet finns tillgängligt på: gso.se/historik

BACH

Juloratoriet i sin helhet har framförts tre gånger (1952 & 1953).

BARTÓK

Violinkonsert nr 2 har spelats 19 gånger. Bland solisterna: Endre Wolf (sex gånger 1950-1964), Manoug Parikian (1970), György Pauk (tre gånger 1965-1981), Silvia Marcovici (1976), Christian Tetzlaff (2006) och Nikolaj Znaider (2012).

BEETHOVEN

Coriolanus har spelats 60 gånger. Trio för flöjt, fagott och piano har spelats två gånger.

Trio för klarinett, fagott och piano har spelats fem gånger.

Symfoni nr 4 har spelats 100 gånger. Bland dirigenter: Wilhelm Stenhammar (12 gånger 1908-1921), Henri Marteau (1920, i Uddevalla), Hilding Rosenberg (1931), Alceo Galliera (1940), Sir Charles Mackerras (tre gånger 1963 & 1966), Otmar Suitner (1975), Christian Zacharias (2003), Gustavo Dudamel (2010) och Herbert Blomstedt (2013).

L BOULANGER

D'un matin de printemps
spelas för första gången.

CAPLET

Conte fantastique spelas för första gången.

CHIHARA

Redwood spelas för första gången.

DEBUSSY

Danse sacrée et danse profane spelas för första gången. Stråkvartetten har spelats 14 gånger. Bland ensemblerna: Brysselkvartetten (1914), Londonkvartetten (1920), Kolischkvartetten (1934), Quartetto Italiano (1949 & 1962), Borodinkvartetten (1966), Bartókkvartetten (1975), Alban Bergkvartetten (1983), Pegasuskvartetten med musiker ur Göteborgs Symfoniker (2011 & 2012) och Zehetmairkvartetten (2015).

GRISEY

Stèle har spelats en gång (2010).

FENG JOHANSSON

Swedish Forest får härmed
sitt uruppförande.

HAYDN

Sinfonia concertante har spelats 16 gånger. Bland dirigenter: Tor Mann (åtta gånger 1925-1931), Ulf Björlin (1970), Neeme Järvi (2000) och Christian Zacharias (2009).

KURTÁG

Hommage à Robert Schumann
spelas för första gången.

LALO

Symphonie espagnole har spelats 21 gånger. Bland solisterna: Jan Dahmen, Symfonikernas konsertmästare (tre gånger 1923-1948), Emil Telmányi (Carl Nielsens svärson, 1932), Bronislaw Gimpel (1932), Ivry Gitlis (1968) och Silvia Marcovici (1971).

MAHLER

Symfoni nr 1 har spelats 53 gånger. Bland dirigenter: Tor Mann (nio gånger 1923-1958), Jurij Temirkanov (1973), Mariss Jansons med Oslo filharmoniker (1986), Manfred Honeck (1998), Neeme Järvi (sex gånger 2002 inklusive turné till Japan), Mario Venzago (2004), Stéphane Denève (2009) och Lahav Shani (2015).

MOZART

Symfoni nr 41 "Jupitersymfonin" har spelats 70 gånger. Bland dirigenter: Wilhelm Stenhammar (nio gånger 1907-1920), Herbert von Karajan (1937), Lorin Maazel (1956, inspelning för Sveriges Radio), Herbert Blomstedt (1960), Sir Colin Davis (1961), Charles Dutoit (1978) och Walter Weller (1998).

P MÅRTENSSON

Trio spelas för första gången.

RENIÈ

Ballade fantastique spelas för första gången.

ROMITELLI

Domeniche alla periferia dell'impero. Seconda domenica: omaggio à Gérard Grisey spelas för första gången.

SCHNITTKE

(K)ein Sommernachtstraum har spelats två gånger. Dirigenter: Leif Segerstam (1989) och Gennadij Rozdjestvenskij (1991).

TANAKA

Lilas spelas för första gången

TJAJKOVSKIJ

Romeo och Julia har spelats 43 gånger. Bland dirigenter: Ture Rangström (1922), Kurt Atterberg (1930), Ernest Ansermet (1937), Sir Malcolm Sargent (1949), Sir Colin Davis (1961), Sir Charles Mackerras (1963), Arthur Fiedler (1965), Esa-Pekka Salonen (1984), Neeme Järvi (2003) och Santtu-Matias Rouvali (2014).

Symfoni nr 6 "Pathétique" har spelats 98 gånger.

TORSTENSSON

Paris 1993 uruppförs härmed.

VILLA-LOBOS

Bachianas brasileiras nr 6 spelas för första gången.

festlig stolsinviigning

TEXT STEFAN NÄVERMYR FOTO FRANCIS LÖFVENHOLM

Så var allt klart – Konserthusets nya stolar är på plats! Det var 36 år sedan de förra gången byttes, då hade originalstolarna från 1935 gjort god tjänst till 1980. Inför årets byte gjordes återigen ett gediget förarbete där både formgivning och akustiska egenskaper togs med i stolarnas utformning. De är fräscha, snygga och designade för att ge så gott utrymme som möjligt. Redan vid första repetitionen den 11 september märktes en klar skillnad. På plats fanns Alf Berntsson som varit med och arbetat med stolarnas akustiska egenskaper:

– Det känns som att vi åstadkommit vad vi önskade, något mer efterklang och lyster i diskanten.

Här finns det stora akustiska möjligheter att utforska för orkestern, dirigenten och publiken. Under säsongen kommer man att finslipa hur man

spelar och hur det klingar för att utnyttja akustiken på bästa sätt, i allt från Bach och Mozart till Tjajkovskij, Wagner och Ravel med olika dirigenter.

Redan vid första konserten med de nya stolarna den 15 september märktes det att responsen var god. När vd Sten Craner vid sin välkomsthälsning berättade att kvällens konsertbesökare var de första som fick sitta i de nya stolarna gick det ett sus genom publiken. Under konserten applåderade man högt och flitigt när Göteborgs Symfoniker spelade Mats Larsson Gothes The Apotheosis of the Dance, Sibelius violinkonsert med estniska Baiba Skride som solist samt sviten ur Peer Gynt av Grieg där Bergakungens sal fick nackhåren att resa sig på konsertbesökarna. Också Magnus Haglund drogs med och skrev i sin

Kompositören Staffan Mossenmark, Stora Teaterns chef Martin Hansson samt många andra nöjda besökare vid stolsinviigningen.

Kristina Lugns Tant Blomma

ILLUSTRATION FOLKE PATRON

recension i Göteborgs-Posten: "Det är svårt att inte känna den hemliga lockelsen i Bergakungens sal, hur sönderspelad denna hitmelodi än är".

Sångsolist i Solveigs sang och Solveigs vuggeviser ur Peer Gynt var sopranen Klara Ek. Det var första gången hon sjöng i Göteborgs Konserthus och hennes intryck är mycket positivt:

– Det är verkligen en fin akustik, den svarar så bra. Det är ljuvligt att sjunga här.

Att glädjen var stor och stämningen hög vid denna säsongsöppning stod helt klart redan när konsertbesökarna trädde in på den röda mattan och bjöds på ett glas bubbel. Bland det stora antalet gäster fanns Symfonikernas förre vd Sture Carlsson,

kritikern och professorn Ingrid Elam, Galenskaparnas Knut Agnred och Rolf Allan samt tonsättaren Staffan Mossenmark. Den blandade publiken minglade, skrattade och samtalade om kvällen och musiken både före och efter konserten, samt i pausen. Då samlades man också i trappan där Baiba Skride signerade sin inspelning av Sibelius violinkonsert med Tammerfors filharmoniker under ledning av Santtu-Matias Rouvali – blivande chefsdirigent för Göteborgs Symfoniker.

Det blev en kväll att minnas och början på ett nytt äventyr med de vackra stolarna och den polerade akustiken – säsongen 2016-2017 kommer att bjuda på många välklingande upplevelser.

För att få rättvisa omdömen om de nya stolarnas kvalitet frågade vi fyra veteraner med omkring 150 års samlad erfarenhet av stolarna i Göteborgs Konserthus, sammanlagt tusentals sitttimmar. Fyra experter med utomordentligt god sittvana och unik stolserfarenhet. Vi ställde den kritiska frågan:

Hur är de nya stolarna?

Karin Mannheimer:

– Man sitter bra, det känns bekvämt. Det är väldigt skönt stöd för ryggen i de nya stolarna.

Robin Mannheimer:

– Jag tycker det verkar väldigt fint. Man sitter bra och det är hög kvalitet på tyget, man hasar inte ner när man satt sig på plats. Färgnyansen är väldigt väl anpassad. Och jag måste säga att akustiken har förbättrats efter stolsbytet, det låter väldigt bra om orkestern – jag tycker stråkarna låter mäktigt och träblåset går fram fint.

Gunnel Kahlefeldt:

– Det känns jättebra. Utrymmet är bra, alldeles lagom. De gamla stols-sarna dunkade när man reste sig vilket var väldigt störande, men nu är det mycket mjukare. Sitsen är jättebra, spänstig och fin.

Ingegerd Hafström:

– Stolen är helt fantastisk, det känns som om jag har en extrakudde att sitta på. Man sitter verkligen jätte-skönt. Benutrymmet är bättre nu. Min väninna Solveig som sitter på raden bakom mig slog ibland knäna i takt med musiken mot min stolsrygg för att det var trångt, men nu får hon bättre plats.

Nu får vi följa Tant Blomma på nya strapatser. Hon såg första gången dagens ljus i Kristina Lugns pjäs som gick på Dramaten 1993 med Torsten Flinck i huvudrollen. Senare omvandlades den till operett och nu är det dags för uppföljaren Tant Blomma rymmer ur sin kruka. Mirja Burlin gestaltar den välbekanta figuren:

– Tant Blomma ger sig ut på en musikalisk resa. Hon har lämnat livet som dagmamma och flyttar till Konserthuset, under podiet.

Skådespelerskan och sångerskan Mirja Burlin har medverkat i teateruppsättningar på flera olika scener i landet samt gjort radioteater, musikal och revy och medverkat i filmer som Siv sover vilse och Tyskungen. Hon har också spelat titelrollen i

Mirja Burlin

Kristina Lugns pjäs Karlsson som gavs på Teater Brunnsgatan Fyra i Stockholm där författaren var konstnärlig ledare 1997-2011.

– Jag frågade om hon ville skriva något för barn och hon svarade att "det var ett uppdrag för roligt att tacka nej till". Hennes ingång var hur man kan få barn att förstå att konst och musik är viktiga för en människas utveckling. Det kändes viktigt för henne.

Nya texter har tonsatts av Martin Schaub och föreställningen innehåller också välkända klassiker av Vivaldi och Bizet samt Charlie Chaplins tema till Rampljus med Göteborgs Symfoniker. Och mötet med musiken och Tant Blomma kommer förhoppningsvis att ge oväntade, starka upplevelser och skapa nyfikenhet på livet och tillvaron hos publiken.

STORA SALEN
LÖRDAG 19 NOV KL 15.00

GES ÄVEN SOM SKOLKONSERTER 15-18 NOV

Hallå där, *Marco Feklistoff*

Planeringschef hos Göteborgs Symfoniker. Det lär hända spännande saker nästa säsong när Santtu-Matias Rouvali börjar som chefsdirigent?

– Det stämmer. Han kommer att vara här sju veckor och göra en rad intressanta projekt.

Något du kan berätta om redan nu?

– Ja, en sak som både vi och han är mycket glada över är ett gästspel i augusti 2017. Då kommer Göteborgs Symfoniker att spela på Sibelius-festivalen i Lahtis. Det är symfoniorkestern där som för artonde året arrangerar en festival kring sin store tonsättare. Det är en ära att få bli inbjuden och särskilt roligt eftersom Symfonikerna har en mycket fin Sibelius-tradition sedan 100 år tillbaka, tonsättaren var ju här själv och dirigerade med framgång.

Och även för Santtu-Matias Rouvali är gästspelet något speciellt?

– Definitivt. Han är född och uppvuxen i Lahtis och att få komma dit med sin ”nya” orkester är stort för honom. ”Jag kan knappt vänta” har han sagt.

Något annat du vill lyfta fram om nästa säsong?

– Santtu-Matias Rouvali kommer också att ge konserter med vår nästa Artist in Residence, vars namn jag inte kan avslöja än, och vi hoppas också kunna göra en turné till Nordens huvudstäder. Det blir en fin presentation av orkesterns nye chefsdirigent hos våra nordiska grannar.

NYA

TVÅ DAGAR

UPPTÄCK FÖRÄNDRINGEN I STANS STÖRSTA HELGBILAGA.

VARJE
LÖRDAG!

GP

WE COME IN PEACE

TEXT ORVAR SÄFSTRÖM ILLUSTRATION MICROSOFT FOTO BENGT ALM

Science fiction är, enligt Wikipedias definition, en form av spekulativ fiktion som ofta kretsar kring ämnen som framtida teknik och forskning, rymdfärder, tidsresor, parallella universum och utomjordiskt liv. Termen "science fiction" myntades för övrigt 1954 av den amerikanske publicisten Forrest J Ackerman. Det finns förstås många varianter inom detta ramverk, men det finns ett starkt släktskap till både vetenskap och klassiska myter. Ofta buntas science fiction samman med fantasy och skräck, även fantastiska och inte sällan spekulativa genrer.

En av genrens största styrkor är att kunna belysa våra stora frågor ur ett annat perspektiv. Den omåttligt populära 1980-talsserien V skildrar egentligen Nazityskland och Förintelsen ur en actionspäckad rymdvinkel. Avatar tvingar oss att se skövling, plundring av naturresurser och ur-

befolkningens förtvivlade kamp mot ett maktfullkomligt storföretag på en fjärran planet. Men science fiction låter oss också drömma, om världar, varelser och verkligheter bortom tid och rum.

Ser man tillbaka på genrens historia måste man komma ihåg att framtiden lätt ter sig annorlunda i backspegeln. Historier om Internet, kloning, 3D-printers och Mars-resor hade kanske setts som överdrivna sagor för 50 år sedan. Mary Shellys Frankenstein (1818) är ett exempel på en historia som sällan räknas som SF, men som verkligen ställer frågor om forskningens framsteg, möjligheter och faror. Går vi ännu längre tillbaka skymtar Johannes Kepler och hans Somnium fram redan på 1600-talet.

I takt med att vår verklighet allt mer kommit ikapp de futuristiska drömmarna, förändras också science fiction-genren. 1950-talets historier

speglade det pågående kalla kriget, rädslan för kärnvapenkrig och den polariserade misstänksamheten mot det främmande. Musikaliskt låter klassiker som *The Day the Earth Stood Still* och *The Thing From Another World* oss möta den mystiska thereminen, ett instrument som än idag för tankarna till flygande tefat och besökare från andra planeter. Under 1960- och det tidiga 1970-talet härskade mörka och dystopiska visioner om mänsklighetens utplåning, både fysiskt och själsligt. Musiken blev mörk, avskalad och allt mer elektronisk. Det stora undantaget får sägas vara tv-serien *Star Trek* (1966-1969) som presenterade en ljusare

framtid där en multikulturell besättning utforskar rymdens mest okända hörn och där musiken inger en känsla av hopp och framåtanda.

Och sedan kom förstås *Star Wars*. Det är mer eller mindre omöjligt att överskatta *Star Wars* inverkan på science fiction. Puristerna skakade, och skakar säkert fortfarande, på huvudet. Någon renlärig SF var det knappast frågan om, snarare science fantasy, men det var också hela poängen. *Star Wars* är ett typexempel på ett fantasifullt äventyr som nog lika gärna hade kunnat utspela sig bland troll och drakar. Darth Vader är den onde rovriddaren, Luke Skywalker bondpojken som ►

Du befinner dig här

slår följe med den mystiske magikern Obi-Wan Kenobi för att rädda prinsessan Leia. Just därför känns det passande att John Williams musik till filmerna bröt så kraftigt mot den rådande elektroniska musiknormen inom science fiction och istället hämtade kraft ur kompositörer som Wagner och Korngold.

Människan kommer alltid att fascineras av det okända. Ju längre vi sträcker oss ut i världsrymdens mörker desto starkare blir behovet av nya fantastiska framtidsvisioner. Science fiction tappar inte sin relevans för att tidiga verk i genren blivit verklighet. Tvärtom banar den ständigt vägen till det nya och utforskade. Mot oändligheten och bortom!

Orvar Säfström

STORA SALEN
TORSDAG 12 JAN KL 19.30
FREDAG 13 JAN KL 18.00
LÖRDAG 14 JAN KL 19.00

GES ÄVEN SOM SKOLKONSERT 13 JAN

Laddat möte mellan tre ledande ungdomsorkestrar

ENERGI OCH KÄRLEK FRÅN NORRBOTTEN, STOCKHOLM OCH VÄSTRA GÖTALAND!

Sällan har ett sådant spännande möte skett! Vid denna konsert spelar VÄGUS, Västra Götalands Ungdomssymfoniker, NUS, Norrbottens Ungdomssymfoniker, och SUSO, Stockholms Ungdomssymfoniorkester. I första halvan spelar de var för sig med sina respektive dirigenter och efter paus förenas de i ett väldigt, musikaliskt triumvirat under ledning av en gästdirigent. Räkna med spelglädje utöver det vanliga.

STORA SALEN
SÖNDAG 13 NOV KL 14.00

Image used by kind permission of Microsoft

Min starkaste konsertupplevelse

NAMN: Lei Feng Johansson

KONSERT: Diplomkonserten då verket Qi uruppfördes den 6 februari 2004.

Är man tonsättare, har avslutat sin mångåriga utbildning och ska kröna det hela med en diplomkonsert väntar en stark upplevelse. Kanske till och med den starkaste av alla, faktiskt. Så var det för Lei Feng Johansson när hon 2004 hade lämnat över sitt orkesterstycke Qi ("Andetag") till Göteborgs Symfoniker och nu såg fram mot repetitioner och uruppförande.

– Vi hade fyra repetitioner och jag blev imponerad av hur bra det klingade vid den första genomspelningsen – det lät väldigt bra redan då, faktiskt. Stycket är inspirerat av kinesisk musik, från rytmer till olika tekniker. För stråkinstrumentens stämmor lånade jag från erhun, det tvåsträngade instrumentet som låter lite som fiol. Flöjstämmorna inspirerades av de kinesiska bambuflöjterna, och sedan använde jag rytmer typiska för Pekingoperan: taa-taa-ta-ta-ting!

Musikinslag som Göteborgs Symfoniker inte stöter på varje dag precis. Lei Feng fick visa hur det skulle utföras, med rytmer och klanger.

– Det är kanske inte så många musiker i Sverige som behärskar detta så jag fick förklara vad som saknades och hur det skulle låta. I slutändan blev det jättebra.

Diplomkonserten är viktig för varje tonsättare, att presentera sig själv för omvärlden, och för Lei Feng Johansson blev den mycket lyckad.

– När jag fick höra stycket på konserten blev jag glad, det var bättre än jag trodde, kan man säga. Det var väldigt fint, en stark upplevelse. Dirigenten Petter Sundkvist och Göteborgs Symfoniker gjorde ett fint arbete.

Sedan dess har Qi spelats av flera orkestrar både i Sverige och utomlands.

Lei Feng Johanssons musikaliska resa har varit lång. Hon föddes i Zhengzhou i mellersta Kina där hon växte upp i en konstnärlig familj. När hon var 13 år flyttade hon till Peking och konservatoriet där.

– Det var inte lätt att lämna mamma och pappa, jag saknade dem varje dag i Peking och grät ofta. Till slut blev det lättare och jag fick nya kamrater. Hon fick lära sig att stå på egna ben vilket senare blev en tillgång när nya vyer skymtade vid horisonten. Under nio år studerade hon i Peking och sedan var det dags att ta nästa steg: musikutbildning i Europa. Tyskland är valet för många musikstudenter men hennes vän och kollega Lei Lei Tian hade studerat vid Musikhögskolan i Göteborg och

Bysterna i Konserthuset spelar en viktig roll i Lei Feng Johanssons orkesterstycke Swedish Forest. Läs mer på sid 46.

rekommenderade Lei Feng Johansson att börja där.

Så här fortsatte och avslutade hon sina studier och fann också sin man Mattias som är violinist i Göteborgsoperans orkester. De har också en elvaårig dotter, Isabella. Lei Feng Johansson tycker mycket om den svenska naturen, med kust, skogar, klippor och vattendrag, och känner ingen större saknad av Kina nu när hennes föräldrar inte längre är i livet. Hon åker dit med jämna mellanrum men Sverige och Nödinge är hennes hem. Familjen och komponerandet tar mycket tid i anspråk men hon går på konsert för att höra Göteborgs Symfoniker när något särskilt är på gång.

– I september förra året var jag på konsert där David Afkham dirigerade Sjostakovitjs fjärde symfoni. Det var otroligt fint måste jag säga. Jag blev helt tagen – vilken klang det var, jättevackert. Sjostakovitj var en mästare på att orkestrera. Jag har hört symfonin många gånger tidigare, både inspelningar och på konsert, men den här kvällen grep den riktigt tag i mig.

Den känslomässiga aspekten är viktig för Lei Feng Johansson.

– Det viktigaste när man skapar musik är att den berör när man lyssnar. Inte att läsa noterna eller analysera musikens uppbyggnad. Så är det för mig och så tänker jag när jag arbetar. Förr kunde jag reflektera över varje moment, hur musiken skulle fortsätta, de tonerna eller de ackorden, in i minsta detalj, men nu låter jag bara musiken komma. Jag får en idé och sedan hör jag musiken inom mig, klanger, och skriver ner den. Det är en härlig känsla.

ETT SVENSKT MÄSTERVERK

Den 2-4 februari spelar Göteborgs Symfoniker live till Victor Sjöströms Körkarlen, en av svensk films stora klassiker. Innan dess ges tillfälle att lära sig mer om den fängslande filmen och arbetet med den helt nyskrivna musiken av Mats Larsson Gothe. Den 29 november blir det en förhands-träff med filmvetaren Bo Florin (bilden), expert på svensk stumfilm, och tonsättaren Mats Larsson Gothe som berättar om filmen och musiken.

Bo Florin är docent i filmvetenskap vid Stockholms universitet och har skrivit både om Victor Sjöström och den svenska stumfilmen. Där intar Körkarlen en viktig position.

– Den har haft väldigt stor betydelse både nationellt och internationellt och ses som en höjdpunkt i det som kallas ”den svenska filmens guldålder”, 1917-1923. Då utvecklades den svenska filmen

enormt. Bland annat gjordes en omläggning av produktionen där man gick från att göra många snabba produktioner till att göra färre och dyrare filmer, ofta med underlag från litteraturen.

Victor Sjöström var med på hela den resan. Han gjorde sin första film 1912 och gjorde hela 30 filmer de kommande fem åren. Det stora genombrottet kom 1917 med Svensk Bios dittills mest påkostade film, något av en startpunkt för svensk kvalitetsfilm.

– Hela utvecklingen började med Victor Sjöströms filmatisering av Ibsens Terje Vigen som fick mycket beröm av recensenterna. Dagens Nyheter hade en recension av författaren och kritikern Bo Bergman som skrev positivt om filmen på tidningens kultursida. Tidigare hade filmrecensionerna hänvisats till nöjessidorna.

Övriga Europa hade drabbats hårt av första världskriget och viktiga filmländer som Danmark, Frankrike och Tyskland lade all kraft på att bygga upp sina länder igen. Det gav Sverige en möjlighet att producera och exportera film. På stumfilmens tid var det så mycket enklare att lansera film i andra länder, endast textskyltarna behövde anpassas. Så de mer ambitiösa svenska filmerna fick god spridning i världen. Inklusivt Körkarlen som influerade många internationella filmmakare. – Fransmännen såg filmen och inspirerades både av filmberättandet och det nyskapande kameraarbetet. Victor Sjöström och fotografen Julius Jaenzon experimenterade med dubbel- och trippel exponeringar samt övertoningar. Det ligger ett oerhört precisionsarbete bakom detta, kameran vevades för hand och allting måste stämma.

Körkarlen är 95 år gammal men fortfarande relevant.

– Absolut. Den omtalas fortfarande som en angelägen och viktig film. Tidskriften FLM utsåg

Körkarlen till Sveriges bästa film genom tiderna så det är klart den har betydelse. Den visas fortfarande på flera håll i världen. Storyn har också ett slags allmängiltighet som gjort att den inte åldrats som många andra filmer, även senare, utan fortfarande känns aktuell. Den håller på alla sätt.

Vid förträffen ger Bo Florin en bakgrund till den svenska filmens guldålder och berättar om hur Victor Sjöström arbetade när Körkarlen kom till. Tonsättaren Mats Larsson Gothe kommer att avslöja hur han gick till väga när han skrev den 106 minuter långa musiken till filmen. Moderator är Göteborgs Symfonikers planeringschef Marco Feklistoff.

Följ Mats Larsson Gothes videoblogg på gso.se/korkarlen-musik

STENHAMMARSALEN
TISDAG 29 NOV KL 19:00
FRI ENTRÉ, PLATSBOKNING

Körkarlen

PRETALK 29 NOVEMBER
KONSERT MED FILMVISNING 2-4 FEBRUARI

Erbjudande!

*Som abonnent på
Konserthuset betalar du
320 kr/biljett till konserterna
2-4 feb (ord pris 420 kr).
Bokas i biljettkontoret.*

BAMSE OCH HÄXANS DOTTER

TEXT STEFAN NÄVERMYR ILLUSTRATION SF STUDIOS PRODUKTION FOTO OLA KJELBYE

I julhelgen är det premiär för den efterlängtade filmen Bamse och häxans dotter, ett animerat äventyr om världens starkaste björn. Det är Göteborgs Symfoniker som spelar på filmens soundtrack och den 21 januari spelar orkestern live till filmen i Göteborgs Konserthus.

Bamse och häxans dotter handlar om Krösus Sork som finner guld i bävrarnas damm. För att riva dammen och få guldet lurar han häxans dotter Lova att trola bort Bamse. Med Bamse borta är det upp till alla barn att hjälpas åt för att stoppa Krösus – men för att göra det måste man vara sams. Arbetet med filmen har pågått i två år och involverat omkring 200 människor, Göteborgs Symfoniker ej inräknade. I produktionsgången går man från idé och manus till finansiering och regi, sedan görs en ”animatic”, en filmskiss med animation och repliker. Därefter är det dags för själva animeringen med teckningar som scannas och färgläggs och till slut fogas samman till en film med röster och musik. Animeringsarbetet utförs i Taiwan som har en utvecklad industri för denna typ av filmer. Bamse-filmen produceras av SF Studios Produktion vars producenter också gjorde Till det som är vackert med Alicia Wikander och Samuel Fröler, en film som utspelar sig i Göteborgs Konserthus.

Filmmusiken till Bamse och Häxans dotter spelades in i slutet av augusti i Sjöströmsalen i Artisten, Högskolan för scen och musik i Göteborg. Här hade man riggat ett stort antal mikrofoner i salen och byggt ett provisoriskt kontrollrum i utrymmet vid entrén till podiet. Musiken har skrivits av tonsättaren Henrik Lörstad som fanns på plats vid inspelningen med dator och partitur. Tillsammans med arrangören Tormod Tvete Vik och

under producenten Lasse Nilssons fasta hand följde han inspelningen sekund för sekund och gav råd och anvisningar hur han tänkt om frågetecken uppstod: ”Smyg in stråkarna där, lite svagare celesta i den takten, kan vi ta om början med alla samtidigt?” I salen satt dirigenten Josef Rhedin lugnt och gav instruktioner till orkestern. En tagning till – där satt det. Det är ett koncentrerat lagarbete där tonsättare, producent, musiker och dirigent tillsammans strävar efter att få allt perfekt. Henrik Lörstad stortrivdes.

– Jag är ju så lyckligt lottad att jag har det roligaste jobbet i hela världen. Vi har arbetat med projektet i två år och jag var med från första manusstart. Att få vara med att bygga det hela och se hur det kommer till liv från ord till streckfigurer och färglagda gubbar är fantastiskt – jag är med och skapar magi.

Henrik Lörstad skrev också musiken till Bamse och tjuvstaden, den första långfilmen från 2014, och har bland annat komponerat musik till julkalendern Mysteriet på Greveholm II, Wallander-filmen Pyramiden, SVT-serien I Anneli med Sissela Benn och Mannen under trappan (SVT) som nominerades till årets tv-drama vid Kristallen-galan.

I Bamse och Häxans dotter har han utnyttjat orkesterns alla klangmöjligheter och lyfter fram dess olika instrument: kontrafagott, celesta, harpa, basklarinett, ett flertal slagverksinstrument... samt stråkar och övrigt blås förstås. En liten överraskning bjuder han också på:

– Den här gången använder jag såg som ledinstrument vilket är ganska spännande.

Alla som älskar gitarristen Sten Carlbergs välkända Bamse-melodi kommer inte att bli besvikna, den dyker upp på olika sätt i Henrik Lörstads soundtrack:

– Det går inte att ha en Bamse-film utan Bamse-temat. Det är ett väldigt bra tema. Det är tacksamt att använda i dur och moll och i olika varianter. Rytmiskt är det också intressant så jag använder det ganska mycket fast man kanske inte alltid är medveten om att det finns med genom hela filmen.

Hans idéer och noter transformeras i slutändan till ett klingande resultat framfört av en samling skickliga musiker.

– Göteborgs Symfoniker är ju grädden på moset. Jag är helt lyrisk över hur de sätter allting. Man kan gå in och peta i smådetaljer och så blir det exakt som vi vill ha det. Jag är oerhört tacksam.

Josef Rhedin är en erfaren orkesterdirigent som arbetat mycket med musikal, bland annat Chess och Mamma Mia!. Han har också samarbetat med Göteborgs Symfoniker i projekt som Popical-konserten med Nina Persson och populärkonser-ten Mera Maria Möller!. Att spela in filmmusik ställer särskilda krav och ibland sätts dirigent och musiker på prov. Så även i musiken till Bamse och Häxans dotter:

– Det som är speciellt när vi spelar in så här är att det ska synkas till bildrutor – det finns inte mycket

marginal att ta sig någon frihet rent rytmiskt. Ibland kan det bli konstiga tempoväxlingar för oss, och olika taktarter, men den här orkestern följer ju pinnen. Så länge jag styr rätt går det bra.

Filmen har premiär över hela landet den 25 december och då kommer även Josef Rhedin att sitta i publiken.

– Självlärt. Jag har en treårig dotter, Lea, och hon är ett stort fan av Bamse och Lille Skutt så vi kommer att sitta på parkett och njuta av filmen.

STORA SALEN
LÖRDAG 21 JAN KL 12.00 & 15.00

Henrik Lörstad

Josef Rhedin

ETT RIKTIGT PRECISIONSARBETE

Inspelningen av filmmusi-ken leddes av producenten Lasse Nilsson (bilden) från Nilotto Studios. Han arbetar med den senaste tekniken och alla dess fantastiska möjligheter. Vid en vanlig orkesterinspelning används ett begränsat antal mikro-

foner, exempelvis tre till fem i de inspelningar som görs för GSOpay, men för en sådan här inspelning hade praktiskt varje instrument sin egen mikrofon, ibland två. Detta för att ge möjlig-heter till finjustering och balans i slutmixen. Lasse Nilsson berättar:

– Vi jobbar med 128 kanaler. Det låter mycket men vi har också ett par grunduppställningar som ger en helhetsklang. Fördelen med att spela in så här

är att man kan justera både klangnyanser och dynamik vid synkroniseringen med filmen så att det blir ett helgjutet musik- och bilduttryck. Är det någon scen som behöver en lite mer aggressiv ton eller något instrument starkare så kan vi ordna det, liksom om det är en stillsam scen där musiken ska vara mjukare.

Alla musiker hade hörlurar med clicktrack där ett ljudligt klick hörs i puls med musiken, detta för att möjliggöra millimeterpassning med handlingen på filmduken. På några sekunder kan man med datorns hjälp höra en viss sekvens vid en viss takt och sedan med klicket gå in och spela det följande partiet. Denna effektiva metod sparar tid och musikerna slipper vänta mellan tagning och lyssning. Den ger också inspelningsteamet möjlighet att göra de där sista finputsningarna som lyfter helheten. Det är i detaljerna det ligger.

Julklappstips!

SCIENCE FICTION: WE COME IN PEACE

Spänn fast säkerhetsbältet och koppla in hyperdriven. Årets stora populärkulturella upplevelse tar dig med på en resa i ljusets hastighet, mot oändligheten och vidare! Musiken är hämtad från de mest älskade filmerna, tv-serierna och spelen med rymdtema – Star Wars, ET, Aliens, Startrek, Halo och många fler. Presentatör: Orvar Säfström.

12-14 JANUARI

VINTERKONSERT

Max Bruchs Kol nidrei, inspirerad av judiska böner och sånger, har vårdats ömt av cellister världen över alltsedan det första framförandet i Berlin 1881. Nu är det dags för Symfonikernas cellist Jun Sasaki att ge sin version av denna eviga cellofavorit.

19 JANUARI

FILMKONSERT: BAMSE OCH HÄXANS DOTTER

Bamse och häxans dotter är ett magiskt äventyr för hela familjen om och med Bamse, Skalman, Lille Skutt och en ny liten tjej, Lova – häxans dotter. Filmmusiken spelas live av Göteborgs Symfoniker.

21 JANUARI

FILMKONSERT: KÖRKARLEN

Med sina teman om den ovillkorliga kärleken, fattigdomens råhet och livets prövningar för människor i utkanterna av ett samhälle är filmklassikern högst aktuell. I denna version visas den till helt ny musik av Mats Larsson Gothe – spelad live av Göteborgs Symfoniker.

2-4 FEBRUARI

VÄNNERNA PÅ KONSERTHUSET av Febe Jacobsson

7 frågor

Vi tar pulsen på Rudresh Mahanthappa, jazzmusiker aktuell i Nefertiti på Konserthuset 7 november.

Hemlig last

Gourmetchoklad, kaffe och lyxig glass. Jag är beredd att åka långt och betala dyrt för detta om kvalitén är den bästa.

Hobby

Tv. Det finns ett sådant fantastiskt tv-utbud nu, eller hur? Och jag älskar att läsa science fiction.

Min oas

Trädäcket på min tomt en sval sommarkväll. Baksidan av vårt hus i Montclair, New Jersey, vetter mot ett naturskyddsområde.

Favoritmusik

Vid sidan av jazz? Töntig mjukrock. Det är vad jag lyssnar på sena kvällar när ingen är i närheten.

Mitt livs överraskning

När jag träffade min fru och senare fick två fantastiska barn.

Mitt tips

Skjut inte upp saker. Tvivla inte på ditt hjärta och din intuition i allt som har med livet att göra. Och minns att vi alltid har kraften att förändra våra liv vid varje givet ögonblick.

Äter helst

All mat från Mexiko.

Martin Skafte 24 Preludier för piano

inspirerade av Claude Debussys Préludes: Bok 1 & 2
Piano Jonas Olsson

Konserthuset Stenhammarsalen
Söndag 12 februari kl 18

031-726 53 00 gso.se

Med stöd från

KONSERT

GÖTEBORGS SYMFONIKER SVERIGES NATIONALORKESTER
- KONserter, GÄSTSPEL & TURNÉER

MUSIK

Huvudsponsor av kultur i världsklass
- i mer än tre decennier

VOLVO

Volvo Group

Oktober var som vanligt en fullmatad månad i Göteborgs Konserthus. Bland besökarna fanns holländaren Frans Brüggen, expert på tidstroga tolkningar, som dirigerade Stavangers symfoniorkester i Beethoven och Schubert. Göteborgs-Postens Håkan Dahl tyckte att Schubert i Symfoni nr 8 ”med sin osvickliga intuition hade skapat ett i det närmaste fulländat musikaliskt rum” och noterade att ”Stavangers symfoniorkester med Brüggen som instruktör i den äldre musiken rönt uppmärksamhet långt utanför Norges gränser, vilket visat sig väl befogat.” Men det dröjde till 2014 innan orkestern besökte Göteborg igen då Håvard Gimse brände av Griegs pianokonsert så att både publik och recensent blev lyckliga.

Bland andra besökare i oktober fanns Symfonikernas trogne gästdirigent Heinz Wallberg (1923-2004) som ledde orkestern i repertoar han var minst sagt hemtam i: Dvoráks cellokonsert med försigkomne Raphael Wallfisch samt Max Regers Fyra tondikter efter Arnold Böcklin. På plats var GPs Eric Rusch, i dag skådespelare som nyligen medverkade i föreställningen Familjen på Atalante och i vinter basar för barnteater i svenska fjällen. Han skrev om Regers musik: ”Mycket typiskt målade programmusik. Stämningsfull. Men det kommer inte riktigt till skott förrän i sista satsen. Den har Symfonikerna å andra sidan slipat och putsat in i minsta detalj. Allt sitter där det ska. Snyggt. Bravo.”

En tysk dirigent som hade fina förutsättningar att slå internationellt var Claus Peter Flor, skolad i Östtysk-

land och kontrakterad av RCA, men glöden falnade och han lever i dag ett behagligt liv som dirigent bland världens mindre bemärkta orkestrar. Han presenterade Bruckners åttonde symfoni för fjärde gången i Symfonikernas historia, ett icke alldagligt verk med andra ord. GPs Eric Rusch skrev mer om Bruckner och symfonin än om framförandet: ”Symfonikerna är vanligtvis sammanhållna även om det i går kunde kännas som att koncentrationen brast på enstaka platser.”

Utanför Konserthusets väggar lunkade vardagslivet på som vanligt. IFK Göteborg slog Milan med 2-1 på ett fullsatt Ullevi, 42 250 åskådare, och under ett par veckor fanns hopp om att gå vidare i cupen men det grusades vid returen i Milano. Ett av de stora samtalsämnena i oktober var flygkraschen utanför Gotland. Ett svenskt Viggen-plan spanade den 16 oktober på den ryska atomkryssaren Pjotr Velikij (Peter den store) och dök mot fartyget för att fotografera. När planet låg jämsides med robotkryssaren upptäcktes ett ryskt plan föröver. Piloten, kapten Göran Carlsson, ropade i radion ”Vi går under!” och sedan kraschade Viggen i vattnet strax för om den ryska kryssaren. Planet trasades sönder och spreds längs ett 500 meter långt stråk. Göran Carlsson omkom. Vrakdelar hittades på 120 meters djup. Diplomatiska diskussioner uppstod mellan Sverige och Ryssland men ebbade snart ut. Det hela var en tragisk olycka.

Göteborgs-Posten rapporterade förstås om Viggen-kraschen i oktober men uppmärksammade också

Göteborgs Symfoniker. En sida med rubriken Halvfiguren i veckobilagan Aveny ägnades orkesterns då yngsta musiker: 24-åriga Elin Anderberg, senare gift Stjärna. Hon svarade villigt och tålmodigt på frågorna från reportern Malin Bengtsson:

Hur känns det att spela andrafiol?

– Till en början tänkte jag att det kan väl inte vara så roligt. Men jag trivs väldigt bra. Har man inte en bra andrafiol i orkestern så blir inte heller helheten bra. Det är ju vi som lyfter upp förstastämman.

Skulle du vilja spela första fiol istället?

– Vad ska jag säga... Det är klart att det skulle vara roligt att spela melodin någon gång. Men annars... nej.

Ligger det någon prestige i det där?

– Nej. Förr var det nog så att förstafiolerna ansågs vara något bättre. Men inte nu. Båda stämmorna måste vara lika bra. Annars går det inte.

Vad sa dina kompisar när du fick jobbet?

– De tyckte det var helcool. Alla ringde och skrek. Men varken de eller jag fattade nog riktigt hur otroligt det var. Man ser det klarare nu, när så många är ute och söker jobb.

Vad säger du till dina vänner när de inte lyckas som du?

– ”Fasen också”. Vad ska man säga? ”Kom igen!” Man blir ledsen och sörjer med dem ett tag. Det går liksom inte att säga något vettigt. ”Tänk på det, gör si eller så”, det finns inga råd att ge med ett jobb att söka vart femte år där du har fem minuter på att visa din toppform. Det är så mycket som spelar in.

Vem vill du vara?

– En glad och positiv tjej. En duktig musiker. En otänksam person som får folk att tänka: ”Elin, henne kan vi gå till”.

Den 23 oktober var spänningen hög inför en konsert med en ung, ytterst lovande dirigent: Manfred Honeck. På programmet stod en uvertyr av Smetana, en pianokonsert av Mozart och en symfoni av Tjajkovskij. Håkan Dahl hade förningar om dirigentens begåvning och de infriades med råge:

”Vilket fynd! Manfred Honeck, österrikisk dirigent med lysande karriär på gång, gästar Göteborg och Sverige för första gången. Redan i Brudköpetuvertyren stod det klart att det här var en man som kunde elektrifiera sin omgivning. Han smög runt på podiet som en katt – lika mjuk och med klorna vässade för alla eventualiteters skull. Sådan kom det i överflöd så småningom, ►

eftersom kvällens symfoni var Tjajkovskijs "femma". Däremellan en ömsint, nobel version av Mozarts tjugoförsta pianokonsert – Elvira Madigan. När man som Honeck så lysande gestaltar en fras så får man den goda effekten på köpet att instrumenten automatiskt börjar sjunga. Vackrare än annars och med en valörrikedom som bara hör musiker i verkligt goda orkestrar till. Anders Engströms fagott, Urban Claessons klarinett och Per Görans horn för att ta några exempel. Eller hela kontrabasstämman som som så lysande la grund för dramatiken i Tjajkovskijs femte symfoni. Valsen, inte bara i tredje satsen utan också fragmenten i första,

ljusdunklet, ångesten, men även den strålgång som kröner verket på slutet. Touche och stora ovationer, och så blir det säkert när konserten repriseras i kväll."

Honeck stod högt på listan med kandidater som skulle kunna efterträda Neeme Järvi som chefsdirigent men Sveriges Radios symfoniorkester knep honom. Läs mer om honom och hans karriär på sid 62. 2001 dirigerade han Göteborgs Symfoniker senast – nu kommer han igen. Och på programmet står Mozart och Tjajkovskij, precis som på första konserten med orkestern. Kan vi hoppas på en upprepning av stämning och mottagande?

ELIN STJÄRNA 20 ÅR SENARE

Minns du intervjun i Göteborgs-Posten?

– Jadå, mycket väl. Jag och journalisten Malin Bengtsson hade spelat ihop i orkester när vi var unga så det var nog därför hon tog kontakt med mig. Det var roligt att träffas igen och att bli uppmärksammas i GP. Jag spelade faktiskt på hennes bröllop när hon blev gift Malin Clausson, välkänd journalist på GP under många år. Numera är hon kommunikator för El Sistema.

Då var du 24 år och orkesterns yngsta medlem, hur gick det till?

– Jag gick på musikhögskolan i Göteborg och anställdes ett år innan studierna var klara, så jag började faktiskt med ett års tjänstledighet. Jag var väldigt glad över att ha fått ett jobb och visste vad jag skulle göra efter utbildningen.

Hur känns det nu, efter 20 år som violinist i Göteborgs Symfoniker?

– Det har varit fantastiskt att få arbeta med det roligaste som finns, men jag har också haft tunga perioder. Under tiden när Gustavo Dudamel var chefsdirigent drabbades jag av en axelskada som gjorde att jag var borta i tre-fyra år. Att komma tillbaka var en resa som heter duga. De opererade högerarmen två gånger, filade bort lite ben och tog bort en slem säck. Men det gick till slut bra och nu arbetar jag som vanligt igen.

Och hur ser du på framtiden?

– Om de kommande 20 åren blir lika roliga som de gångna vore det fantastiskt. Att spela är mitt liv, min identitet, så jag kan inte tänka mig en bättre framtid.

Daniel Lemma

Mia Skäringer

José González

Maja Gödicke

Komodo

West of Eden

Uno Svenningsson

Martin Schaub
KAPELLMÄSTARE

Stefan Sporsén
KAPELLMÄSTARE

Pernilla Warberg
KONFERENCIER

Torsdagen den 17 november 2016 sluter en härlig mix av västsvenska musiker och artister upp på Göteborgs Konserthus till förmån för cancerforskning i Västsverige. I biljetten ingår även bubbel och en enkel måltid där överskottet går till Jubileumsklinikens Cancerfond.

Köp biljetten på www.gso.se eller ring 031-726 53 00

JUBILEUMSKLINIKENS
CANCERFOND

Banar väg för samarbeten

TEXT STEFAN NÄVERMYR FOTO FRANCIS LÖFVENHOLM

Stafettpippen har lämnats över. Marie-Louise Ljung går i pension och Vincent Hashmi tar över som sponsorsansvarig för Göteborgs Symfoniker. Ett viktigt ansvarsområde där Göteborgs Symfoniker har en lång och framgångsrik tradition sedan det första sponsorkontraktet skrevs med Volvo 1982 – ett samarbete som fortsätter än i dag och är något av ett unikum i svenskt kulturliv.

Från och med i höst är det Vincent Hashmi som sköter kontakter med sponsorer, region, stad och näringsliv. Han har goda erfarenheter både från näringslivet och musikvärlden som sponsorchef hos exempelvis Dalhalla och Vattnäs Konsertlada (Anna Larssons opera- och musikprojekt) och som professionell operasångare med en karriär i Sverige och Tyskland. Han anser att Göteborgs Symfonikers starka varumärke, nationellt och internationellt, är en stor tillgång med många inneboende möjligheter. Här finns något unikt och värdefullt som kan utvecklas i samarbetet med varje enskild sponsor. Han är redan i full gång. – För det första kommer jag att vårda befintliga sponsorer och understryka hur viktiga de är för vår verksamhet. Det blir min uppgift att utförligt presentera allt vi kan erbjuda dem. Sedan vore det roligt att knyta starka Göteborgs-profiler med kulturintresse till vår verksamhet. Jag tror vi kan lära oss av dem och öka kontaktytorna mot nya, potentiella partners.

För Vincent Hashmi handlar sponsring inte bara om finanser utan också om kulturens betydelse för den enskilda individen.

– En viktig del av mitt uppdrag är att lyfta fram verksamhetens bildningsvärden, att Göteborgs Konserthus och våra konserter utgör en mötesplats där man kan växa som människa. Lyssnandet öppnar för empati och förståelse för varandras problem vilket är en viktig del för att skapa ett bättre samhälle.

Som sångare, dramatisk tenor, har han bland annat sjungit Don José i Bizets Carmen på Folkoperan och Simson i Saint-Saëns Simson och Delila på Kungliga operan. Till hans favoritroller hör två andra karismatiska operafigurer:

– Otello och Parsifal!

Passionen för musik delas av Marie-Louise Ljung som arbetat hos Göteborgs Symfoniker i 20 år och nu kan se tillbaka på de viktigaste och mest värdefulla åren i sitt yrkesverksamma liv.

– Det har varit ett privilegium att få arbeta med Göteborgs Symfoniker, en sådan superorkester!

Med Göteborgs Symfoniker i ryggen har hon under sin karriär lyckats knyta flera nya sponsorer till verksamheten. En del av hennes ansvar har varit att ta hand om sponsorer på konserter och på turnéer där man ofta haft event och arrangemang för lokala representanter, företag och kunder. En viktig del i arbetet där Göteborgs Symfoniker, Västra Götalandsregionen och sponsorer som Volvo, SEB och GP kunnat dra fördel av samarbetena. Marie-Louise Ljung har i arbetet rest till ett flertal länder i Europa och Asien. En av hennes starkaste upplevelser inträffade i London.

– Det var när Göteborgs Symfoniker spelade Grieg Peer Gynt komplett i Royal Albert Hall med sångsolister och skådespelare. Att få vara med i denna fullsatta jättesal och se hur tusentals människor sveptes med av musiken och Symfonikernas underbara framförande var helt fantastiskt.

Hon trivs som nybliven pensionär, ”livet är underbart!”, och har fullt upp med sina många sysslor – att motionera, resa (Sydeuropa och Kanarieöarna är på gång) samt inte minst att rusta upp sommarhuset på Hyppeln med maken Inge: ”Interiören är klar, nu återstår utsidan”. De båda döttrarna med makar hjälper också till emellanåt. Då kan hon ägna all tid och kärlek åt de tre barnbarnen. Mycket att glädjas åt, men en viss saknad blir det förstås.

– Jag kommer att sakna kollegerna och alla härliga människor jag träffat och lärt känna under min yrkesverksamhet. Folk från Göteborg & Co, Näringslivsgruppen, Västra Götalandsregionen, Göteborgs stad och alla våra generösa sponsorer. Men jag kommer förstås att fortsätta gå på konserter med Göteborgs Symfoniker!

Pojken som ville ha en egen måne

AV JANNE SCHAFFER

Jag hade fått kallelsen till Polars kontor via ett telefonsamtal från Björn Ulvaeus... Min första uppgift blev att helt enkelt sitta bredvid när Ted Gärdestad spelade upp sina kompositioner på gitarr, ibland piano, och försöka överföra harmonierna och ackorden till en lapp.

Ibland sa Ted:

– Här skulle det vara lite kul med ett intro eller ett riff. Kan inte du fixa det, Janne?...

Jag insåg snabbt att Teds musik var både modern och tidlös på samma gång. Han visste helt enkelt hur man skrev en bra melodi, en sådan som liksom kletade sig fast vid trumhinnan. Teds låtar kan vid en första genomlysning verka väldigt enkla. Men lyssnar man noga finner man enormt genomarbetade kompositioner som alltid har en hook, något speciellt...

Mina egna bidrag, då? Förutom att det var jag som föreslog att studiomusikerna skulle utökas med Mike Watson på bas och Ola Brunkert på trummor? Kanske det man i reklambranschen kallar "kreatörens roll". Hitta det där lilla extra som skulle ge låtarna karaktär, ett signum, och göra dem unika. Introt till "Jag ska fånga en ängel", till exempel. Eller riffet i "Skolsång". Jag satt mycket hemma och skrev om kvällarna, små korta snuttar som jag sedan presenterade för Ted. Det mesta föll i god jord. Men ibland sa han nej – då hade han en annan vision.

Det hände inte sällan att Ted kom över till min lya och ville höra det senaste jag hade kommit på. Hans musikalitet var otrolig. Jag menar, i början var detta en kille som inte ens hade gått ut högstadiet, och så satt han där och berättade exakt hur han tyckte att jag skulle spela. Det var både skrämmande och imponerande.

6 maj 1972 hade LP:n "Undringar" gått upp på sextonde plats på Kvällstoppen – listan över landets mest sålda skivor. Veckan efter var den etta och skulle så förbli i tio veckor. Ted var den yngste och den ende svensken, förutom Cornelis Vreeswijk, som någonsin hade toppat listan. Året efter kom Ted fyra i Melodifestivalen med "Oh, vilken härlig da", men då var han redan hela folkhemmets älskling och – tyckte vissa – egendom...

Ted var en satellit som for mot himlen, blänkande och grann. Men i den närmaste kretsen började vi snart märka att det fanns en annan person innanför det där öppna, glada – en ensam grubb-lare. Ted hade helt enkelt börjat drömma om en egen måne. För honom var berömmelsen mest jobbig och påfrestande. Det märktes när vi skulle göra sångpålägg i studion. Jag tyckte alltid Ted sjöng fantastiskt, men med tiden började hans självförtroende att svikta.

Det var i sig inget ovanligt. Många artister

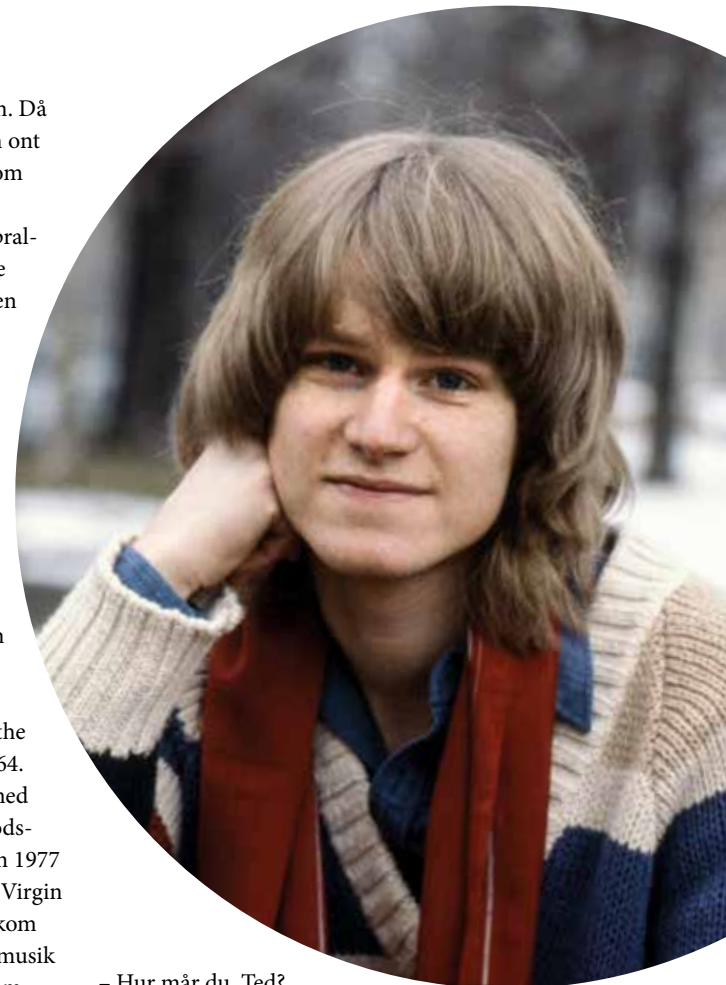
viker ner sig när det väl kommer till sången. Då blir de plötsligt sjuka, skyller på heshet och ont i halsen. Men hos Ted fanns något annat som ökade, som inte bara var nervositet.

Jag hade tidigt anat att det bakom den spralliga 15-åringen fanns en filosof och tänkare av mycket äldre slag. Ted var extremt mogen för sin ålder musikaliskt, men också när det gällde synen på livet. Han deklarerade tidigt att han var pacifist och vapenvägrare. Han var mycket stolt över att hans bror Kenneth var arkitekten bakom det första universitetet som byggdes i Nigeria efter Biafrakriget...

Björn och Benny började efter hand tröttna på Ted och hans ökade petighet och ångestladdade sångpålägg. Istället fann han en själsfrände i den norske producenten Eirik Wangberg – samme man som jag själv hade spelat med på plattan Eirik and the Noicemen och turnerat med i parkerna 1964. Eirik The Norwegian hade spelat in Ram med Paul McCartney och var numera ett fullblodsproffs. Han fick Ted och Kenneth att hösten 1977 åka till Los Angeles och spela in LP:n Blue Virgin Isles... Men plattan floppade. När Ted väl kom tillbaka till Sverige hade intresset för hans musik svalnat. Nu var det helt andra tongångar som gällde. Från England hade det kommit ett band som heter Sex Pistols, från Rågsved den blågula motsvarigheten Ebba Grön. Eller så var det nya flugan disco som gällde med artister som Bee Gees, Donna Summer och Gloria Gaynor. Mot sådana krafter kämpar gudarna förgäves har man sagt. Så ock Ted Gärdestad.

Ted var trasig nu, det märktes. Han kunde vända sig om på en krog och skälla ut ett sällskap som han tyckte pratade skit om honom. Han slog sönder brorsan Kenneths lägenhet. Han gifte sig med Alexandra Lindholm men skilde sig igen inom ett år. Han försökte göra comeback, men journalisterna som skickades att intervjua honom kom bara hem med tre – fyra meningar...

Jag förstod att Teds tillstånd var värre än jag anat. Men plötsligt ringde han. Kunde jag träffa honom på Bar Bistro i Gamla stan? Jag gick dit och mötte en Ted som satt och kedjerökte – han som knappt rört en cigarett i hela sitt liv.

– Hur mår du, Ted?

– Bra.

– Vad har du för planer nu?

– Inga särskilda.

Samtidigt kände jag att det var något han ville. Något han inte riktigt tordes säga. Till slut frågade jag:

– Har du några nya låtar på gång?

– Ja.

– Vill du spela in dem?

– Ja.

– Vill du att jag ska hjälpa dig?

– Ja...

Men vårt nya samarbete började illa. Vi satt i möte på Universals kontor, i färd med att boka studion, när Ted kom in genom dörren med ena armen i paket.

– Vad har hänt?

– En olyckshändelse.

Senare fick jag veta att Ted en kväll kommit in till Kicki, Kenneths fru, med hela handen nerblodad. Han hade dunkat den mot en osthyvel

så blodkärlet trasades sönder. Kanske var detta dagen efter. Kanske fejkade han helt enkelt en skada, eftersom han hade fått kalla fötter. Det gjorde att jag beredde mig på det värsta. Jag sökte upp skivbolaget och förklarade läget, att jag var osäker om plattan ens skulle bli klar. Normalt jobbar man på procent på försäljningen. Jag bad att få bli timanställd istället. Det kändes säkrast så.

Men sakta, sakta tog det kapsejsade projektet ny fart. Teds hand läkte. Han verkade till och med lite glad. Nätterna var värst, berättade Kenneth. Då satt Ted i källaren och rökte och läste Jan Mårtenssons deckare och zappade planlöst på teven. En ny familjemedlem, en gräddvit golden retriever vid namn Higgins, fick honom dock på aningen ljusare tankar. Snart kunde vi spela in låt efter låt. Jag drog in Leif Allansson, som varit min tekniker på nästan alla plattor, och hans lugn spred sig ända in i studion. Från ett annat håll kom två skönsjungande tvillingbröder, Henrik och Magnus Rongedal, som visade sig bli en varaktig bekantskap...

Teds egen sång fortsatte dock att orsaka problem. Trots att Leffe Allansson släckte ner i studion, tände ljus och försökte skapa en mysig, avslappnad stämning, så kom bara ett kraxande från Ted. Han var jättenervös, förstod vi. Leffe var alldeles olycklig. Jag också. Till slut kom Ted in i mixerrummet med hängande huvud, tittade på oss och sa:

– Nu ska jag berätta hur jag mår.

Sedan pratade han oavbrutet i 45 minuter om sin ångest, sina nojor och sina rädslor. Om de osynliga rösterna, som av andar. Om starka lukter som drev honom framåt. Om statyer som pratade. Om hur han kunde se folks tankar på bussen.

Leffe och jag bara stirrade på varandra. För hur dåligt vi än hade mått ibland i våra liv, så var det bara småpotatis jämfört med Ted. Det var som om luften gick ur oss alla tre. Hela plattan var egentligen klar, förutom sången, men det Ted berättade fick oss att inse att alltsammans var helt förgäves. Han skulle aldrig orka sjunga de fjorton låtarna, som nästan symboliskt började med Ge en sol, gick via Tid faller hårt och Ruva min själ, för att slutligen landa i I den stora sorgens famn.

Det var Niklas Strömstedt som löste den gordiska knuten. Jag råkade berätta för honom

om Teds mikrofonskräck och Niklas sa:

– Men varför kör ni inte med Adat? Det gör ju Lundell.

Adat var den nya bärbara digitala bandspe-laren som just hade nått marknaden. Kostade lika mycket att hyra en hel månad som en studio kostade per dag. Med den kunde man göra perfekta inspel-ningar i stort sett var som helst. I Teds eget sovrum, till exempel...

När Ted och jag hade fått ihop sex eller sju låtar bad jag Leffe göra en slaskmix och knallade upp till skivbolaget. De häpnade över resultatet:

– Men det kan ju faktiskt bli en skiva det här!

Och det blev det. Till slut. Så här efteråt betraktar jag den till och med som en av de allra främsta i Teds produktion. Som tack för vårt arbete, bjöds vi på japansk restaurang av skivbolaget. Det första som hände var att en blomsterförsäljare stannade vid vårt bord, tittade på Ted och sa:

– Välkommen tillbaka, Ted, vi har väntat på dig länge!

Det var som en ängel hade uppenbarat sig. Vi blev alla djupt berörda.

Det andra var att Ted kom igång och berättade historier. Som bortblåst var den där psyko-tiske killen som satt med mörka sol-glasögon i ett hörn och talade med osynliga röster. Skivbolagskillen lutade sig fram och viskade i mitt öra:

– Jag känner inte igen Ted, han verkar så öppen och glad.

Jag log allvarligt och svarade:

– Det här är den Ted som jag känner igen!

Utdrag ur boken *Mitt liv som Schaffer*, berättat för Petter Karlsson (Roos & Tegnér, 2012). Ted Gärdestads låtar är aktuella i Timo sjunger Ted, se sid 14 och 53.

Nya klanger i Ålborg

Att det ständigt byggs nya, fantastiska konserthus världen runt vittnar om att den klassiska musiken lever i högönskelig välmåga. En av de mer extra-vaganta byggnaderna invigdes 2014 i Ålborg,

Danmark:
Musikens hus.

Det tog hela 28 år från idé till förverkligande av ett hus med akustik på högsta nivå som också är centrum för musik och kultur i Ålborg. Musikens hus är formgivet av den respekterade österrikiska arkitektfirman Coop Himmelb(l)au. Här ger Ålborgs symfoniorkester konserter i stora salen med sina 1300 platser. I Musikens hus har också Kungliga musikaliska akademien och Ålborgs universitet utbildningsavdelningar, och Danish Jazz Center sin verksamhet.

Hit åker Göteborgs Symfoniker, violinisten Frank Peter Zimmermann och dirigenten David Afkham för att ge konsert den 11 november. Programmet är samma som i Göteborg samma vecka: Beethovens Coriolanus, Bartóks andra violinkonsert och Beethovens fjärde symfoni.

MUSIKENS HUS I ÅLBORG
FREDAG 11 NOV KL 19:30

Musikalisk läsning

Det nästbästa efter att lyssna på musik är att läsa om musik. Två böcker har utkommit som säkert kan vara av intresse för Podiets läsare. Den första ägnas kammarmusikssällskapet Lilla Parnassen, efter berget

Parnassos som i den grekiska mytologin var gudarnas hemvist, ett sällskap som varit verksamt i Göteborg sedan 1930-talet och med boken firar sitt 75-årsjubileum. Bland grundarna fanns cellisten Robert Vogl och altviolinisten Robert Edström, båda medlemmar i Göteborgs Symfoniker. Bakom boken ligger musikforskarna Toivo Burlin och Tobias Pettersson som i sin dokumentation gör spännande nedslag i Göteborgs musikvärld, bland annat besök av cellisten Mstislav Rostropovitj och det första framförandet i Sverige av Purcells opera Dido och Aeneas. Parnassens långvariga ordförande Gunilla Flinck brinner för kammarmusiken och medverkar med ett eget kapitel (Lilla Parnassen, 2015).

Alla som har en relation till Beethoven, vilket torde vara ganska många, kan nu ta del av hans inflytande i svenskt kultur- och musikliv. Boken Beethoven i Sverige är skriven av Anders Gabriel Sundström, lektor i piano vid Ålands musikinstitut i Mariehamn. Han har vid sidan av pianoutbildningen också studerat musik- och lärdoms historia och har skrivit arbeten om Dante och Erik Gustaf Geijer. Beethoven-boken har undertiteln "Från bisarr mästare till folkkär Ludwig" vilket ger en bild av hur uppfattningen av Beethoven förändrats under seklen. Där tar han också upp skillnaderna mellan Stockholm och Göteborg på 1800-talet:

"I Stockholm sattes ribban av hovfolk, adel och den statliga ämbetsmannakår som hade danats av den

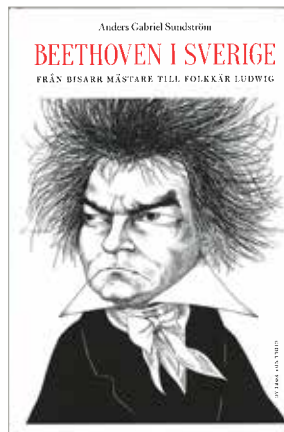
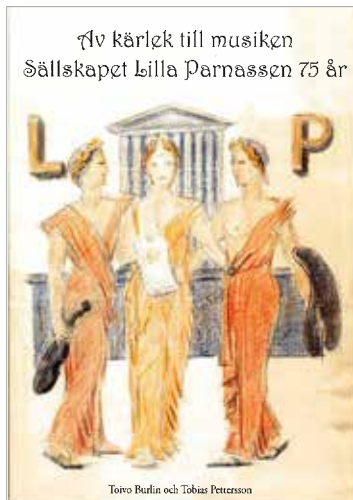
nyhumanistiska idealistiska universitetsfilosofin som såg på konst och musik som förädlande och därmed som något viktigt, och stadens befolkning hade under många år vants vid musiken som konstyttring – inte

minst när internationella storheter konserterade i både offentliga och privata miljöer. I Göteborg däremot fanns inget hovfolk och ingen adel, och heller inte någon närhet till universitet, utan stadens mentalitet präglades av praktiska jordnära affärsmän och sjöfolk, varav de flesta såg på musik som ett oskyldigt nöje och man nöjde sig med enkel underhållning, något som bland annat framgår av att man under konserterna ogenerat kom och gick och smälde i dörrar och samtalade med hög röst som om ingenting alls försiggick på scenen.

Till Göteborg – som växte snabbt (de 15 000 invånarna i början av 1800-talet hade år 1900 blivit 100 000!) – flyttade driftiga britter som familjen Dickson, och de satte den göteborgska ekonomin i spinn – en effektiv affärsverksamhet som på sikt gagnade hela staden men som naturligtvis gjorde ett antal familjer mycket förmögna."

Men när Wilhelm Stenhammar och Göteborgs Symfoniker 1910 framförde Beethovens nionde symfoni för första gången i staden blev det succé. De två planerade konserterna blev utsålda och man satte in en extrakonsert. "En musikalisk händelse af första rang", konstaterade signaturen J A i

Handelstidningen. Och Anders Gabriel Sundström kan för läsarna avslöja att bakom denna signatur står John Bernhard Amadeus Atterbom, ättling i rakt nedstigande led till poeten Atterbom. Dylikt detaljarbete kommer att uppskattas av många läsare (Gidlunds förlag, 2016).

"Krydda din musikalitet med att gå med i Vännerna!"

Peter Schéle, ordförande i Vännerna

Göteborgs Symfonikers Vänner bildades 1985 och kan nu se tillbaka på en mer än 30-årig och fullödlig historia. Föreningen delar ut stipendier för vidareutbildning av musiker, bidrar ekonomiskt till besök av internationella artister och nyligen inköptes för orkestern en Guarneri-violin från 1730. Vi ser också till att den populära kammarmusikserien Fikastråket genomförs i Göta-platsfoajén år efter år (se bilden). De följande Fikastråken äger rum 26 nov, 17 dec och 28 jan. Dessutom ordnar vi särskilda träffar med utvalda artister och bjuder in till programpresentationer inför många konserter. Vidare inbjuds vi till ett antal repetitioner.

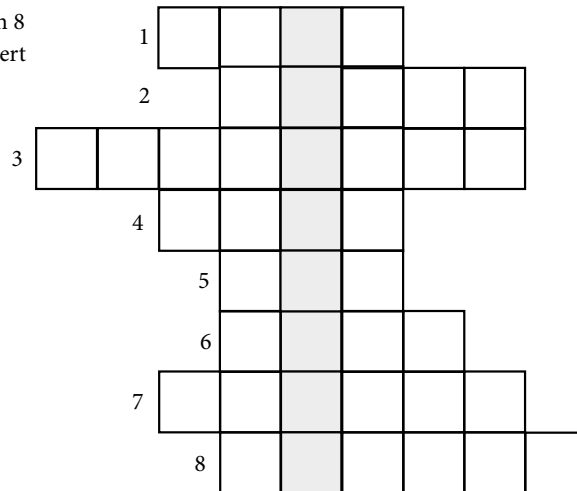
Ett medlemskap kostar endast 300 kr/år. Företagsmedlemmar betalar 12 000 kr. Med färre än 15 anställda, 6000 kr. Betala till bankgiro 171-0979 eller swish 123 683 72 49. Märk betalning med Göteborgs Symfonikers Vänner, ditt namn och adress.

Symfonikrysset 2

VINN EN HELKVÄLL PÅ KONSERTHUSET!

Ledtrådar hittar du i detta magasin. Skicka in rätt ord (den grå lodräta raden) till podiet@gso.se eller till Podiet, Göteborgs Konserthus, 412 56 Göteborg senast den 8 januari. Vinnaren får två biljetter till en valfri konsert med Göteborgs Symfoniker och en trerätters middag för två i restaurangen.

1. Tonsättare med många söner
2. Världens starkaste björn
3. Victor Sjöströms mästerverk
4. Tant Blommas mamma
5. Timo sjunger...
6. Spelar Philippe Graffin
7. Jazzens basfantom
8. Över 1200 nya i Stora salen

LJUNGGRENSKA TÄVLINGEN AVGJORD

Så har vinnaren utsetts i Ljunggrenska tävlingen: det blev pianisten Bohumír Stehlik som fick ta emot förstapriset på 100 000 kr. Juryn beskrev honom i sin motivering som "En sann pianopoet som inbjuder till nya klangvärldar. Hans sjungande ton når rakt in i hjärtat." – Det är otroligt, jag har fortfarande inte riktigt förstått att jag vunnit! Det här är ju en av de största tävlingarna, så det är såklart viktigt för mig. Nu känner jag ett stort ansvar att spela mycket och bli ännu bättre, säger Bohumír Stehlik.

Pianisten Jacob Lidåkra säkrade andrapriset på 60 000 kr: "En självständig musiker med en förmåga att förtrolla sin publik. Hans känsla för rytm får musiken att dansa i det intressanta repertoarvalet." Tredjepriset på 40 000 kr gick till violinisten Ava Bahari: "En temperamentsfull och virtuos violinist med utpräglad solistisk begåvning." Ava Bahari har tidigare framträtt som solist med Göteborgs Symfoniker då hon spelade tredje satsen ur Mendelssohns violinkonsert vid ett antal skolkonserter.

Jacob Lidåkra, Bohumír Stehlik, Ava Bahari och Lars-Gunnar Frisack.

HON VANN BILJETTER

Linda Cusumano blev vinnare av vår instagramtävling i augusti med sin bild från kulturkalaset på Götaplatsen. Grattis till de två biljetterna Annika!

Tävlingen fortsätter – skicka in dina bilder och vinn biljetter till Göteborgs Symfoniker. Så här gör du:

Ta en bild på ditt konsertbesök med din telefon i Konserthuset. Publicera bilden på facebook eller instagram med taggen #Göteborgssymfoniker. Alla taggade bilder hamnar på gso.se/tavling, där du kan läsa mer om tävlingen. (Tänk på att din profil måste vara öppen för att fotot ska synas). Varje månads vinnarbild kommer att uppmärksammas i våra olika kanaler.

Kom ihåg att det inte är tillåtet att fotografera under pågående konsert.

Allsång i regnet med två sovande barn.

27 år av succéer!

DEN MEST KÄNDA I EUROPA

STRAUSS FESTIVAL ORCHESTRA & BALLET ENSEMBLE

JOHANN trauss med balett

Mer än 5 miljoner åskådare

ORCHESTRA SOPRANO DANCERS

Concert-Gala

GÖTEBORGS KONSERTHUS | 23 januari 2017 | kl. 19.00

EUROSPECTACLES

Symfonikernas app nominerad i stor tävling

TEXT STEFAN NÄVERMYR FOTO HENRIK GUSTAVSSON

I höstas avgjordes den stora In House-tävlingen i Stockholm, öppen för alla företag, verksamheter och institutioner som har egen reklambyrå "in house". Presentatör var radioprofilen Emma Knyckare, känd från P3. I tävlingen medverkade jättar som ICA Reklam, Tele2 och Metro.

Marknadsavdelningen på Göteborgs Konserthus nominerades som ett av sju innovativa bidrag i kategorin digital aktivitet med den app som gör att man kan se GSOpays alla konserter i mobil och surfplatta. Bara det en bedrift av en liten effektiv organisation som producerar allt från annonser, flyers, reklamutskick och vepor till programblad, innehåll på hemsidor och konsertmagasinet Podiet. I finalen var motståndet dock hårt och konkurrenterna starka. Sony Music vann för en kampanj med artisten Alan Walker, andraplatsen togs av Zlatans marknadsföring av Vitamin Well och på tredje plats landade Fritidsresor med appen Min semester.

Anna Löfgren, Yan Zhang, Teresa Vikstedt och Eva Essvik från Göteborgs Symfoniker

En alpsymfoni på LP!

Det trodde väl knappt någon att Göteborgs Symfoniker i dessa dagar skulle ges ut på lp, "longplaying", formatet som på 1980-talet ersattes av cd:n. Men faktum är att lp:n hållit sig kvar på marknaden och det senaste decenniet ökat mer och mer. Många musik- och ljudälskare hävdar att lp:n återger musiken bättre än en cd och andra digitala format. Nu kan alla lyssnare själva avgöra då Richard Strauss En alpsymfoni kommit ut i båda formaten på den österrikiska etiketten Farao Classics. Göteborgs Symfoniker spelar under ledning av förste gästdirigenten Kent Nagano.

Wilhelm Stenhammar-sällskapet instiftat!

FOTO ESTER WIKSTRÖM

Plats: Stenhammarsalen i Göteborgs Konserthus. En högst lämplig lokal när en samling hängivna Stenhammar-vänner i september förverkligade tanken på ett sällskap ägnat tonsättaren, pianisten och dirigenten Wilhelm Stenhammar (1871-1927), chefdirigent för Göteborgs Symfoniker 1907-1922. Susanna Pernheim berättade hur hon fick idén när dirigenten Herbert Blomstedt vid en intervju frågat: "Varför finns det inget Stenhammar-sällskap?" Tillsammans med bland andra Anders Wikström (ordförande) och sonsonen Carl Wilhelm Stenhammar lades planer upp som efter ett år ledde till invigningen där Göteborgs Symfoni-

kers brassensemble spelade en fanfär av Stenhammar, Göteborgs Symfoniska Kör sjöng och Martin Sturfält spelade en pianosonat av tonsättaren. Sällskapets beskyddare Herbert Blomstedt berättade med inlevelse för Anders Wikström om sin syn på Stenhammar och dennes musik under en lång och givande kväll med intressanta anföranden och samtal, publiken var uppsluppen och glad och det märktes att de närvarande verkligen månade om Stenhammars minne.

Den som vill gå med i sällskapet kan mejla till stenhammar@telia.com för mer information.

De gamla takterna sitter i

Det kan man kalla autentisk Stenhammar. När Herbert Blomstedt dirigerade Stenhammars andra pianokonsert med Martin Sturfält i höstas var det något som gjorde dessa två konserter mycket speciella. Dirigenten slog nämligen musiken med Stenhammars egen taktpinne, en svart sak från 1903. Den har gått i arv i familjen och finns nu i sonsonen Carl Wilhelm Stenhammars ägo. Han lät generöst Herbert Blomstedt få låna den vid detta speciella tillfälle och dirigenten gjorde ett undantag – han dirigerar sedan några år tillbaka vanligtvis utan taktpinne. Ursprungligen var Stenhammars taktpinne en gåva från Filharmoniska sällskapet i Stockholm som kostade på en sober men elegant present i tungt trä och med löstagbar silversko och silverhuva, vackert utsmyckade med ett monogram, guld och röda ädelstenar. Herbert Blomstedt berättar också om taktpinnen på YouTube.

Julia Wolfe

Genialisk tonsättare

Dem amerikanska kompositören Julia Wolfe har utsetts till MacArthur Foundation Fellow, populärt kallat "geniutmärkelsen", och kan därmed se fram emot priset på fem miljoner kronor. Ytterligare 22 personer inom vetenskap, samhälle och kultur har i år fått utmärkelsen för "sin utomordentliga kreativitet och potential för framtida bidrag inom respektive fält".

I motiveringen skrivs bland annat: "Julia Wolfe kombinerar i sin musik

influenser från folkmusik, rock och klassisk musik i verk som har sitt ursprung i historiskt och sagoomspunnet berättande. Hon beskrivs ofta som post-minimalist och visar en öppenhet för klangliga möjligheter, där körelement och instrument som hackbräde, säckpipor och kroppsligt framställda slagverkljud ofta förstärker stråkar och orkesterarrangemang. Flera av hennes verk suddar ut linjen mellan musik och teater."

Julia Wolfe (född 1958) var 1987 med och bildade den experimentella New York-ensemblen Bang on a Can som hon tillsammans med andra också är konstnärlig ledare för. Hennes musik har framförts på internationella scener och festivaler som Next Wave Festival i Brooklyn, Carnegie Hall, Lincoln Center, Sydney Olympic Arts Festival, Spoleto-festivalen, Barbican och den internationella konstfestivalen i Shanghai.

De fyra står för fjärdedelen

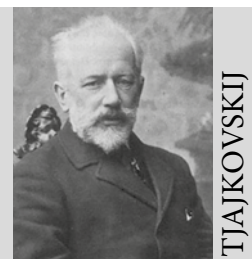
MOZART

BEETHOVEN

BRAHMS

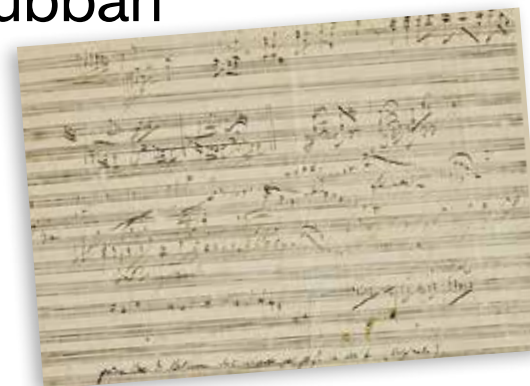
TJAJKOVSKIJ

Enligt en undersökning står fyra kompositörer för 25 procent av den musik som spelas av ledande amerikanska orkestrar: Mozart, Beethoven, Brahms och Tjajkovskij. Undersökningen har gjorts av Doug

Schwalbe som har en agentur för sångare i New York. Han gick igenom repertoaren från 2011 och framåt hos New York Philharmonic Orchestra, Los Angeles Philharmonic Orchestra, Boston Symphony

Orchestra, San Francisco Symphony Orchestra, Philadelphia Orchestra, Toronto Symphony Orchestra och Dallas Symphony Orchestra. I undersökningen ingick sammanlagt 9676 verk.

Ännu ett nyupptäckt manuskript under klubban

En litet skissblad, några noter... inget märkvärdigt bortsett från att det är en handskrift av Ludwig van Beethoven med teman från hans femte pianokonsert, "Kejsarkonserten". Bladet innehåller också några motiv som inte finns med i konserten, vilka möjligen är mer värdefulla. Det finns två kända skissböcker med material från konserten, en i Tyska stats-

biblioteket i Berlin och en i Pierpont Morgan-biblioteket i New York, men det nya bladet har unikt innehåll. Det hittades i "en engelsk boksamlares privata bibliotek". Skissbladet ska säljas på en auktion i London som genomförs när detta nummer av Podiet redan lämnats till tryck. Säljvärdet uppskattas till 1,7-2,2 miljoner kr.

På vift i Vita huset

Så har Gustavo Dudamel spondanbuterat som dirigent i Vita huset. I september deltog han i en ceremoni när president Barack Obama delade ut The National Medal of the Arts och The National Humanities Medal till tonsättaren Philip Glass, jazztrumpetaren Wynton Marsalis,

skådespelaren Morgan Freeman samt ytterligare 21 medaljörer. Gustavo Dudamel var inbjuden för att senare på kvällen hålla tal till pristagarna vid en middag där han också skulle dirigera en blåsarkvintett från Youth Orchestra Los Angeles. Men när han under presidentens ceremoni fick höra hur bra The Marine Chamber Orchestra spelade konfererade han med orkesterns ordinarie dirigent och fick som avslutning dirigera första satsen ur Mozarts Symfoni nr 25. Ett vittne berättade att "en tystnad och ett lugn lade sig över rummet, det var förtrollande".

Engelsman tar över fransk orkester

Daniel Harding, chefdirigent för Sveriges Radios symfoniorkester, är ny chefdirigent för Orchestre de Paris. Den franska orkestern bildades på initiativ av kulturministern André Malraux som 1967 gav den berömde dirigenten Charles Münch i uppgift att sätta samman en ny orkester. Bland tidigare chefdirigenter finns Herbert von Karajan, Sir Georg Solti, Daniel Barenboim och Paavo Järvi. I juni utsågs Daniel Harding till förste gästdirigent för London Symphony Orchestra tillsammans med Gianandrea Noseda.

Hamelin live två gånger

När GSOpplay sände Brahms första pianokonsert med Marc-André Hamelin, Göteborgs Symfoniker och blivande chefdirigenten Santtu-Matias Rouvali live hurrade fans över hela världen. Inklusive pianistens fru som hörde av sig från Kanada och undrade om det var möjligt att även sända hans soloafton live ett par dagar senare. Visst, svarade GSOpplays producent Måns Pär Fogelberg och genomförde uppgiften till allas belåtenhet.

GÖTEBORGS SYMFONIKER –

FÖRSTE GÄSTDIRIGENT
KENT NAGANO

HEDERSDIRIGENT
GUSTAVO DUDAMEL

CHEFDIRIGENT EMERITUS
NEEME JÄRVI

FÖRSTE KONSERTMÄSTARE
PER ENOKSSON
SARA TROBÄCK

**ALTERNERANDE
FÖRSTE KONSERTMÄSTARE**
VLAD STANCULEASA

ANDRE KONSERTMÄSTARE
JUSTYNA JARA
VAKANT

*stämledare
**alternerande stämledare
Göteborgs Symfoniker tillämpar
rotation inom stråkstämmorna

VIOLIN 1
NICOLA BORUVKA
YURY EFIMOV
MATS ENOKSSON
HELENA FRANKMAR
BENGT GUSTAFSSON
ANNIKA HJELM
CECILIA HULTKRANTZ
MICHAEL KARLSSON
HELENA KOLLBACK HEUMAN
LOTTE LYBECK PEHRSSON
HANS MALM
ANN-CHRISTIN RASCHDORF
KRISTINA RYBERG
VAKANT
VAKANT

VIOLIN 2
MARJA INKINEN ENGSTRÖM*
TERJE SKOMEDAL*
ÅSA RUDNER**
PER-OLOF APPELIN
PERNILLA CARLZON
CATHERINE CLAESSON
HANNA ELIASSON
JAN ENGDAHL
PIERRE GUIS
LEONARD HAIGHT
ANNICA KROON
JAN LINDAHL

SAMUEL RUNSTEEN
ELIN ANDERBERG STJÄRNA
INGRID STUREGÅRD
THORD SVELLUND
VAKANT

VIOLA
PER HÖGBERG*
LARS MÅRTENSSON*
TUULA FLEIVIK NURMO**
SUSANNE BRUNSTRÖM
KARIN CLAESSON
NILS EDIN
HENRIK EDSTRÖM
NAJA HELMER
BJÖRN JOHANNESSON
MAGNUS LUNDÉN
KEJO MILLHOLM
BO OLSSON
ELLINOR ROSSING

CELLO
ERNST SIMON GLASER solocellist
CLAES GUNNARSSON solocellist
JOHAN STERN*
JUN SASAKI **
PIA ENBLÖM
PAULA GUSTAFSSON APOLA
ERIK HAMMARBERG
OSCAR KLEVÄNG

SVERIGES NATIONALORKESTER

KARIN KNUTSON
PETRA LUNDIN
ANDERS ROBERTSON
GREGOR WYBRANIEC

KONTRABAS
HANS ADLER*
BO EKLUND*
JAN ALM**
CHARLES DERAMUS
JENNIFER DOWNING OLSSON
MARC GRUE
ERIK MOFJELL
IDA ROSTRUP
JENNY RYDERBERG

FLÖJT
ANDERS JONHÄLL*
HÅVARD LYSEBO**
TINA LJUNGKVIST
VAKANT (även piccolaflöjt)

OBOE
MÅRTEN LARSSON*
CAROLINA GRINNE**
NIKLAS WALLIN**

ENGELSKT HORN
BJÖRN BOHLIN (även oboe)

KLARINETT
URBAN CLAESSON*
SELENA MARKSON ADLER**
(även essklarinet)

FAGOTT
OLE KRISTIAN DAHL*
KAITLYN CAMERON
VAKANT
VAKANT

HORN
LISA FORD*
VAKANT**
KRISTINA BORG
DICK GUSTAVSSON
INGRID KORNFÄLT WALLIN
KRISTER PETERSSON

TRUMPET
BENGT DANIELSSON*
PER IVARSSON*
PAUL SPJUTH**
BÖRJE WESTERLUND**

TROMBON
LARS-GÖRAN DIMLE*
AUDUN BREEN**
VAKANT

BASTROMBON
JENS KRISTIAN SØGAARD

TUBA
MORTEN AGERUP*

HARPA
ERIK GROENESTEIN-HENDRIKS*

PIANO/CELESTA
ERIK RISBERG*

PUKOR
HANS HERNQVIST*
MARTIN ÖDLUND**
(även slagverk)

SLAGVERK
ROGER CARLSSON*
FREDRIK BJÖRLIN**
KENNETH FRANZÉN

NÄSTA NUMMER AV PODIET
KOMMER I NOVEMBER

NY MUSIK TILL FILMKLASSIKERN KÖRKARLEN

Tonsättaren Mats Larsson Gothe berättar om det stora arbetet

WE COME IN PEACE

Konserter med musik från kända filmer och spel med science fiction som tema

**MUSORGSKIJS VÄLDIGA OPERA BORIS
GODUNOV**

Konsertant framförande av originalversionen från 1869

FREIBURGS BAROCKORKESTER

Efterlängtat gästspel av orkestern som gjort succé i Göteborg

CLAIRE MARTIN

Storbritanniens bästa jazz-sångerska på sällsynt gästspel

Mats Larsson Gothe

TACK TILL VÅRA SAMARBETSPARTNERS

FÖRSTE HUVUDSPONSOR

VOLVO

HUVUDSPONSORER

S|E|B **GP**

SPONSORER

FORTISSIMO
Göteborg & Co

FORTE
Castellum AB

MEZZO FORTE
Länsförsäkringar Göteborgs och Bohus län · Elite Park Hotel
Handelsbanken · Erséus Arkitekter AB · Billes Tryckeri AB · AkzoNobel · Lanark AB
Marknadscheferna Norden AB · Travel Service i Göteborg AB · Hi-Fi Klubben
BRA Braathens Regional Airlines · Leif Nilsson i Göteborg AB · Biab International AB

Göteborgs Symfoniker – en del av VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

DEN SOM SER FRAMÅT MÅSTE OCKSÅ BLICKA BAKÅT

I Västra Götaland har ett gott liv många uttryck. Vår uppgift är både hälso- och sjukvård och hållbar regional utveckling. Men också att bygga broar. Idag är Västra Götaland en stark tillväxtregion. Vi bygger framtiden både på historiska arv och på nutidens kreativa gestaltning. Genom såväl bronsålderns hällristningar som audiovisuell spetskompetens. Därför är vi lika stolta över världsarvet i Tanum som världsstjärnorna i Trollhättan. Tillsammans bidrar de till det goda livet.